

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВАНИК

Шведска 28.00 SEK
USA 3.50 USD
Македонија 65.00 DEN
БиХ 2.00 KM
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 KN

ISSN 0032-339-x

4. 6. 2004. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXVI • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2730

Тајанствена
појава
на небу

КАКО ЈЕ ЗАВОДИЛА

ЛУ САЛОМЕ

СТРИП
Фантом

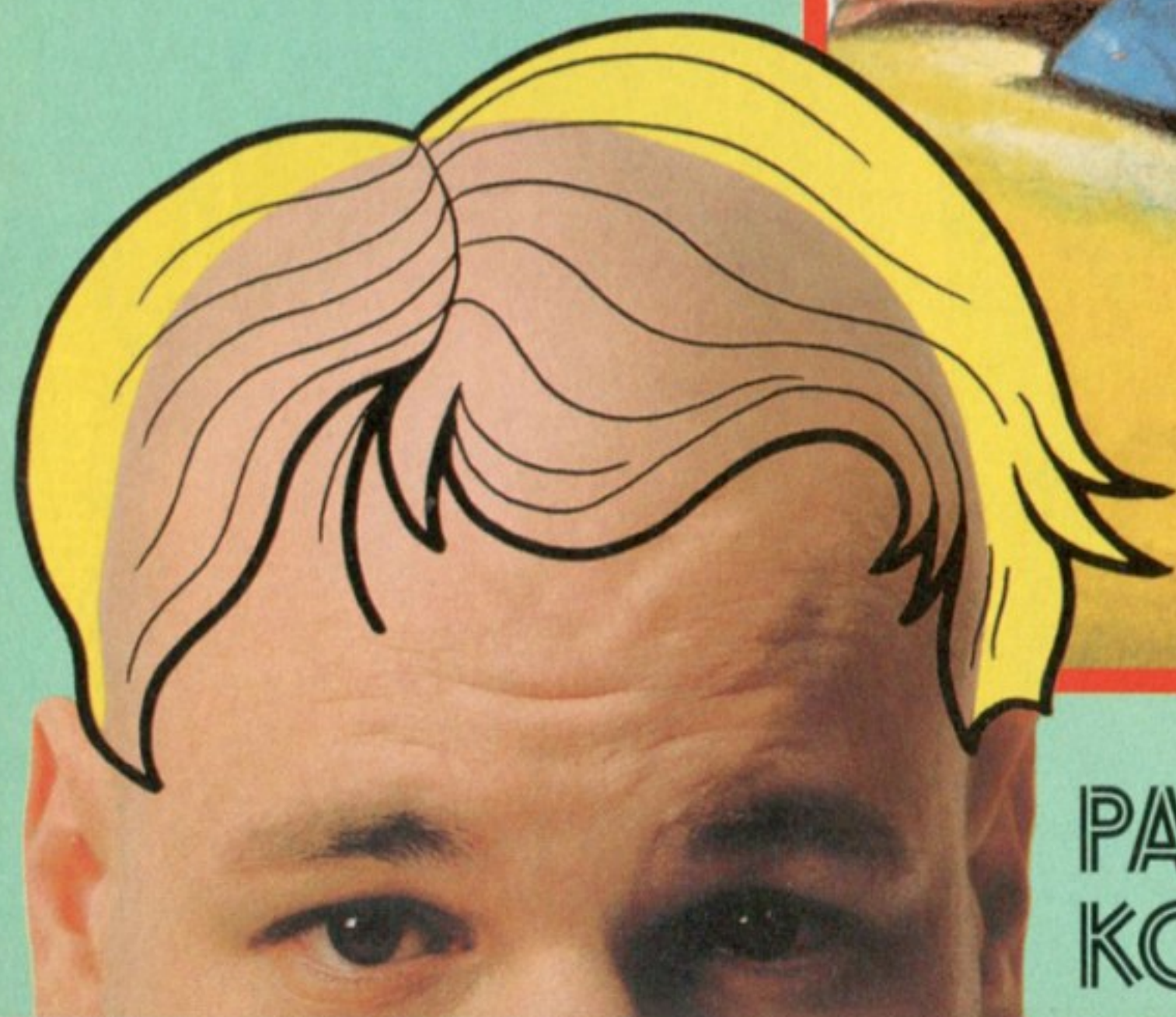

У ЕПИЗОДИ

КИТ
И МАЛИ
ЉУДИ

РАСТИ, РАСТИ,
КОСИЦЕ!

За све од 7 до 107!

Test the next...

oficijelno piće

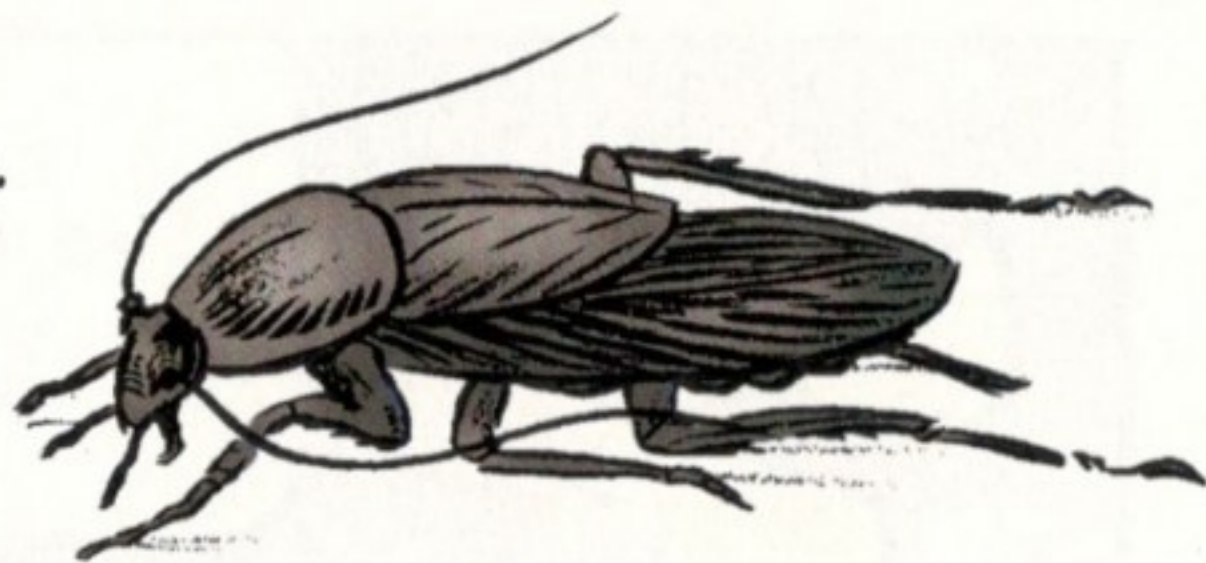
www.nextjuice.com

www.nextjuice.com

Фирма

Веровали или не!

18 КОЛЕНА
ИМА
БУБАШВАБА.

ИСТИ БРОЈ КАЛОРИЈА
САГОРИ ЛЉУДСКИ
ОРГАНИЗАМ ТОКОМ
8 САТИ СПАВАЊА, КАО
И ТОКОМ 2 САТА
ХОДАЊА ИЛИ 52
МИНУТА ТРЧАЊА.

333!

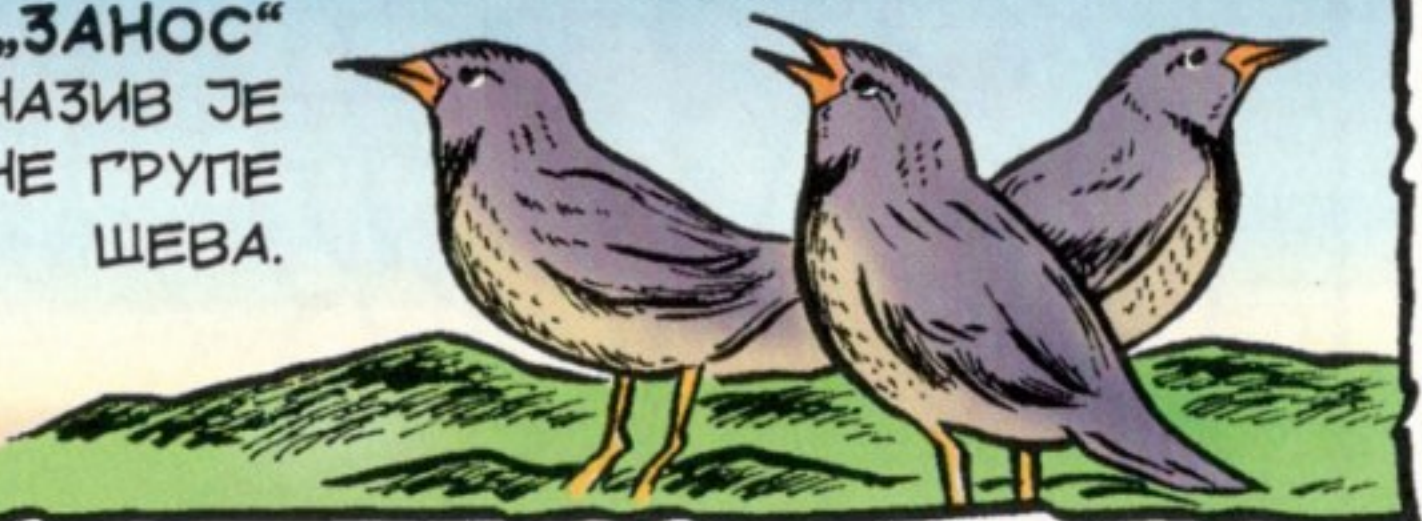
ОКО 2000 МИЛИЈАРДИ ПУТА,
КОФОМ ОД 5 ЛИТАРА,
ТРЕБА ЗАХВАТИТИ ВОДУ
ДА БИ СЕ ИСПРАЗНИЛО
ЈЕЗЕРО ЛОХ НЕС У
ШКОТСКОЈ.

17 ДАНА И ДЕСЕТ И ПО
САТИ ЛЉУБИЛИ СУ СЕ
ЕДИ ЛЕВЕН И ДЕЛФИНА
КРА ИЗ ЧИКАГА, ИЛИНОИС,
СЕПТЕМБРА 1985.
ГОДИНЕ.

„ЗАНОС“
НАЗИВ ЈЕ
ЈЕДНЕ ГРУПЕ
ШЕВА.

ЗУБЕ НА ГОРЊЕМ
И СПОЉАШЊЕМ
ДЕЛУ УСТА
ИМА УШАТА ЖАБА
КРАСТАЧА ИЗ
ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● двоје од петоро људи ступа у брак
са својом првом љубави ■

●●● само четири одсто младожења тражи од
младиних родитеља пристанак за брак ■

●●● „медени месец“ је израз настао у 16. веку. Мед
се помиње због слатких дана тек склопљеног брака,
а Месец зато што сласт копни брзо као пун Месец ■

●●● један од петорице мушкараца запросиће своју
изабраницу на коленима ■

●●● најдужи пољубац забележен у „Гинисовој књизи
рекорда“ траје невероватних 417 сати ■

●●● муж који пре одласка из куће има
обичај да пољуби своју жену живи
у просеку пет година дуже
од оних који то не чине ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Отац нашег културног живота

МОЛИМО ЗА МАЛО ПАЖЊЕ: СТЕВАН ТОДОРОВИЋ

Он је осећао
време у коме је живео.
Умео је да прилагоди
своје идеје ондашњем
српском грађанском друштву.
Био је прихваћен и хваљен.
Добио је висока признања
и одликовања.
Још за живота добио је све
што је заслужио.
Нама преостаје да га се
понекад сетимо
и поменемо га.
Тако ћемо га извући
из сенке заборава

Тешко је окренути се у прошлост када нам непрестано звоне телефони, јуримо са састанка на састанак, када имамо да урадимо још ово и завршимо оно. Једва стижемо да се сетимо и свог детињства, камоли да се бавимо детињством људи који су живели у давна времена. Али, господин Стеван Тодоровић то заслужио.

ПОДНИКНИ

ЗАБАВНИК

4. 6. 2004.

жује. За собом је оставио стотине слика, углавном портрета. Међутим, његова даровитост још више се огледала у подучавању и васпитавању ондашње младежи. Кроз предавања и спонтане разговоре будио је код њих највише идеале и љубав према уметности, спорту, отаџбини и, изнад свега, према животу. А какав је био живот према њему? Шта му је дао, а шта узео, сазнаћете ако свој часовник навијете на почетак 19. века.

Деда му је из Херцеговине, али Тодоровићи су се често селили пратећи историјска кретања Срба почетком 19. века. Из кршевитих предела силазили су у питоме долине, све до Саве, укључујући се у борбе против Турака. Стеван је рођен у Новом Саду 1832. године. Имао је три сестре и тројицу браће. Живели су срећно и у благостању све док им пожар није прогутао дом и радњу с дуваном. После тог догађаја породица

прелази у Сегедин и почиње нови живот уз много невоља и препрека. Посебна мука био им је мађарски језик.

Мали Стева кренуо је у први разред у Српску основну школу. Учитељ му је био ватрени присталица Вуковог правописа и велики родољуб, ђакон Димитрије Поповић, иначе блиски рођак нашег чувеног филолога Ђуре Даничића. У гимназијским данима Тодоровић гради своје прве романтичарске

И и националне ставове. Испољава велику љубав према позоришту и показује склоност према мачевању и телесном вежбању. Другује са Корнелијем Станковићем који ће касније постати познати композитор и Ђуром Јакшићем, потоњим раскошним песником и сликарем.

Школовање у Бечу

По завршетку гимназије отац га одводи у Беч и уписује на Лицеј. Али, мартовски догађаји 1848. године, а затим и очева смрт, Тодоровића одваја од школовања. Он долази код стрица у Београд да учи пиварске послове. Како стриц није имао деце, у свом синовцу видео је будућег наследника, но млади Стеван проводио је више времена у цртању него у справљању пива. Чим је то приметио, стриц га је, упркос својим жељама, вратио у Беч на даље школовање.

Тодоровићева љубав према сликарству развијала се из

двојице окупљали су се млади Срби који су такође студирали у Бечу. Разговарали су о музици, сликарству, поезији, филозофији, али и расправљали о националним и родољубивим темама.

Тодоровићево школовање много пута је прекидано и због приватних и због материјалних разлога, тако да би можда могло да се каже да је самоуки уметник. Без обзира на околности, он се непрестано духовно уздизао и уметнички усавршавао.

Подучавање у Београду

После студија у Бечу, двадесетпетогодишњи Тодоровић стигао је у Београд. Био је витак, дуге косе, обучен по последњој моди, дружељубив и пун младалачког заноса. Имао је велике планове. Желео је да подучава српску омладину. О томе говори у својој „Аутобиографији“: „Прионуо сам одмах да, поред сликарства, разгранам свој рад и на остале преке културне потребе, а нарочито одмах да

шупи Саве Спахије, на месту данашње школе „Краљ Петар I“, изнад Саборне цркве. У то време гимнастичких справа није било много: кругови, мотке за пењање и тегови за јачање мишића руку. На првим часовима телесног вежбања било је мало ђака јер су родитељи страховали да су те вежбе опасне по живот њихове деце. Због једне родитељске пријаве, Тодоровићу је полиција забранила „игру где деца могу сломити и ноге и руке“. На срећу, убрзо је стигао и други допис у коме је писало: „Молимо вас да наставите рад телесног вежбања на корист подмлатка.“

Врло брзо Тодоровић је имао завидан број ученика. Школарину су плаћали само они из imuћнијих породица. Остали су се школовали бесплатно. Из дневника једног ученика који није плаћао школовање сазнајемо: „Сваком од нас дао је по једну даску с ногарима, артију и плајваз. Он нам је показивао, али не као учитељ, већ као другар, па та-

ње, гимнастика, мачевање и глума. Могући разлог лежи у скућеном простору у ком су се одржавали часови сликања. Осим тога, млади су радије бирали вештине у којима су брже и лакше напредовали него мукотрпно и споро учење цртања и сликања. Позоришне и певачке дружине, уз несебичну помоћ свога учитеља, изводиле су дела домаћих стваралаца с родољубивим и националним темама. Колико год се Тодоровић трудио да у позоришту и музици сачува и унесе национални дух, у ликовном стваралаштву доследно се држао знања која је стекао у Бечу. Ово се нарочито осећа у раду портрета. Изузетак су смелије и сложеније композиције портрета Ђуре Даничића и Корнелија Станковића. Зна се да је портрете радио бесплатно, а ако их је и наплаћивао било је то за скромни хонорар. У уносније послове спадало је осликавање плаката и натписа поводом поновног избора кнеза Милоша и његовог до-

**Крунисање
Стевана Првовенчаног
(1899–1900)**

дана у дан мада су његови први радови били неуверљиви и несигурни. За портрет Бранка Радичевића сам је рекао: „Радио сам га у профилу зато што ми је као почетнику тако било лакше.“ Скромни цртачки дар надокнађивао је неуморним испуњавањем „скицен-блокова“. Да би се издржавао за време студија, Тодоровић је давао часове цртања и певања на концертима. Ваља знати да је у Бечу делио стан са студентом музике, иначе својим старим пријатељем, Корнелијем Станковићем. Уз њега је стекао готово професионално музичко образовање. Око њих

заведем хармонично певање и телесно вежбање, као основу здравог тела и здравог духа. Али, много је ваљало предузети да се поправи занемарено домаће васпитање.“

Београдска публика живо се сећала концерата Корнелија Станковића на којима је певао Стева Тодоровић, па није ни чудо што се међу гимназијалцима брзо пронео глас да ће млади уметник бесплатно давати часове певања. Сликарска школа била је смештена у кући иконописца, распопа Милије Марковића на Косанчићевом венцу, а телесно вежбање одржавало се у

ко и нама иде начертање као од шале.“ Из истог дневника је још један значајан податак. На часове цртања и певања код Тодоровића су долазиле и београдске госпођице. Између осталих и Полксија Бан која ће касније постати његова супруга. Значи, поред многобројних пионирских подухвата, Тодоровићу се приписује и почетак ликовног и музичког образовања младих Српкиња.

Занимљиво је да је Стеван имао најмање ђака на часовима сликања, за шта је једино био стручан. Београдску младеж више је занимало пева-

ласка на власт 1859. године. Овај посао, претечу данашњег политичког маркетинга, Тодоровић је урадио заједно са својим ученицима за пристојну надокнаду. Подмирио је трошкове за закуп радних просторија и оставио нешто новца на страну, за пут у Италију где је желео да оде на усавршавање.

Своје ђаке подучавао је како на часовима, тако и у сло-

бодно време. Чак су и необавезне седељке служиле за расправе о уметности, филозофији, патриотизму... И како каже Никола Кусовац: „Окупљали су се око њега и његових пријатеља, посматрали га разрогачених очију и слушали начуљених ушију, памтили сваки његов покрет и упијали сваку реч.“

Породични живот

Полексија Бан, кћи угледног и богатог Матије Бана, била је образована девојка свог времена. Говорила је италијански и немачки језик, познавала је књижевност и историју, свирала је клавир и ишла на часове сликања код Стеве Тодоровића. „Лепа и отмена госпођица Пола Бан“, како су је описивали суграђани, брзо је привукла пажњу свог учитеља сликања. Тодоровић је често одлазио у кућу њеног оца у Господској улици (данас Бранковој) и у винограде Банових на Голом брду (данас Бановом брду). Љубав између

Стеве и шеснаест година млађе Полексије крунисана је браком.

Годину дана након венчања родила им се кћи Зорка, а Стеван је постављен за професора цртања у вишим разредима београдске гимназије и реалне школе. Био је ово улазак на велика врата у јавни и културни живот Београда и Србије. Државна служба с пристојном платом од 450 талира годишње омогућавала је породици Тодоровић лагодан живот. Стеван више није морао да прихвата сваку поруку. Сликао је портрете владајуће породице Обреновић, у првом реду Михаила и Милоша. Радио је за канцеларије Двора, Министарства и за висока цивилна и војна надлежства. Али, срећа им је нагло окренула леђа. Полексија и Стеван изгубили су трогодишњу Зорку.

Поред свих својих многобројних обавеза у културном, друштвеном и приватном животу, Тодоровић се прихватио и осликавања цр-

кава. Иконостасе је радио са супругом и многобројним сарадницима. На сахрани Стевана Тодоровића књижевник Богдан Поповић је рекао: „Он је израдио велики број слика из наше старе и новије историје, иконостасе и иконе – икона преко четири стотине...“ Међутим, по мишљењу стручњака, Тодоровић није унео свој национални жар у иконописање. Његове иконе више одају академску хладноћу него православну топлину.

На своју велику радост, Стеван и Полексија добијају сина Душана. Нажалост, у другој години дечак добија разну дечију болест и умире. Родитељима је тешко пала смрт и другог детета. Треће дете, Љубица, једино је надживело своје родитеље. Син Милан умро је са десет година од „инфлуенце“, а Милош,

Осим своје супруге, таште, таста, себе и кћерке Љубице, на платну „Сликар са породицом у Цариграду“ (1898–1899) Стеван Тодоровић приказао је и сву своју преминулу децу, у узрасту у ком су напустили овај свет. Док сви остали прате шта ради сликар, преминула деца гледају према посматрачу.

последњи мушки потомак, окончао је од упале мозга. Био је нежења и свршени правник. На својој слици „Сликар са породицом у Цариграду“ Тодоровић је насликао, осим своје супруге, таште, таста, себе и кћерке Љубице, и сву своју преминулу децу у узрасту у ком су напустили овај свет. Преминула деца гледају према посматрачу док остали прате шта ради сликар. Ова слика сматра се вишеструко значајном.

У рату против Турске (од 1876. до 1878. године) Тодоровић је био ратни сликар. Осим документарног значаја његов „репортерски“ рад има и уметничку вредност. Из једног писма Стевана Тодоровића са знајемо: „Послаћу и мали опис колико пером умем описати јер је уз ове цртеже то нужно... Цртеже нека шаље отац (Матија Бан) у ма које новине, било немачке било француске, где му се боље према предмету свиђа.“

Последње месеце живота провео је у својој кући у Бранковој 24, полуслеп, патећи и од срчаних тегоба. Умро је у деведесет четвртој години. Опело је обављено у Саборној цркви, а сахрањен је на Новом гробљу, у породичној гробници Матије Бана, десетак метара од олтара гробљанске цркве Свети Никола чији је иконостас насликао тридесетак година раније. Стеванова супруга Полексија умрла је четрнаест година касније.

Био је први!

Тешко је побројати сва остварења и све послове које је Тодоровић урадио за живота. У много чему био је први. Преусмерио је позоришни и музички живот са европских на домаће ствараоце, заслужан је за развој гимнастике и борилачких вештина код Срба, био је наш први рестауратор слика, међу првима се бавио скулптуром за споменике, познат је као први домаћи примењени уметник (илустратор, графички дизајнер...). За Етнографску изложбу у Москви (1867) први је обавио озбиљна теренска истраживања прикупљајући етнографску грађу, познат је као оснивач првог српског Народног позоришта, био је међу првим писцима школских уџбеника за наставу цртања, помогао је да се оснује гимнастичко друштво Српски соко, био је и први ратни ликовни репортер. ■

Јасминка Петровић

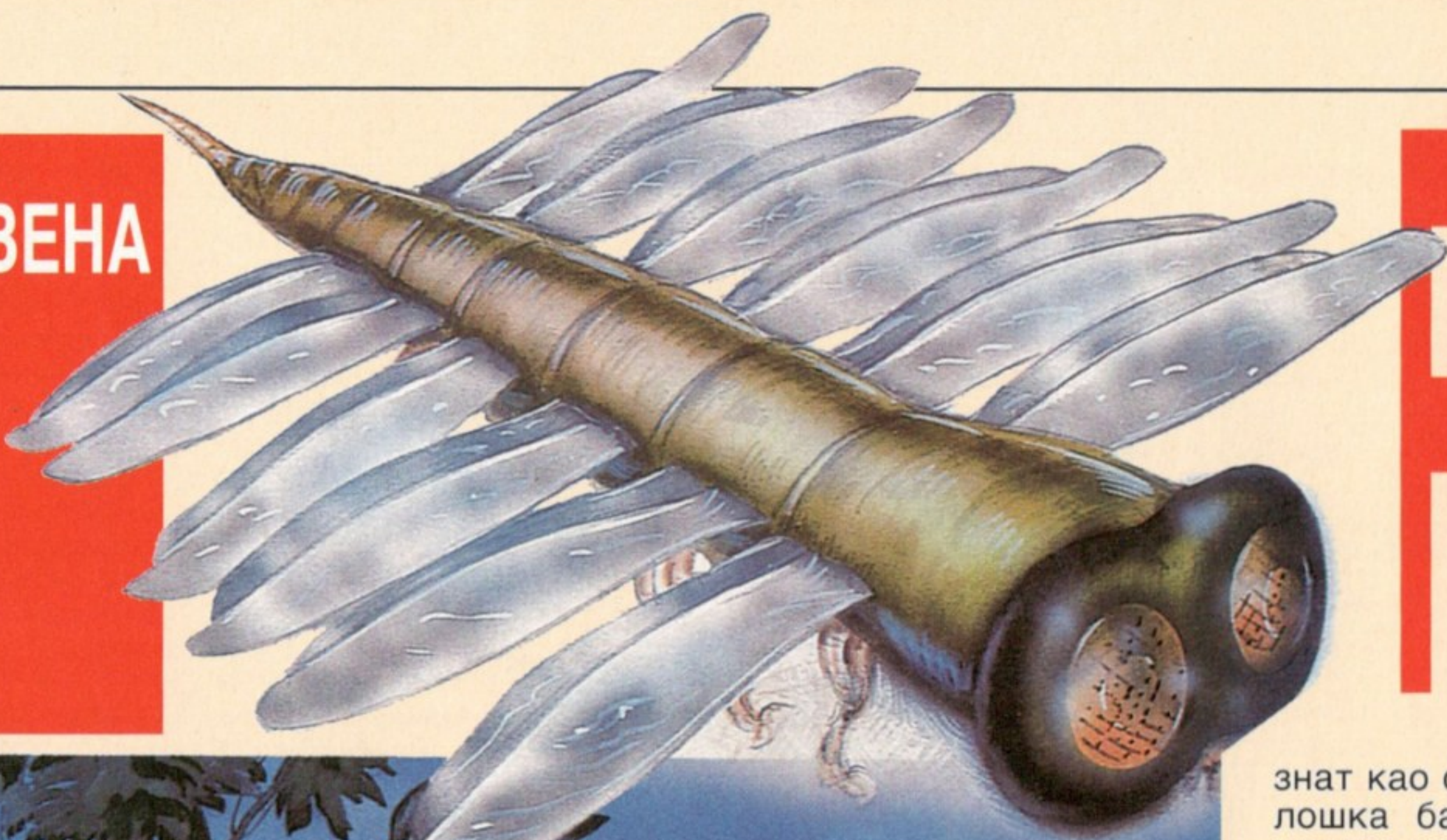
седам

ПОДКУПИНИ
ЗАБАВНИК

4. 6. 2004.

ТАЈАНСТВЕНА ПОЈАВА НА НЕБУ

ROD

Примећени су пре
десет година. Нису видљиви
голим оком и могу се
„ухватити“ само видео-камером.
Бића из других светова?
Војни експерименти
измакли надзору?
Оптичке варке?
Нешто сасвим обично?
Просудите сами!

Инсект с мноштвом крила –
тако се замишљају rods. Име им значи
„штапић“, као и грчка реч „бактерије“,
због издуженог облика и танког струка.
Кум је био Хосе Ескамиља.

знат као обична метеоро-
лошка балон-сонда није
спречила да Роузвел по-
стане место ходочашћа
тврдокорних уфолога из
целог света, а и туриста.
И, изгледа, његови жите-
љи заиста имају „антене“
за НЛО. Ескамиља је баш
у Роузвелу доживео не-
што невероватно.

Револуционарна промена

Године 1994. изишао је с
видео-камером да снима и
приметио „како нешто не
баш уобичајеног изгледа и
понашања стреловито ле-
ти небом“. „Прво сам поми-
слио“, још увек радознали-
ма прича Ескамиља, „да су
то инсекти који се врзмају
близу камере. Онда сам
схватио да нису ни инсек-
ти ни птице. То је било не-
што што ће заувек проме-
нити начин на који дожи-
вљавамо стварност. На-
звао сам их rods (на енгле-
ском штапићи) и све више
људи са свих страна све-
та успева да их види!“

Хосе Ескамиља у Роу-
звелу објављује делове
филма на којима би треба-
ло да се виде rods. Ради се
о снимцима направљеним
из сасвим десетих побуда
и тек касније на екрану је
примећено да нешто лети
ваздухом попут стреле.
Прегледајући филм кадар
по кадар, Ескамиља је
угледао rods: на филм-
ским сликама лепо се ви-
де црне тачкице које се
очигледно крећу муњеви-
том брзином.

Тек увећавањем кадро-
ва препознати су у тим
чудним тачкицама дотад
никад и нигде виђени ду-
гуљасте предмети с неко-
лико висуљака са обе
стране. „Rods ни на једном
снимку нису спори“, каже
Ескамиља. „Те 'ствари'

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

4. 6. 2004.

Постоје непозната
створења ваљка-
стог облика при-
мећена на небе-
сима, у кућама, у
морима, дугачка
од неколико центиметара
до једног метра. Чини се
да дуж леђа имају мембра-
ну која им омогућава да
„пливају“ ваздухом као и
осам

да се крећу огромном бр-
зином измичући голом оку.
Могла би бити ванземаљ-
ског порекла!

Откриће је овим речима
обелодањено 19. марта
1994. године на Интернет
сајту (www.roswellrods.com)
Хосеа Ескамиље, музича-
ра и редитеља из Роузве-
ла у Сједињеним Америч-

ким Државама, градића
богу иза леђа у пустињи
Новог Мексика. Роузвел
се први пут прославио ка-
да се у њега 1947. године
наводно спустио летећи
тањир.

Чињеница, како се испо-
ставило, да је неиденти-
фиковани летећи објект
који је пао убрзо препо-

крећу се тако великом брзином да се је-два виде. Филмови на којима су трају од једног до пет кадра и ишчежавају са екра-

ки, што би заиста било дирљиво.

Највише је оних сасвим сигурних да су то ванземаљци који, у тренутку смрти, ишчежавају без

варка проузрокована различитом у фреквенцији снимања видео-камером и брзине покрета инсеката или птица. Оно што се види на сваком кадру раз-

снима инсекте с праве раздаљине!

А баш то је, последње две године, радила Еми Херберт, амерички психолог. Она је снимала облак

С, НОВИ ВАНЗЕМАЉЦИ?

на. Најспорији траје само десет што је трећина секунде!

Да ли се свет, помало несвестан тога, заиста налази пред револуционарним открићем?

Није нимало невероватно наћи на Земљи неку још непознату животињу. Окапи, змај са Комода, планински горила, џиновска панда... „откривени“ су тек у 20. веку, а пре тога није се ни слутило да постоје. Они ни случајно нису микроскопске величине, али јесу ретке животиње са стаништем у удаљеним, тешко приступачним крајевима, па није необично што их нисмо упознали раније.

Rods би, супротно томе, била свеприсутна бића

трага, то јест, распршују се у ништавило или се враћају кући да тамо склопе очи. За њих не важе овоземаљски физички и остали закони.

Све за паре

Било би сасвим необично да и научници немају своје мишљење о rods. Е, па, они су сигурни да је све у вези с најновијим ванземаљцима обична бесмислица, и то преувеличана, као што се по правилу догађа са сваком новом „тајанственом“ појавом која се уносно користи за прављење филмова, телевизијских будалаштина, писање књига, другим речима – да би се зарадио новац. Оригинални снимци Хосеа Ескамиље, уоста-

личити су покрети крила и то ствара илузију да се ради о дугачком бићу с нечим што му виси са обе стране.

Тело инсеката у лету померено из жиже, односно неизоштено, ствара утисак „штапића“ док треперење крила горе-доле чини те „висуљке“. Свако ко има видео-камеру и нешто добре воље може да добије исти утисак ако

ноћних инсеката у лету око упаљене рекламе једног ресторана с брзом храном. „Мењањем отвора бленде и брзине снимања добијају се чувени rods свих облика и величина“, тврди она.

Случај је, значи, за све који нису фанатици решен и окончан. Бар док неком не пође за руком да ухвати неки rod, жив или мртав...

Бојана Дожић

Овај rod, који личи на светлеће облаке, ухваћен је камером пет пута у једном кадру. Процењена брзина лета је више од 70 километара на сат.

ЕСКАМИЉИН САВЕТ: Људи могу да буду сигурни да су снимили rods само ако користе време експозиције од 1/2000 секунде.

одомаћена чак и по нашим кућама. Ипак, не само да их још нико није видео голим оком, већ нико никад није нашао ни један једини њихов леш. Што год да су, понеки би ту и тамо ипак морао да умре и неко би већ налетео на њихове земне остатке. Али, није. Они постоје само на филмовима. А то још није доказ да заиста и постоје.

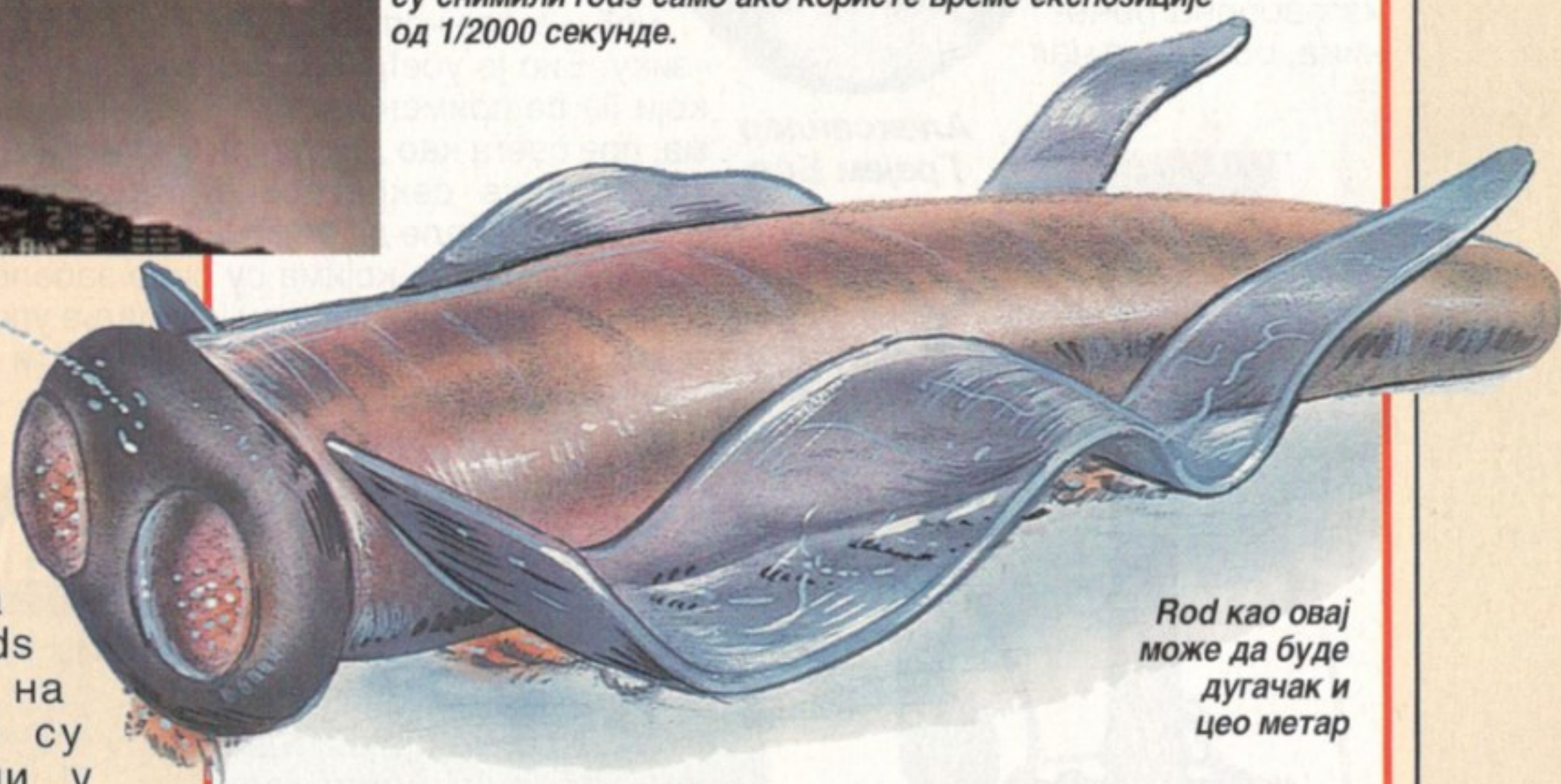
Има људи неповерљивих у владу и власт и они сматрају да су rods последица неких тајанствених војних опита који су случајно измакли надзору напустивши лабораторије где нам се кроји судбина зла. Има и убеђених да су то виле и вилењаци из бај-

лом, одавно се, и успешно, продају код њега лично за 19,95 долара.

Према мишљењу америчког научника Роберта Шефера, „неки rods који се налазе на филму очигледно су инсекти снимљени у лету. Други, када се гледа успорено, као да са страна имају 'висуљке', али је највероватније да су то крила инсеката или птица у покрету која на филму изгледају померено и нејасно“.

Док не стигне доказ

Даг Јанега с факултета за ентомологију (проучавање инсеката) Калифорнијског универзитета додаје да су rods оптичка

Rod као овај може да буде дугачак и цео метар

Rods су се, хтели не хтели, појавили у телевизијским вестима, као што је овај који је приказала америчка сателитска ТВ „Фокс њуз“ за време бомбардовања Багдада 2003. године.

ПОГЛЕД У ПРОШЛОСТ

Рекли су шта су хтели и остали живи, баш као што су поживели и поједини изуми које су ти истакнути људи сматрали новотаријама-којештаријама. Међу њима су телефон, грамофон, чак и авион...

ТЕЛЕФОН

„Телефон је справа са превише ограничења тако да је не можемо сматрати озбиљним средством за комуникацију. За нас ово откриће нема баш никакву вредност.“ Наведена, олако изговорена реченица, остала је чак

Александер Грејам Бел

и записана... И данас се налази у меморандуму велике телеграфске фирме „Western Union“. Додуше, догодило се то давно, још 1876. године. А управо те године Александер Грејам Бел изумео је први телефон... Остало је историја ■

НИКАД НЕ РЕЦИ НИКАД!

АВИОН

„Да лете машине које су теже од ваздуха? То, једноставно, није могуће!“, рекао је 1895. године барон Вилијем Томсон Келвин, познатији као лорд Келвин, славни британски математичар и председник Краљевског удружења. Али, само осам година касније браћа Орвил и Вилбур Рајт полетели су авионом и тако посредно ућуткали овог научника. Истини за вољу, Орвил Рајт је тврдио:

„Нема тог авиона који би могао да полети из Њујорка и да стигне до Париза!“ А неколико година касније, тачније, 1910, маршал Фердинанд Фош, професор војне стратегије на Високој ратној школи у Паризу и врховни командант оружаних снага савезника у Првом светском рату, упорно је тврдио:

„Авиони су занимљиве играчке. Али, с војне тачке гледишта, потпуно су безвредни!“ ■

Орвил и Вилбур Рајт

ГРАМОФОН

Када је Томас Едисон 1877. године изумео фонограф, није му вероватно ни падало на памет да ће људи уз помоћ његове направе моћи да слушају музику. Био је убеђен да је измислио уређај који ће се примењивати на радним местима, пре свега као диктафон или нека врста телефонске секретарице. Када су већ 1887. године почеле да се производе прве грамофонске плоче на којима су биле забележене музичке мелодије, Едисон је и даље упорно и тврдоглаво тврдио: „Ускоро ће увидети сопствену грешку. Али, биће прекасно!“ ■

ЗВУЧНИ ФИЛМ

„Па, ко уопште жели да чује шта то глумци причају међу собом?“ Ову реченицу изговорио је један угледни „холивудски посленик“: нико други до Хери Морис Ворнер, један од оснивача филмске компаније „Браћа Ворнер“ (Warner Brothers). Било је то 1927. године када је против Морисове воље компанија ипак одлучила да у биоскопске сале пусти филм „Џез певач“ Алана Кросленда, са Алом Џолсоном у главној улози. „Џез певач“ био је први звучни филм у ком је могао да се чује и текст који изговарају филмски глумци. За кратко време нико више није снимао неми филмове ■

Ал Џолсон – џез певач

ЛИЧНИ РАЧУНАР

„Уверен сам да тржиште неће показати баш никакво занимање за компјутере и да број продатих рачунара неће премашити пет примерака.“ Тако је 1943. године говорио Томас Вотсон, председник IBM-а (International Business Machines). Његова предвиђања су, као што је добро познато, била погрешна. Ни тридесет година касније Вотсонове колеге из фирме „Hewlett-Packard“ нису добро научиле исту лекцију... Када су Стивен Вознијак и Стив Џобс 1976. године овој америчкој фирми приказали прототип онога што ће постати лични рачунар (personal computer), „стручњаци“ из „Hewlett-Packard“-а изјавили су: „Ван памети је идеја да ће се компјутери једнога дана користити у домаћинствима. Тај посао нема будућност“ ■

ПОГЛЕД У БУДУЋНОСТ

Упркос поукама из прошлости, људи никако да престану да предвиђају технолошку будућност: неки верују да ће у канти за отпатке ускоро завршити видео-касете, телефакси, чекови, флопи-дискови, чак и музички компакт-дискови!

НОВЧАНИЦЕ У МУЗЕЈ!

ВИДЕО-КАСЕТЕ

Видео-касете сада нам се чине некако превелике док DVD брзо напредује и осваја. DVD дискови већ извесно време заузимају полице у видео-клубовима које су припадале касетама. Ружичаста будућност не осмехује се видео-рикордери-ма, односно – касетама. Прљале су се, кидале, растезале и квариле сувише лако! ■

ФЛОПИ-ДИСК

Лако се квари, не може много тога да „прими“, односно запамти, чак ни мултимедијални фајл... Много је лакше користити Интернет ради размене фајлова неголи снимати на „флопије“. Поједини произвођачи компјутера – међу којима је и „Apple“ – не користе га уопште и не праве „улазе“ за флопи-диск на својим рачунарима. У њиховим рачунарима флопи нема више шта да тражи! Већ му је одзвонило... ■

МУЗИЧКИ

КОМПАКТ-ДИСКОВИ

Зна се да се музички компакт-дискови никада нису допадали ватреним дискофилима. Винил су нерадо заменили дисковима... Иако су то напослетку учинили, дискофили нису највећи непријатељи музичких компакт-дискова. Сада је то такозвани компримовани Мр3 фајл који је могуће снимати са Интернета. Чини се да дискографске куће, бар када је о популарној музици реч, губе свој значај... Зашто да скупо плаћате неки оригинални музички диск нове рок групе када можете да га снимите са Мреже! И то не само нови диск и не само неколико нумера, него све песме, све албуме омиљеног састава ■

ЧЕКОВИ

Не само чекови, већ и обичан новац (како папирни, тако и метални), ускоро ће се изгубити... односно изаћи из употребе. Кредитне картице, електронски новац и такозвано кућно банкарство (home banking) замениће уобичајену новчану размену. Када сви буду примали кредитне картице, зар ће људи и даље желети да у џеповима држе новац? Само да би их пљачкали лопови! Чекови, које је понекад тешко уновчити, а лако се цепају и гужвају, први ће нестати. И то врло брзо, тврде поједини банкарски ■

Припремила М. Огњановић

ТЕЛЕФАКС

Осамдесетих година прошлог века чинило се да је телефакс веома корисно технолошко достигнуће. Сада је довољан скенер и, наравно, глобална мрежа звана Интернет. Све је могуће обавити брже и једноставније. Додуше, телефакс је још у употреби искључиво зато што је то једини начин да се брзо достави одређени потписани документ. Неки су уверени да ће се, чим буде примењен такозвани електронски потпис, изгубити и последњи разлог за постојање телефакса ■

подружница

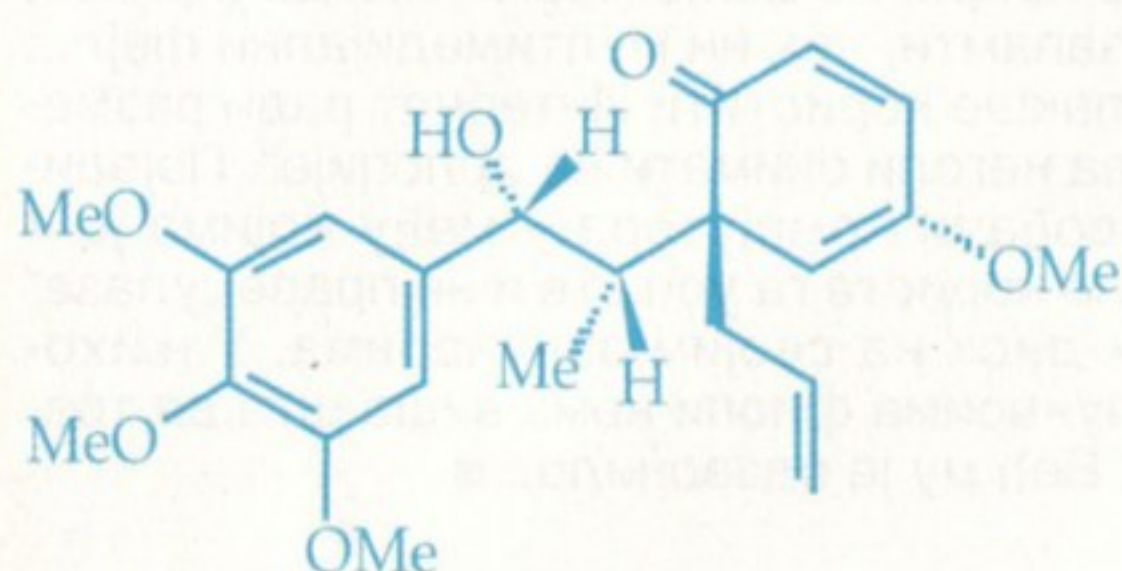
ЈАВАННИК

4. 6. 2004.

једанаест

КАД СУ ХЕМИЧАРИ ДУХОВИТИ БОМБОНЕ У ПРСТЕНУ

Између
мегафона,
пингвинина,
бон-бона,
дракулина и секса
крију се научници
шљивције

МЕГАФОН

Упркос неприкладном називу, овај молекул је сасвим уобичајен, а име је добио по биљци *Aniba megaphylla* у чијем се корену налази.

Када узмете у руке уџбеник хемије или какву књигу из те области, вероватно вам никад не падне на памет да се међу толиким страницама сувопарног текста густо прошараног сложеним формулама, међу бескрајним низовима једначина и неразумљивим речима грчког и латинског порекла крију и прави мали бисери хумора. Геолози, на пример, имају акроним (реч састављену од почетних слова више различитих речи) за минерал у који још нису у стању да проникну: **УМАЗИТ** (убиј ме ако знам ишта о томе) или

ОСТАНАШИТ за какав безвредни комад стене. Ево уобичајеног разговора између озбиљног професора и студента почетника негде на терену:

Студент: – Шта је ово?

Професор: – Останашит.

Студент: – Останашит?

Професор: – На твом месту оставио бих то где сам и нашао.

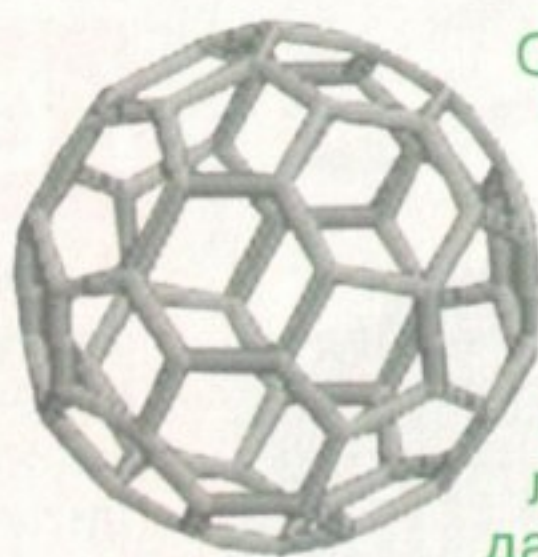
Ево и листе неких од молекула крајње необичних и шљивих назива:

АДАМАНТИН

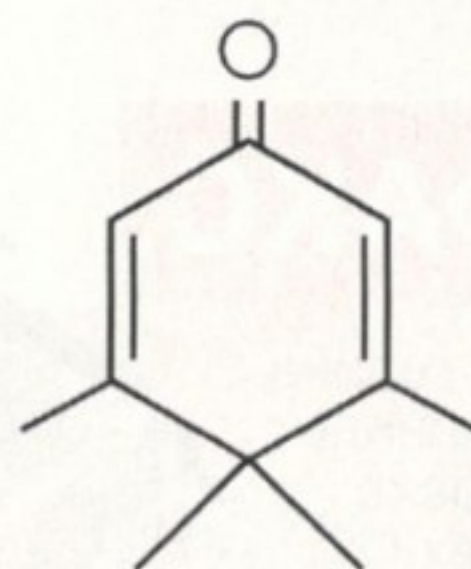
Поменути молекул натерао би многе студенте хемије да се насмеју, нарочито оне из Велике Британије пошто је Adam Ant био чувена енглеска поп звезда раних осамдесетих, познат по необичном облачењу и шминкању.

БАКМИНСТЕР ФУЛЕРЕН

Овај молекул у облику фудбалске лопте донео је Херију Кротоу, који га је пронашао, Нобелову награду за хемију 1996. године, а име је добио по архитекти Бакминстеру Фулеру чији је пројекат на изложби „Експо 67“ у Монтраелу дао идеју Кротоу о савршено симетричном молекулу састављеном од шездесет атома угљеника. У стручној литератури поменути молекул назива се још и „фудбалин“.

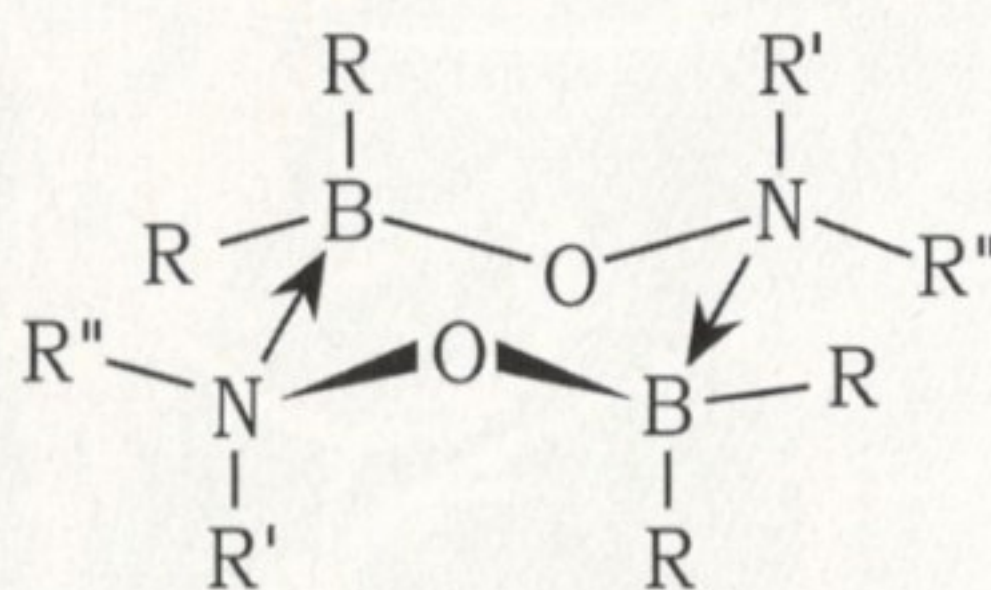

ПИНГВИНИН

Име је добио захваљујући чињеници да његова структурна формула подсећа на пингвина.

КОНАНТОКИН

Овај молекул нема ништа заједничко са Конаном Варварином, на шта нас име наводи. Ова твар пронађена је у ткиву морског пужа *Conus geographus*, а истраживачи су утврдили да на младе мишеве делује успављујуће, а да код старијих изазива појачану активност (не зна се како делује на мишеве средње животне доби).

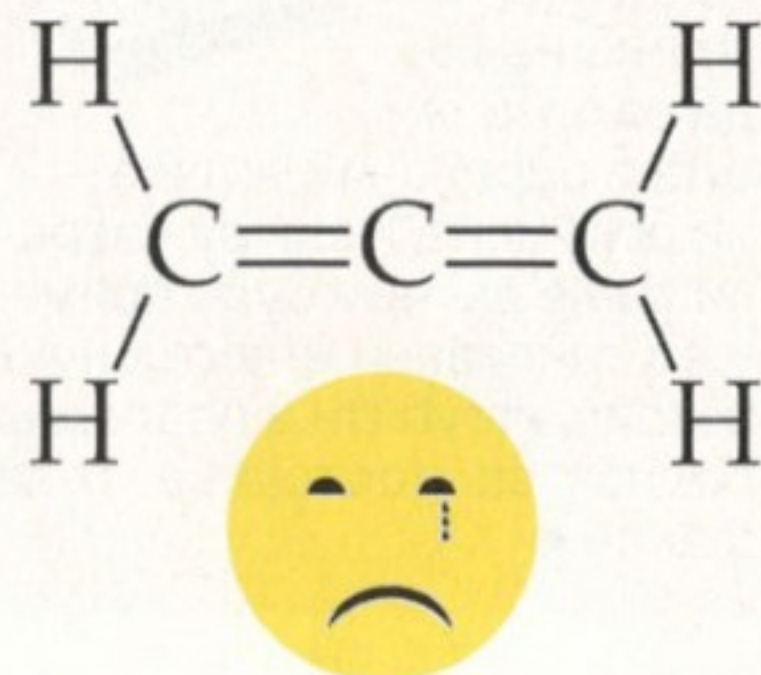

БОН-БОНИ

Не, нису у питању бомбоне, већ хетероциклични димери чији крајњи атоми у прстену двапут образују реч BON.

ДРАКУЛИН

У питању је антикоагулант (средство за спречавање згрушавања крви) који се налази у пљувачки слепих мишева – вампира.

АЛЕНИ

Алени су „тужни“ молекули из Холандије – „aleen“ на холандском значи: усамљен.

ПОДТИПНИ
ЗАБАВНИК

4. 6. 2004.

ПТЕРОДАКТИЛЕДОНИ

Група молекула која подсећа на изумрле летеће рептиле.

ПАГОДИН

Овај молекул $C_{20}H_{20}$ добио је име по својој сличности са јапанском пагодом – тачније, двома пагодама чије су основице слепљене.

ПТЕЛЕФОЛОН

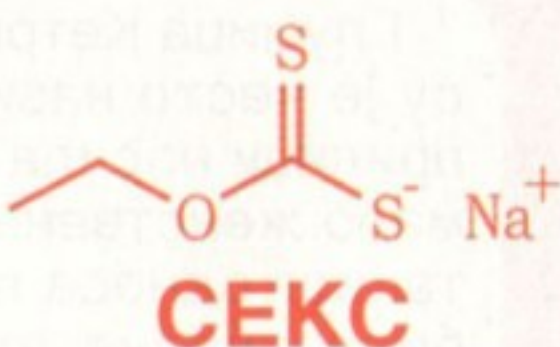
Не, нема никакве везе с телефоном! Име је добио по томе што је издвојен из дрвенасте биљке *Ptelea trifoliata*.

АПОЛОАНИ

Поменути молекули створени су у лабораторији у исто време кад се „Аполо 11“ спустио на Месец. Њихова формула необично подсећа на ракету.

УНУНУНИЈУМ

Реч је, заправо, о хемијском елементу под редним бројем 111, који само привремено носи овако необичан назив. Наиме, чека се да понесе име по неком познатом хемичару или научнику кад овај буде умро.

СЕКС

Секс је званична скраћеница за натријум-етил-ксанат, једињење које се користи приликом флотације у рудницима. Употребљава се у чврстом и течном облику и, према проспекту Аустралијског државног хемијског одељења, превелика изложеност сексу доводи до „вртоглавице, дрхтања, отежаног дисања, главобоље, повраћања и смрти“.

ЕРЕКТОН

Не, ово није састојак „вијагре“ него једна од група молекула из кинеске биљке *Hypericum erectum* која се у кинеској народној медицини користи као лек против артритиса и реуматизма.

МИРОСОРВИН

Супстанца којом се инсект *Thermonectus marmoratus* брани од непријатеља. Научници са универзитета Корнел дали су име поменутој молекули по глумици Мири Сорвино. Она је у филму „Мимик“ играла докторку Сузан Тајлер која је успешно одбранила човечанство од најезде инсеката.

ХИПОСУЛФАТ А

Нема ничег заједничког са хипопотамом (нилским коњем). Отровни састојак пронађен у морском сунђеру *Hippospongia metacromans* који живи у водама поред Окинаве.

СУРЛАМИД

Нема ничег заједничког са слоновима осим што његова структурна формула подсећа на слоновску сурлу гледану из полупрофила.

Постоји дугачка листа молекула названих по месту на ком су нађени: хималајин, тајванин, бразилин, мадагаскарин... Кад неко каже или уради нешто глупо, лабораторијски техничари у Америци питају: „Јеси ли узео глупердин пре спавања?“ Сви знамо за Бајеров аспирин, а многи су чули и за барби-

турате. По ком су они добили име? По извесној конобарици Барбари у коју је био заљубљен господин Бајер. Наравно, има још много занимљивих прича везаних за једињења којима су наденута необична имена, али о томе неки други пут ■

Бојана Миновић

тринаест

НЕДОПУСТИВА СЛИЧНОСТ

Само што је Френк Синатра (1915–1999) ушао у своју канцеларију која се налазила у чувеном хотелу „Сендс“ у Лас Вегасу, зачуло се викање, затим је славни певач и глумац прво разбио телефон о зид, а потом га бацио кроз затворени прозор.

Зашто је то учинио?

Нови телефон у соби био је истоветне, наранџасте боје као и његов нови летњи сако. Синатра је сматрао да је та сличност недопустива ■

ПРИЛИКА ЗА СУКЊУ

Глумица Кетрин Хепберн (1907–2003), прва дама филма, како су је често називали, била је позната по томе што је у свакој прилици носила панталоне. Многи су стога сматрали да није нимало женствена, те да се не разуме у моду. Чини се да је због таквог односа према моди и гардероби посебно незадовољна била чувена америчка новинарка Барбара Волтерс која је славу глумицу једном приликом упитала:

– Прославили сте се носећи панталоне. Питам се да ли уопште имате неку сукњу или хаљину и кад смерате да их обучете?

– Па... – одговорила је довитљива Кетрин – мислим да би zgodна прилика била ваша сахрана. Тада ћу се појавити у сукњи ■

АМЕРИЧКИ ПРЕДСЕДНИЦИ 10 ГОДИНА

Амерички Конгрес донео је 1965. године закон који прописује да бивши председници САД и њихове супруге имају доживотну заштиту. Недавно је Конгрес променио одлуку и одредио да првог човека САД, на положају од јануара 1997. године, Тајна служба штити само десет година по истеку мандата. Тако ће Бил Клинтон, изабран 1996. године, бити последњи амерички председник који ће имати чуваре до краја живота ■

ПОСЛЕ

МАГИЧНИ КВАДРАТ ИЛИ ЛОЗИНКА?

Укупно их је пет, изгледа да су из 1. века и нађене су у више земаља. Археолози, историчари и филолози већ готово осамдесет година покушавају да им одреде ауторе, значење и циљ. У томе још нису успели, али има више претпоставки, недоказаних

Сатор из Помпеје

ШИФРОВАНЕ УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Италијански археолог Амедео Мајиури нашао је 5. октобра 1925. године у једној кући у Помпеји комад цигле на чијем је малтеру био урезан древни запис. Једнаест година касније Матео дела Кортес нашао је на једном стубу Велике гимнастичарске дворане исти такав запис. Само пет речи исписаних великим словима: SATOR, AREPO, TENET, OPERA, ROTAS.

Ове речи укрштене су тако да се истоветно и читају и значе слева надесно, здесна налево, одозго на доле и одоздо нагоре. То су тајанствена поља палиндромског квадрата који је назван Сатор према првој речи која га чини. Палиндроми су речи или реченице које, када се читају слева надесно и обратно, имају исто или различито значење као, на пример, РАДАР.

И од тада, па до данас, археолози, историчари, филолози и ко још не проучавају те тајанствене укрштене речи покушавајући да им открију ауторе, значење и циљ. Да ли је то тајанствена формула којом су се користили окултисти, или шифрована порука, као нека лозинка, коју су оставили рани хришћани, или нешто треће?

Палиндромски квадрат могао би, према једној претпоставци, да буде заштитна магична формула математичког порекла. Тај квадрат, Сатор, потиче из 1. века, времена када се, усред велике верске кризе на Западу, јавља неопитагоризам, размишљање

 и учење надахнуто делом грчког научника Питагоре, по коме су бројеви „кључ“ приказивања васионе.

Питагорејци су, рецимо, броју 1 придавали значење „извора свих ствари“, број 2 означавао је „женску суштину“, и тако редом. Сатор би, према томе, могао бити плод размишљања неког свештеника или посвећеника надахнутог магичним квадратима.

Најстарији магични квадрати (о чему је „Забавник“ писао у јесен 2003. године) откривени су у Кини, стари су око 4000 година и чине их бројеви постављени тако да је њихов збир увек исти и по хоризонтали, и по вертикали, и по дијагонали. Можда је непознати творац Сатора желео да направи магични квадрат, али не с бројевима, већ користећи речи.

Кружни Сатор, нејасно снимљен, који се налази у храму Сант'Орсо у Аости, Италија

Неки научници мисле да је Сатор старохришћански симбол, јасан пример *crucis dissimulatae*, то јест, симбол скривеног крста, њиховог најбитнијег знака. У самој средини овог квадрата, који има непаран број редова, реч TENET, посматрана усправно и водоравно, чини крст.

Оче наш?

Осим тога, слово Т могло би да одговара грчком слову ΤΑΥ које је такође симбол крста – прихватио га је монашки ред фрањеваца. Овакво тумачење потврдио је 1926. године евангелистички свештеник Феликс Гросер који је открио још нешто: ако се избаци TENET, остале речи, анаграмски испремештаних слова, чине други крст на коме пише PATER NOSTER што у преводу с латинског значи ОЧЕ НАШ!

Ономе ко у то не верује препоручује се писац Тер-

тулијан, поборник хришћанства, рођен око 160. године. Он је тврдио да су први хришћани дошли у Помпеју тек 79. године, оне исте када је град уништила ерупција Везува, и касније.

Да ли, ако се ова претпоставка узме у обзир, Сатор, који је настао раније, губи своје значење ранохришћанског симбола? Или је он доказ да су први хришћани ипак стигли у Помпеју пре 79. године? Не зна се. Нагађа се да је и то савим могуће.

Темпларска порука?

Има и научника који Сатор приписују витешком реду крсташа темплара. То би могла да буде њихова шифрована порука коју су користили током свог сељакања Европом буду-

ћи да се, осим у Италији, појављује, истоветна, и у Француској, и у Мађарској, и у Шпанији. Можда, није искључено.

Било како било, што се самих пет речи које чине Сатор тиче, њихов превод није ни лак ни непосредан. AREPO није латинска реч, али значи „медицина“, односно, „лечи“ на јеврејском, језику захваљујући коме је реч SATOR преведена као „оно што је непознато“.

Ево могуће верзије када се ових пет речи преведе: „Бог, општи спаса (то је оно „лечи“) својим делом држи неба“.

Постоји нада да ће се једног дана наћи неки додатни податак који ће науци помоћи да тачно одреди значење и циљ ових толико година нерешених и нерешивих укрштених речи ■

Бојана Дожић

ГОЛА КУЋА

Међународно удружење архитеката има сталну поставку под називом „Градитељство будућности“. Стручњаци из целог света шаљу своје пројекте и макете осмишљавајући приватне куће, велике стамбене зграде и пословне просторе сутрашњице који треба да буду пријатни за боравак и јефтини за изградњу.

Посебну пажњу привукао је пројекат јапанског архитекта Шигеру Бана назван „гола кућа“. У питању је породична, приземна кућа подигнута на чврстим темељима и са четири спољашња зида изграђена од плоча непробојног стакла, доброг звучног и топлотног изолатора. Водоводна и електрична инсталација смештена је у поду куће. Преградни зидови не постоје.

– Моја кућа због тога се и зове „гола“. У њој нема ничега, али свака породица може да је обликује према сопственим жељама и потребама – убацивањем преградних коцака – просторија. Сви спољашњи зидови су прозори, па у свакој новој просторији може да буде довољно Сунчеве светлости, а струја и вода могу да се прикључе на сваком месту – каже архитекта Шигеру Бан ■

УТОВАРИТЕ РОБУ У ЛЕТЕЋИ ТАЊИР!

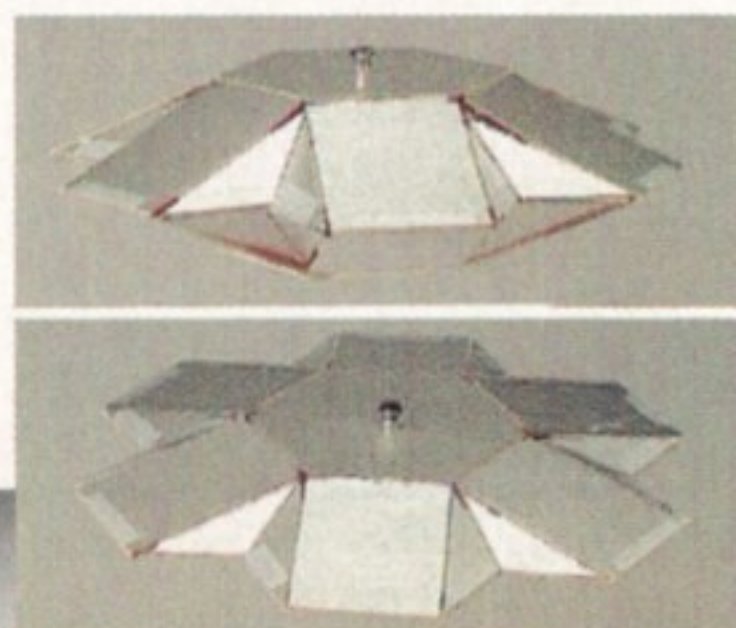
Запослени у патентном заводу у Немачкој били су изненађени када им је Герхард Клем, авио-инжењер, показао пројекат свог изума. Ипак, стручњаци су га одобрили и заведен је под бројем DE 19944199A1. Шта је у питању? Необична теретна летелица налик на летећи тањир, а покреће се попут цепелина.

Замисао Герхарда Клема је да брзо и јефтино превози терет ваздушним путем избегавајући непријатне копнене путеве какви су, рецимо, они преко Алпа. Његова летелица има пречник 160 метара, висока је 35 метара и може да понесе терет од 200 тона, а да при том као погонско гориво троши топао ваздух за који је предвиђен резервоар од 184 тоне.

Спољашњи део летелице има седам одељака, резервоара, у које се приликом полетања пумпама усисава ваздух и загрева, баш као код цепелина, а код слетања се ваздух испушта. Да ли ће изум DE19944199A1 дочекати да заплочи небом, зависи од неког произвођача вољног да уложи новац у његову израду ■

Модел изгледа као летећи тањир доспео у Земљину орбиту из неке друге галаксије. Спољашњи део летелице подељен је у седам танкова који се пуне ваздухом и омогућавају полетање и слетање као код цепелина.

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ПРАДЕДА ДАНАШЊИХ ТОРБАРА

Кенгури, коале и опосуми доносе на свет младунце који су, све док не постану зрели, смештени у мајчиној „торби“. Недавно су нађени фосилни остаци торбара *Sinedelphys szalaii*, за кога се верује да је најстарији до сада познат. Живео је пре сто двадесет пет милиона година и можда је чукунчукундеда свих данашњих сисара торбара (Marsupialia). Ово тврди Че-Кси Луо, управник Карнеги природњачког музеја из Питсбурга, САД.

Окамењени скелет синеделфиса, сачуван у плочи од шкриљца, ископан је у североисточном делу Кине. Поред обриса читавог костура, у камену је остао траг и крзна и меког ткива овог сићушног сисара. Захваљујући томе, научници су лако закључили да је синеделфис, док је ходао планетом заједно са диносаурусима, био дугачак око

У поређењу с металним новчићем, јасно је да је синеделфис био изузетно ситне грађе

петнаест центиметара и тежак тридесетак грама. По облику зуба, јасно је да се његова исхрана састојала углавном од ситних инсеката. Облик леђа, зглобова и стопала наводи на закључак да је животињица могла да се пење на жбуње и ниже гране дрвећа ■

На питања шта урадити и какве промене увести да би се унапредио начин рада и ученици подстакли на постизање бољег успеха – одговоре мисле да су нашли педагози и ђаци школе „Бизмарк“ у околини Штутгарта.

Исељена из градске вреве, школа подсећа на мало, лепо сређено село. У средишту је управна зграда, ресторан, библиотека и позориште, околно учионице у ниској згради. Ништа у овом школском насељу не изгледа „строго“ школски, већ домаћински, уређено с љубављу. Ни учионице нису као у осталим школама, ограничене само на радне столове, таблу и полице. Свака просторија има другачији распоред намештаја, а зидови су украшени фотографијама, цртежима. За целокупан изглед школе, споља и изнутра, заслужни су сами ученици.

У договору с педагозима школе, још од 1999. године, ђаци своје предлоге и планове шаљу Петеру Хибнеру, архитекти с Универзитета за грађевину у Штутгарту. Он их уобличи и спроводи у дело.

– Окружење које су ђаци сами осмислили добро утиче и на њихово понашање и на успех који постижу. Школа је за њих други дом у коме се осећају слободно, али и одговорно. То их подстиче да чувају школску имовину, али и да постижу бољи успех – каже Харалд Лехман, један од наставника школе „Бизмарк“ ■

ШКОЛА ПО МЕРИ ЂАКА

Школа „Бизмарк“ изгледа као мало, лепо уређено село

Макета коју је, на основу ученичких предлога, урадио архитекта Петер Хибнер убрзо ће се претворити у стваран простор.

Пријатна за боравак и рад: учионица у школи „Бизмарк“

Зграда без графита и отпадака око ње

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

За трпезаријском столом застртим чипком Андреа Монђардо прича о свом новом послу. „Помажем ујаку“, каже. „Бавимо се издавањем и одржавањем станова у неколико великих кућа и посао се шири.“ У собу са улице у предграђу Рима допире уобичајена врева.

је је допремљено у Рим и пресађено Андреји. Само дан касније боја се вратила у Андрејине образе, а кроз неколико недеља ходао је и добијао на тежини. Срце га служи не може боље бити.

Реџ Грин ставља руку на његово раме и милује га. Срце његовог сина Николе спасло је пре девет година Андреу Монђарда сигурне

Прича о поступку Гринових одмах се проширила Италијом. И док су неки од новинских наслова великим словима трубили: „НАША СРАМОТА!“, један од најпознатијих италијанских новинара Енцо Бјађи написао је: „Желим да вам захвалим не само на органима за пресађивање, већ и на лекцији из држања и племенитости!“ Маурицио Костанцо, телевизијски новинар, говорио је у име целе Италије када је рекао Гриновима: „Дали сте нам лекцију из цивилизованости!“

Реџ Грин тада је схватио како може да научи друге, недовољно упућене, о давању органа и почео је неуморно да се појављује у разговорима на телевизији, да одговара на хи-

ДЕЧАК

Одлука Реџа и Меги Грин променила је и њихове животе и животе људи широм света и постидела Италију чији су разбојници убили њиховог седмогодишњег сина Николу

КОЈИ ЋЕ ЖИВЕТИ

Двадесетчетворогодишњи Андреа прича како у слободном времену воли да се шета парковима и да плива. „А најлепше је што ћу за који дан добити возачку дозволу!“ Младог човека пажљиво слуша његов, боље рећи породични, гост и велики пријатељ седамдесетпетогодишњи Американац Реџ Грин, некадашњи новинар из лондонске улице Флит стрит у којој су се до пре извесног времена налазиле редакције свих водећих листова.

Прича о давању

Они само наизглед воде обичан разговор. Девет година раније Андреа Монђардо лежао је у тешком стању у једној римској болници поплавелеле коже и упалих образа. Урођена срчана ма на успоравала му је раст, често га прикивала за кревет и сада претила да га убије. Лекари нису очекивали да ће живети дуже од неколико недеља.

А онда је 1. октобра 1994. године седмогодишњи дечак умро у Месини на Сицилији. Његово срце најхитни-

осамнаест

смрти. Овај догађај био је 1994. године на првим странама готово свих светских новина и до суза је гануо оне који су га прочитали.

Пљачкаши на аутопуту пуцали су у седмогодишњег Николу Грина, пегавог дечачића из Калифорније, који је са својом породицом кроз јужну Италију ишао колима на летовање. Никола је умро у болници у Месини после два дана. И прича о бесмисленом и суровом убиству ту би се завршила.

Његови родитељи из најчаснијих побуда нису то дозволили. Реџ и Меги Грин донели су над одром свог малог сина одлуку која ће заувек изменити њихове животе као и животе хиљада људи у целом свету. Они су органе свог детета поклонили.

Лекција из цивилизованости

„Мислили смо да је то најбоље што можемо да учинимо у својој великој трагедији. Николе више није било, а његова смрт могла је да помогне другима“, каже Реџ Грин. И у року од свега неколико сати после Николине смрти седам Италијана, неки од њих на ивици смрти, добили су његове рожњаче, бубреге, јетру, срце и такозвана Лангерхансова острва из панкреаса. Она су, у ствари, жлезда с унутрашњим лучењем чији хормони утичу на метаболизам беланчевина и масти.

љаде писама, да снима видео-филмове, држи говоре, пише чланке. Написао је и књигу о завештању органа и шта то значи и учествовао у снимању правог филма.

„Ми не проповедамо, не говоримо људима шта треба да ураде. Само им причамо своју причу“, каже Реџ Грин. А та прича потпуно је променила живот целе његове породице и потресла свет.

„Бити на дијализи исто је што и налазити се у затвору!“, тврди Ана Марија ди Чеље, двадесеттворогодишња кројачица из Руво ди Пу-

ПОДЈУЖНИ
ЗАБАВНИК

4. 6. 2004.

ЗАУВЕК

ља на југу Италије. Бубрези су јој отказали у четрнаестој години и била је осуђена на трочасовну дијализу сваког другог дана.

„Николин ефекат“

Бубрег за пресађивања био је за њу једина нада, али 1994. године органи су се ретко завештавали, поготово у неразвијеној јужној Италији. Док се питала хоће ли се икада

ослободити уређаја за пречишћавање крви, нашла се у авиону за римску болницу „Умберто I“ у којој је очекивао један бубрег Николе Грина.

„Као да сам се поново родила“, и данас говори Ана Марија. Иако за себе каже да је веома стидљива, и она је, да би људе подстакла на завештавање и поклањање органа, почела да држи говоре.

Две године касније њен сусед, шеснаестогодишњи дечак, погинуо је у саобраћајној несрећи

на мотоциклу. Пошто је он код куће често причао како је бубрег Николе Грина спасао Ану Марију, његова очајна мајка сматрала је да би његова жеља била да се и његови органи поклоне што је и учинила.

„То је доказ више да *Николин ефекат* и даље живи“, каже Виченцо ди Чеље, отац Ане Марије. И то је тачно. Несрећна Италијанка гледала је видео-филм Гринових, а убрзо после тога син јој је страдао у саобраћајној несрећи и она је такође поклонила његове органе.

Награда је туђа срећа

Године 1999. тринаестогодишња италијанска девојчица Иларија Перфето умрла је од можданог удара док је била у посети Сједињеним Америчким Државама. Њени родитељи Ана и Томасо Перфето поклонили су њене органе америчким пацијентима. „То је веома тешка одлука“, рекла је њена мајка. А када су је питали шта ју је навело на тај болан корак, рекла је: „Пример Меги и Реџа Грина!“ И то је пример *Николиног ефекта*.

Од несреће 1994. године Реџ Грин долазио је у Италију 35 пута. Он и његова жена Меги, заједно с кћерком Елином и близанцима Мартином и Лором, били су почасни гости на отварању улица, школа, паркова названих именом њиховог убијеног сина Николе. „Почасти су пријатне, али је стварна награда видети да су здрави и срећни сви они који су добили Николине органе. С њима се често виђамо и у сталној смо вези“, каже Меги Грин.

Само ожиљак подсећа

Тих особа има још. Једна је бивша балерина Силвија Чампи, тешко болесна од дијабетеса пре него што су јој пресађена Лангерхансова острва из Николиног панкреаса. Па Тино Мота, једанаестогодишњак, када је морао да се подвргне дијализи. Данас има двадесет година и само га ожиљак подсећа на некадашњу болест и патњу. Он је добио Николин други бубрег.

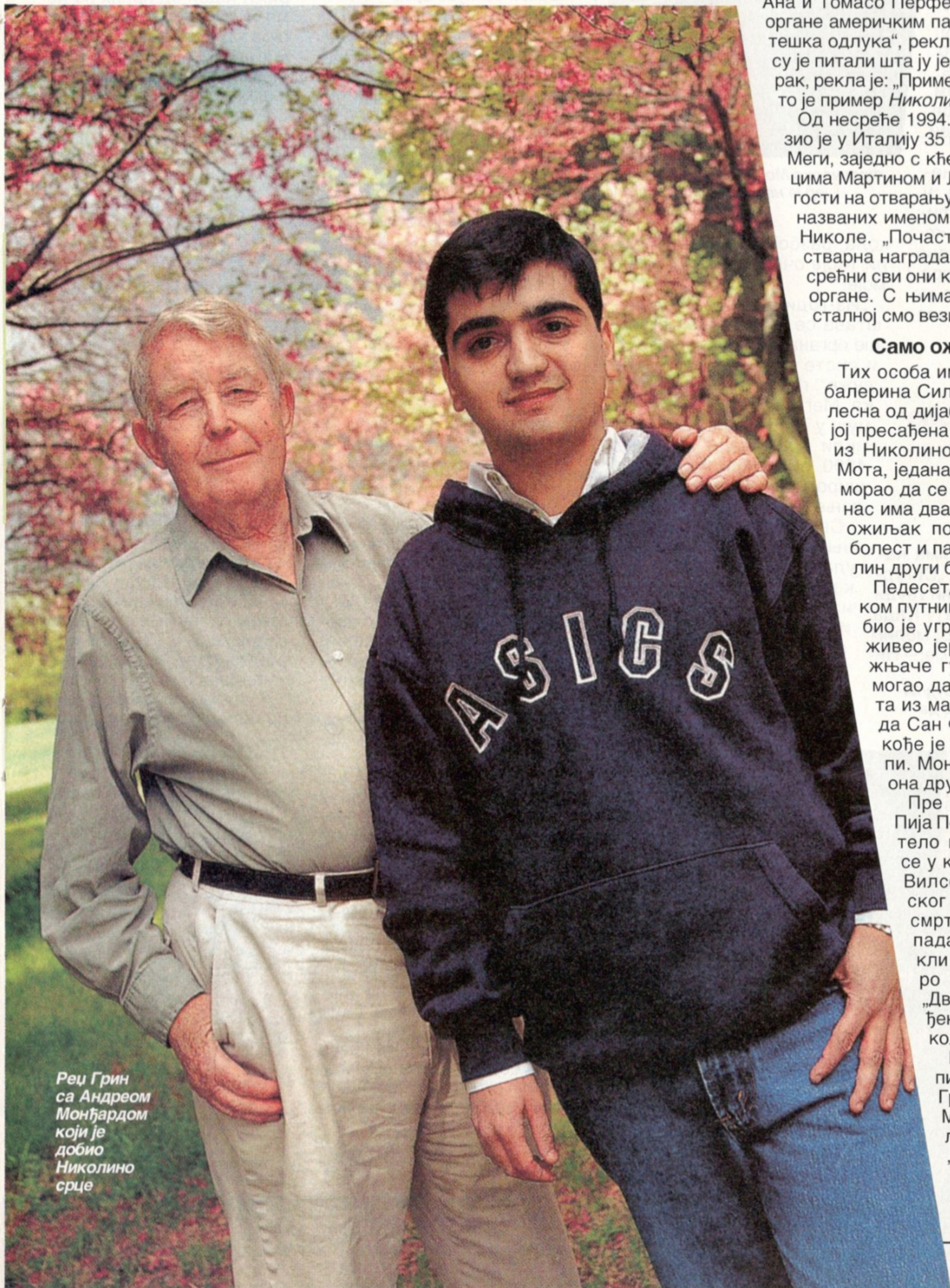
Педесетдвогодишњем трговачком путнику Франческу Монделу био је угрожен посао од кога је живео јер је због оболеле рожњаче губио вид и више није могао да вози. Доменика Галета из малог сицилијанског града Сан Фелипе Супериоре такође је била на путу да ослепи. Мондела је добио једну, а она другу Николину рожњачу.

Пре девет година Марија Пија Педала из села Сан Фратело на Сицилији налазила се у критичном стању услед Вилсонове болести, генетског обољења, често са смртним исходом, које напада јетру. „Лекари су рекли мом брату да ћу ускоро умрети“, прича она. „Две недеље потом пресађена ми је јетра једног Николе. Он живи у мени!“

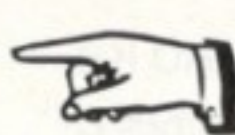
Не прође дан а да неко писмо не стигне у дом Гринових у Калифорнији. Многи људи који су добили туђе органе пишу: „Управо ми је пресађен орган и, пошто не знам ко је давалац, захваљујем вама.“

—деветнаест

Реџ Грин са Андреом Монфардом који је добио Николино срце

 Сан Фелипе Супериоре такође је била на путу да ослепи. Мондела је добио једну, а она другу Николину рожњачу.

Пре девет година Марија Пија Педала из села Сан Фратело на Сицилији налазила се у критичном стању услед Вилсонове болести, генетског обољења, често са смртним исходом, које напада јетру. „Лекари су рекли мом брату да ћу ускоро умрети“, прича она. „Две недеље потом пресађена ми је јетра јадног Николе. Он живи у мени!“

Не прође дан а да неко писмо не стигне у дом Гринових у Калифорнији. Многи људи који су добили туђе органе пишу: „Управо ми је пресађен орган и, пошто не знам ко је давалац, захваљујем вама.“

**Отворио
си ми
очи!**

Једна госпођа из Рима написала је Гриновима: „Сигурна сам да данас обични људи могу да промене свет. Када одете на Николин гроб, молим вас кажите му у моје име: – Ни-

Доменика Галета захваљујући Николиној рожњачи може да види своју децу

Франческо Мондела није ослепео јер је на време добио другу Николину рожњачу

кола, разбојници су затворили твоје очи, а ти си отворио моје!“

„Из године у годину завештава се и поклања све више органа, али су, нажалост, и листе чекања на њих све дуже“, говори Николина мајка Меги Грин. Она и њен муж у међувремену су снимили и продали више од 4000 видео-филмова који широм света подстичу давање органа.

Сва зарада од њихових књига, говора, филмова, улаже се у Фондацију Николе Грина. Сваке године из те фондације по један италијански лекар добија стипендију да би у САД стекао најновија искуства у пресађивању органа.

Захваљујући Николином ефекту поклањање и завештавање органа у Италији утростручило се. А недавно је италијански Парламент усвојио Закон о претпостављеном пристанку. То значи да ће се сматрати да одрасле, пунолетне особе, које се нису изричито изјасниле против давања својих органа, пристају да се они поклоне.

„Не престаје да ме чуди што је један мали, седмогодишњи дечак дирнуо толика срца и променио толико живота“, каже Реџ Грин. „Никола би сигурно био веома поносан!“ ■

Б. Д.

Тајна једне

Због ове „ђаволје Рускиње“ мушкарци су лудовали, убијали се и стварали. Фројд је био опчињен њоме, а Ниче и Рајнер Марија Рилке лудо су је волели.

Чиме је ова жена очарала најумније људе свог времена?

Њено изузетно образовање, ретко међу женама те генерације, и ум били су изазов за мушкарце.

Била је лепа, али увек у строгој црној хаљини, зализане косе. Ни пет пара није давала на дотеривање и облачење. До тридесет пете године није пристајала на физичку љубав. Особинама опатице распаљивала је мушку машту.

стојећој породици, у дому који је био познато састајалиште умних људи. У Русији су је звали Љоља.

Не пристајем на улогу следбеника

Још од девојачких дана страсно проучава религију, филозофију, математику, логику, Стари завет, Декарта, Паскала... Уписује се на универзитет у Цириху, један од првих на коме је женама било дозвољено да студирају. Одмах је освојила свог професора Бидермана који пише њеној мајци:

„Ваша кћерка је дијамант. Њени ставови, знање и самосталност не само да нису уобичајени за једно дете,

ОБОЖА

Није хтела брак и децу. Било је то олакшање за оне несклоне таквим обавезама.

Није била досадна. Занимало је све, уживала је у животу. Осећала се подједнако добро у буржујским салонима, интелектуалним кружоцима и напуштеним колибама.

Била је јака, независна, самостална. Сама се издржавала од свог рада.

Имала је прошлост. А ког мушкарца са будућношћу не привлачи жена са прошлошћу?

Не зна се број њених славних обожаваца. Ко је тај који не сања да, кроз жену, не присвоји и славу претходника?

Имала је петорицу старије браће и оца који ју је обожавао. Можда је баш због тога са мушкарцима била природна и опуштена.

Имала је име и... На крају, коме се не би допадала жена која је у свом „Дневнику“ написала да се баш наживела?

Рођена је 1861. године у Санкт Петербургу, у добро-

него готово да нису ни типично женски.“

Одлази потом у Рим где упознаје филозофе Ничеа и Пола Реа. Обојица се заљубљују у њу и желе да се ожене њоме. Она им кроз смех предлаже да све троје живе заједно!

У дугим шетњама расправљају о тајнама живо-

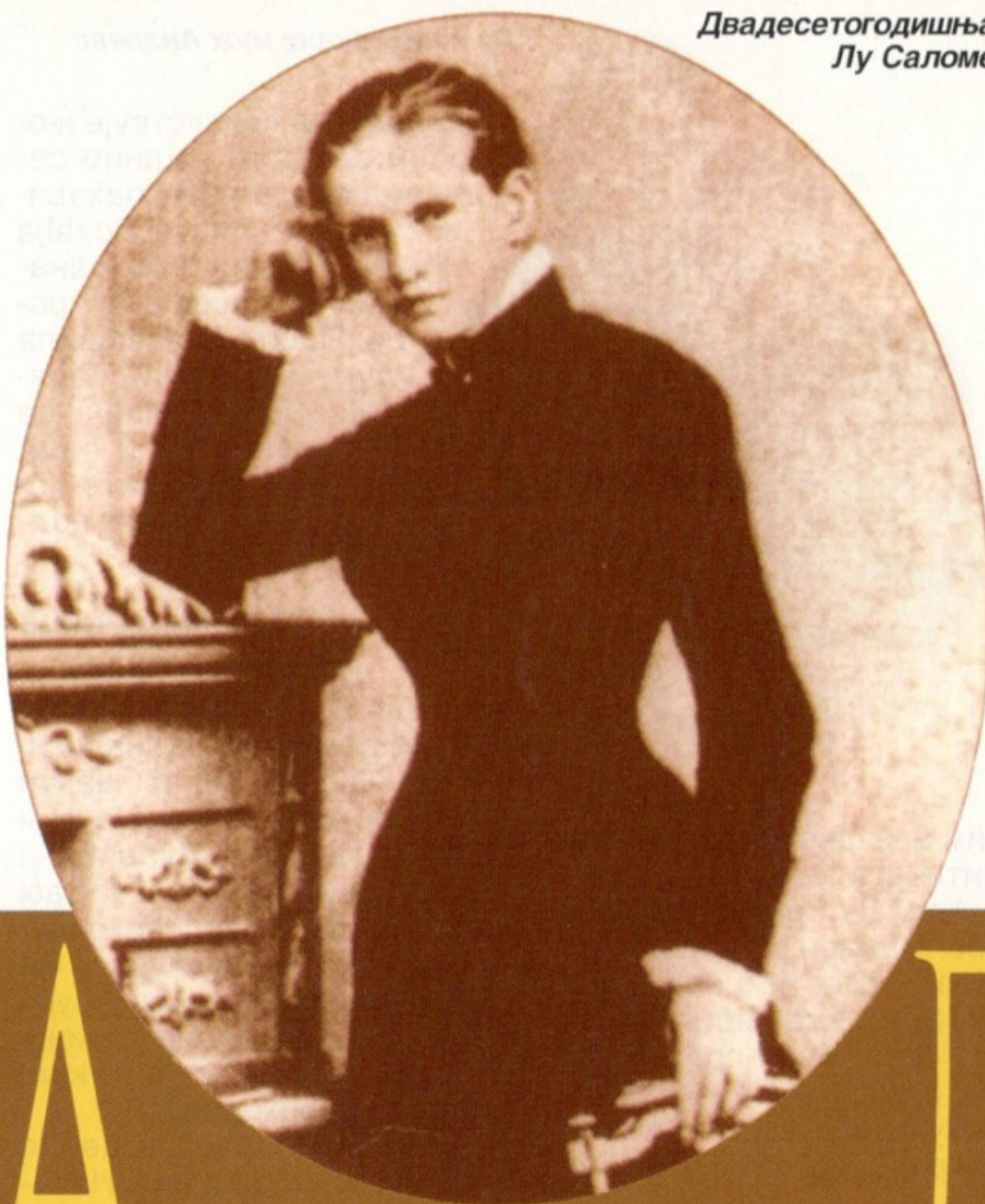

Слика коју је Фројд волео

ЗАВОДЉИВОСТИ

та, о Богу... Ниче јој открива своју теорију о вечном повратку свих ствари, говори јој о страшним ратовима у наступајућем веку, поверава јој своју „вољу за моћ“ која је, по њему, најскривенија суштина бића... Када је прочитао њен трактат о женама, предлаже јој да заједно напишу једно дело. Она га одбија речима: „Не пристајем на улогу следбеника“.

Од живота утроје нема ништа. Ниче схвата да га Лу не воли, одлази и урања и неописиво очајање. У таквом стању за десет дана је написао први део дела „Тако је говорио Заратустра“! До краја је па- тиио за Лу и у његов живот

Двадесетогодишња
Лу Саломе

ји, али да Лу никада не затражи од њега развод. Тако је и било.

Рилке – прва љубав

У тридесет петој години Лу се први пут заљубљује и први пут прихвата мушки додир. Ко је Он? Рајнер Марија Рилке, један од најпознатијих писаца на немачком језику. Овај велики лирски песник има двадесет једну годину, тамнољубичасте очи и огроман бол у души. Лу, жени свог живота, пише:

„Ослепи ме, видећу те; запуши ми уши, чућу те; таман и без ногу дохођаћу до тебе; чак и без усана помињаћу твоје име. Сломи ми руке, загрлићу те срцем;

ВАНА ЛУ

Била је чувена заводница и једна од најобразованијих жена свога доба. Не помишљајте да говоримо о славној играчици, причамо о једној од првих жена која се бавила психоанализом и филозофијом. И мушкарцима. Али, највише собом. Звала се Лу Саломе

Лу снимљена
пред крај
живота

више није ушла ниједна жена.

Ниче убрзо стиче огроман углед, а за његовим списима и есејима влада права појама. Лу то користи. Пише књигу „Фридрих Ниче у својим делима“ и захваљујући њој постаје позната у свету. Препознају је као жену која је способна да разуме и расветли Ничеву мисао.

Лу живи са Полом Реом у Берлину који је тада, осамдесетих година 19. века, интелектуално средиште. Она

блиста у круговима у којима се окупљају само мушкарци. Излази, води расправе, забавља се, доводи удвараче до очајања топло-хладним понашањем. Објављује психолошки роман „Борба за Бога“.

Једне вечери саопштава Полу да је упознала извесног Андреаса и да намерава да се виђа с њим. Он то прихвата. Сутрадан налазе Полово мртво тело у реци.

Лу се удаје за Андреаса, универзитетског професо-

ра који у Берлину ужива углед најбољег познаваоца персијске културе. Он је неколико година провео у Персији као један од изасланика које је пруска влада послала да посматрају пролазак планете Венере. Запросио ју је тако што је себи забио нож у груди! Уплашена или очарана том жестином, Лу је пристала на брак. Али, под условом да јој се никада не приближи као мушкарац. Андреас се сагласио да њихов брак заувек буде само на харти-

ућуткај ми срце, мозак ће наставити да куца. А ако га запалиш, носићу те на својој крви...

...Одбијам снове у којима те нема; нећу да узгајам цвет којим се нећеш закитити; нећу да поздрављам птице које не знају пут до твог прозора; нећу ни са ким да причам да не бих непотребно расипао ехо твојих речи, и кад сунце зађе нећу да видим ниједну лампу како бих ватром у твојим очима упалио хиљаду тајних ломача...

Док су били у вези, нису увек живели заједно – Лу је чувала своју независност. Два пута су обилазили Русију. Први пут заједно са Андреасом! Други пут су отишли сами. Путовање је било напорно, неудобно, спавали су на земљи, на сламарицама, без хране, често и без воде. Лу је тада одлучила да, после пет година, напусти Рилкеа. Прекида путовање, одлази у Шведску и оставља га речима: – Болестан си!

Никада није престао да жуди за њом. Дописивали су се до краја његовог живота.

Она је свој живот са песником описала, без великог жара, у књижици „Рајнер Марија Рилке“.

Лу Саломе наставља да живи са Андреасом у Гетингену и то сеоским животом. Имају воћке и козе. То је њен први дом и остаће то до њене смрти.

Сваког пролећа Лу бежи од досаде и путује по Европи са разним мушкарцима. Њен дуго сузбијани ерос се разбудио, приређује себи „љубавне гозбе“ које сматра еликсиром младости. То су увек млађи мушкарци, неки веома млади. Међу њима: бечки неуролог Земек са којим витла по пријемима, руски лекар Свели са којим живи у колиби поред Цириха хранећи се само млеком и травама, прелепи Хрват, лекар Виктор Тауск са којим гледа прве неме филмове, за-

Лу и њен чудни муж Андреас

звољава да присуствује његовим славним „радним сесансима средом“. Лу пажљиво слуша и – плете! Похађа курс Увода у психоанализу, чита све што треба. Пошто је завршила дуги студијски боравак у Бечу, осећа се способном да и сама прима пацијенте и Фројд је у томе подстиче.

Фројдова миљеница

Враћа се у Гетинген где почиње нови живот професионалног аналитичара. Посећују је пацијенти које јој шаље Фројд, али и други. Пише „О аналном и сексуалном“, вероватно свој највећи допринос психоаналитичкој литератури. Са Фројдом се стално дописује. Његова прва писма почињу са „Драга госпођо“, а на крају са „Најдража моја Лу“.

Фројд је изузетно ценио Лу и бринуо се о њој. Наводио ју је неколико пута у својим делима, што је ретко радио. Била му је миљеница.

Лу је написала књигу „Моја преписка са Сигмундом Фројдом“ и „Моја захвалност Фројду“.

Први светски рат и време после њега Лу проводи у Гетингену. Много ради са пацијентима, полемисхе у но-

тим два шведска психоаналитичара...

Али, Лу тражи нови изазов. Налази га у психоанализи, области о којој се те, 1912, године озбиљно прича. Зато граби прву прилику, одлази у Беч и ступа у везу са Фројдом. Одмах је очарала Учитеља. Он јој до-

Чувена фотографија снимљена на Ничеов захтев: Лу с бичем док њена два обожаваоца, Ниче и Ре, вуку кола

винама, иде на конгресе. Пише „Љубав према нарцисоидности“ и „Шта је ерос“ (једино њено дело преведено на српски језик).

Умрла је у сну, 1937. године, мало пре него што је требало да напуни седамдесет шест година.

* * *

Сад када смо је упознали, питамо се због чега је Лу била толико посебна. Нека нам у томе помогну речи оних који су је познавали:

Поул Бјере, шведски психоаналитичар: – Одмах се запажало да је Лу нешто посебно. Имала је дара да продре у душу човека кога је волела. Њена огромна моћ концентрације распиривала је партнеров интелектуални жар. Неуобичајено снажне воље, волела је да ликује над мушкарцима. Било је подстицајно наћи се у њеном друштву. Постојала је у њој нека жица генија. Човек се осећао значајнијим у њеном присуству.

Фридрих Ниче, филозоф: – Никада нисам срео довитљивију и разборитију особу. Иако никада ни о чему нисмо имали исто мишљење, били смо срећни што смо за сваких пола сата проведених заједно могли да научимо толико свега и свачега. Није ни чудо што сам своје највеће дело створио пошто сам њу упознао.

Сигмунд Фројд, Учитељ (у писму за Лу): – С изузетном нежношћу мислим на Вас. За ваш текст нећу рећи ни „да“ ни „не“, учинићу оно што сам увек чинио са вашим коментарима: уживаћу у њима и пустићу да делују на мене... Згрозио сам се када сам сазнао да психоанализи посвећујете скоро десет сати дневно. За мене је то, наравно, један лоше прикривен покушај самоубиства, што ме изненађује с обзиром на то да је код вас слабо развијен неуротични осећај кривице, преклињем вас да прекинете с тим. Изгледа да су све оне виле окупљене на рођењу око вашег кревета заборавиле да вам подаре дар за рачуницу.

Франсоаз Жиру, писац књиге „Лу, прича о слободној жени“: – Јасно је да Лу није као друге жене; не знам да ли их надмашује, али сигурно не спада међу њих.

Хелена Клингенберг, пријатељица: – Лу је неодољива мешавина мушке озбиљности, дечије веселости и женске силовитости.

А ево шта је Лу Саломе рекла о себи:

– Ја нити могу да живим по неком избору, нити могу другима да послужим као пример, али сасвим сигурно могу да живим свој живот, и то намеравам по сваку цену... Трудила сам се да се непрестано све више развијам, све док нисам поново постала млада.

Вечно сам верна успоменама, али не и мушкарцима ■

С. Лазаревић

Ово, можда, нисте знали

ДА ЛИ СЕ, ПРИЛИКОМ ПАДА СА ОБЛАКОДЕРА...

Радник на
Хенкок тауеру
у Чикагу високом
344 метра. На
таквим висинама
никако не треба
гледати доле.

Нажалост, не. Смрт наступа приликом удара о тло мада се може десити да шок изазван падом проузрокују престанак рада срца, али то није честа појава. Људско тело у слободном паду убрзава све док, услед отпора ваздуха, не достигне граничну брзину од око 200 километара на сат до чега долази после приближно 600 метара „лета“. Према томе, пасти с висине од 5000 или 600 метара излази на исто.

Познати су и случајеви особа које су пале с вртоглаве висине и преживеле. Најславнији такав случај, забележен и у „Гинисовој књизи рекорда“, догодио се југословенској стјуардеси Весни Вуловић која је 26. јануара 1972. године пала с висине од 10.160 метара када је авион „DC-9“

ДА ЛИ ЈЕ ЛЕПАК НА ПОЛЕЋИНИ МАРКЕ ОТРОВАН?

Лепљива маса на полећини поштанске или таксене марке биљног је порекла, и, како кажу лекари и хемичари, не само да није отровна већ на наше здравље не би утицало ни ако бисмо полизали или на други начин унели у организам знатне количине овога лепка. Исто важи и за лепак на ковертама који се састоји од поливинил-алкохола, отпорног на влагу, или од мешавине вирила и скроба ■

Прва поштанска марка
која мирише на чоколаду
издата је у Швајцарској
2001. године

...УМИРЕ ПРЕ УДАРА О ЗЕМЉУ?

 у коме се налазила експлодирала на небу изнад Чехословачке. Она је пала на снег и задобила тешке повреде и преломе, али је остала у животу ■

МОЖЕ ЛИ ВРТОГЛАВИЦА ДА СЕ ИЗЛЕЧИ?

Узроци вртоглавице – као болесног стања, а не изазване висином – безбројни су, па се оне различито и мање или више успешно лече. Вртоглавица настаје услед тренутног, наглог смањења дотока крви у мозак, као понекад када се из лежећег положаја нагло усправимо. Праву вртоглавицу, осећај да се ствари врте око нас, често праћену муком и повраћањем, углавном изазива поремећај механизма за равнотежу до чега, опет, може да дође из много разлога. Такву вртоглавицу имају особе с Менијеровим синдромом, што се лечи одређеним лековима, као и оболели од запаљења лавиринта састављеног од каналића у унутрашњем уху који управљају центром за равнотежу.

Има случајева када је неопходно обавити операцију лавиринта уха или слушних живаца који сигнал из уха преносе у мозак, а понекад је довољно узимати одређене антибиотике. Уколико вртоглавицу изазивају неки други поремећаји, лечењем поремећаја лечи се и она. Најтеже је одстранити вртоглавицу која потиче од обољења кардиоваскуларног система или тумора на незгодном месту. Повремена вртоглавица нестаје ако се узме пилула која лагано испушта скополамин, она какву пре пута пију особе које пате од морске болести или повраћања приликом дуже вожње аутомобилом ■

ГДЕ ЈЕ ЕВА, КЛОНИРАНА БЕБА?

Ева, кћерка и, истовремено, идентична близнакиња своје рођене мајке, прва клонирана беба у историји, требало би да је навршила годину дана и, како кажу техничари „Клонејда“, друштва блиског секти раелијанаца, одличног је здравља и лепо напредује. Рођена је 26. децембра 2002. године у једној земљи на северу Европе (Белгији?), а потом однета у Сједињене Америчке Државе. О њој се веома мало зна и многи стручњаци, како лекари тако и генетичари, сумњају да уопште постоји.

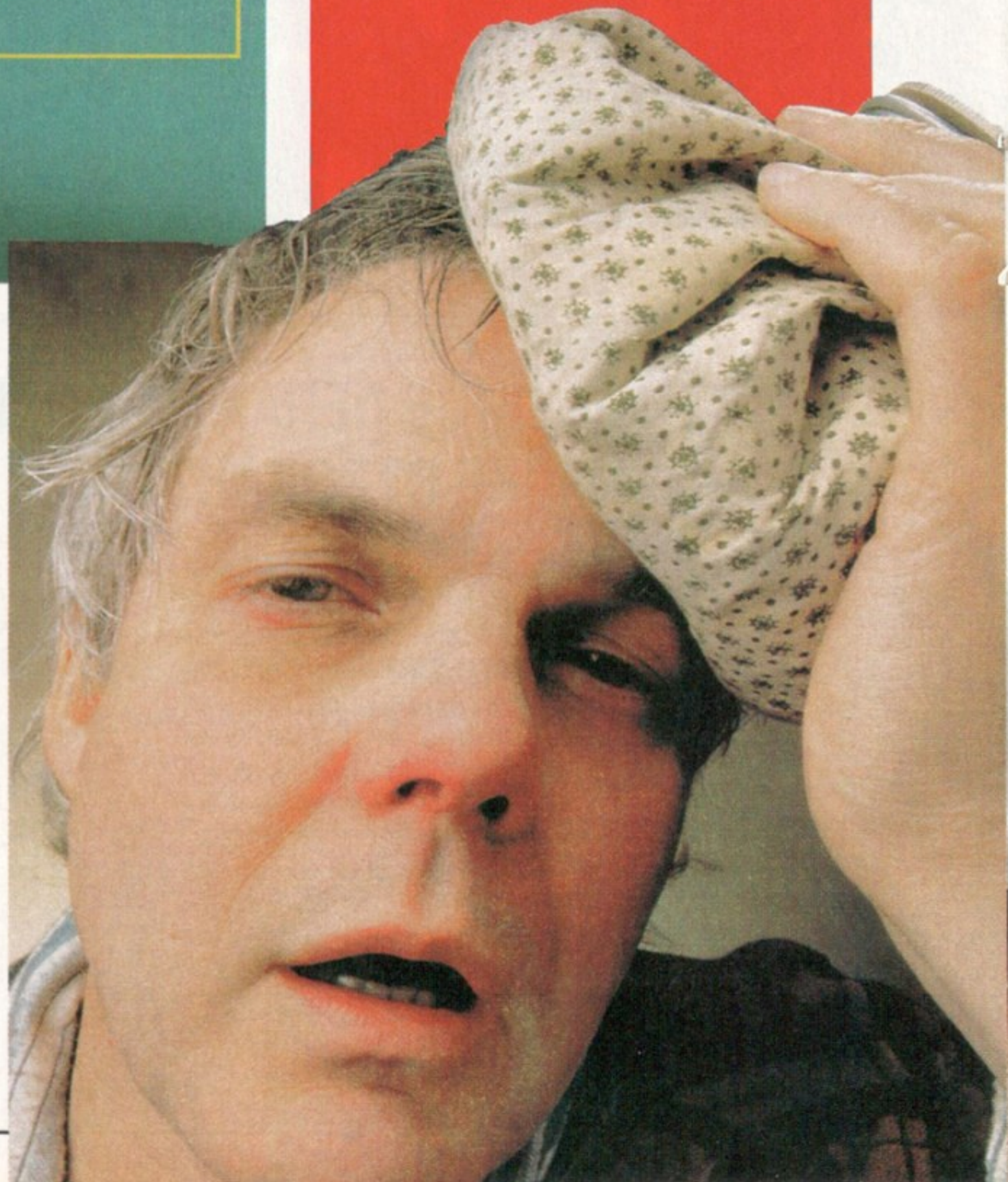
Раелијанци о њој говоре штуро и нерадо и упућују на званичне извештаје који су такође магловити. Вероватно зато што се ради о великој превари. Клонирани животиње, на челу с угинулом овцом Доли, показале су се веома осетљивим на болести и старење им је убрзано, па би клонирање људског бића значило епохални успех науке. Судећи према званичним извештајима секте, после Еве на свет је дошло још четири-пет клонираних беба. „Између њих и обичне новорођенчади нема никакве разлике“, тврде они не упуштајући се у појединости. Клонирање, како стоји на сајту секте, стаје 200.000 долара ■

ЗАШТО СЕ ГРИП УВЕК ЈАВЉА ЗИМИ?

Ова болест присутна је целе године, а зими долази до епидемија, сваке године различитих. У то годишње доба стичу се разни услови који погодују ширењу ове болести. На првом месту сви ми, нарочито деца, више времена проводимо у затвореним просторијама где је промена ваздуха смањена, чак и ако редовно проветравамо. Зими су веће и температурне разлике што зауставља проток носне слузи чиме избацујемо вирусе и бактерије. Кад до тога дође, макар и привремено, болести је отворен пут.

У раздобљима од по неколико деценија развијају се нове лозе, веома силовите, изазивача грипа као резултат размене генетског материјала између вируса птичијег и нашег грипа. У таквом случају, грип влада и лети. То се десило, и то у виду пандемије – врсте велике епидемије која истовремено захвата велики број људи у разним земљама света – с такозваним азијским грипом 1957–1958. године ■

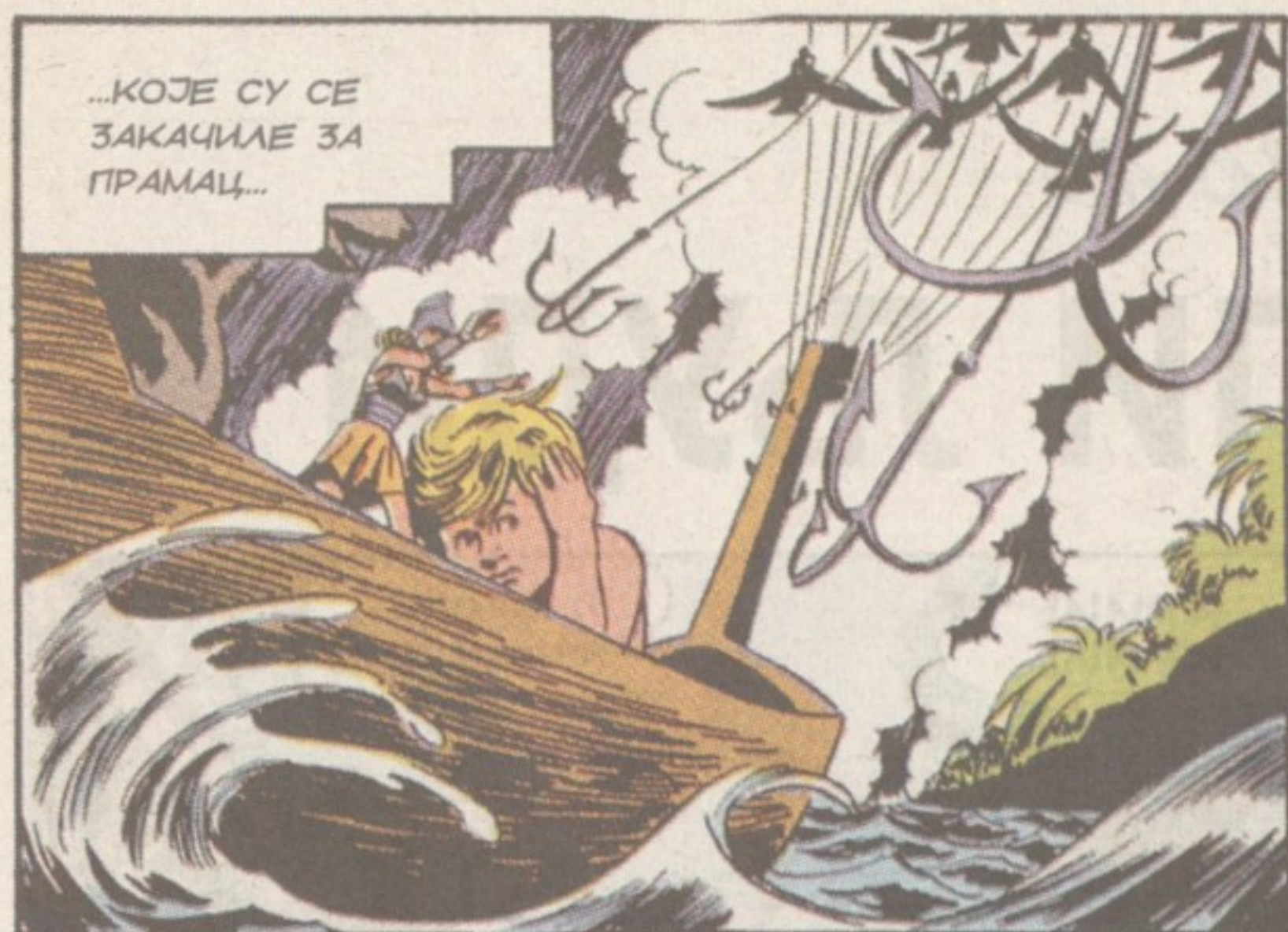
*Знаци грипа:
главобоља,
мучнина, висока
температура,
болести у мишићима
и костима...*

Фантастичан

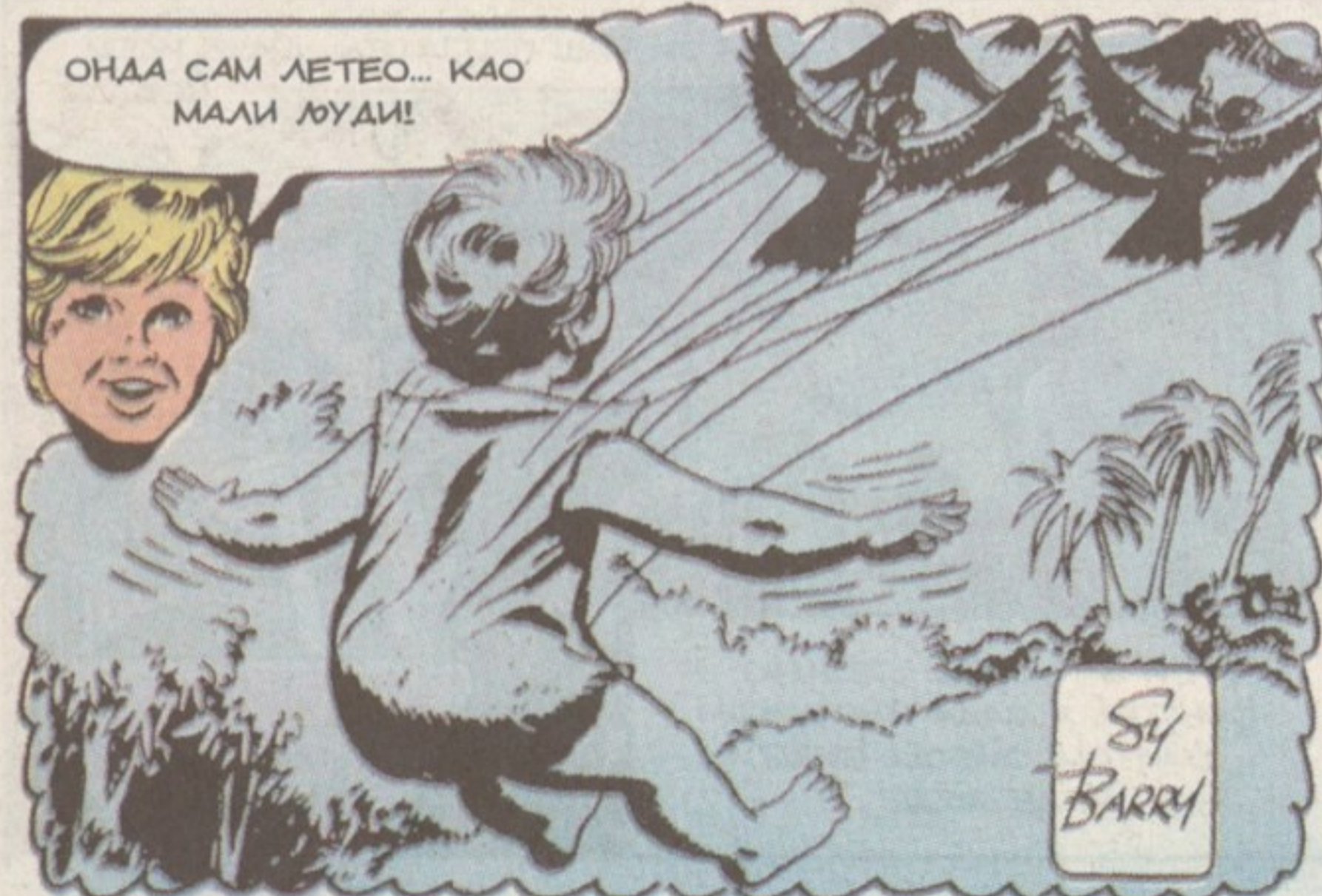
КИТ И МАЛИ ЛЉУДИ II ДЕО

Свањило

НАПИСАО ЛИ ФАЛК
НАЦРТАО САЈ БЕРИ

Човек из мора

СА КОЛУМБОМ ЈЕ, НА ПРВО ПУТОВАЊЕ, ПОШЛО 88 ЛУДИ! ЊЕГОВУ ФЛОТУ ЧИНИЛЕ СУ ТРИ КАРАВЕЛЕ: 'САНТА МАРИЈА', ТЕШКА 100 ТОНА, 'ПИНТА', ТЕШКА 50 И 'НИЊА', ТЕШКА 40 ТОНА...

ЗЕМЉА
ЈЕ ОКРУГЛА,
ДЕЧАЧЕ!

КАКО ЋЕМО ДА
СТИГНЕМО НА ИСТОК
АКО ПЛОВИМО
НА ЗАПАД?

У ТО ВРЕМЕ МНОГИ ЛУДИ ИМАЛИ СУ НЕОБИЧНУ ПРЕДСТАВУ О СВЕТУ! ВЕРОВАЛИ СУ ДА ЈЕ ЗЕМЉА РАВНА И ДА СЕ НА ЊЕНИМ КРАЈЕВИМА НАЛАЗЕ ВЕЛИКА ЧУДОВИШТА...

12. ОКТОБРА 1492. ГОДИНЕ КОЛУМБО ЈЕ КРОЧИО НА ТЛО НОВОГ СВЕТА - НА ЈЕДНО ОД БАХАМСКИХ ОСТРВА...

ПРОГЛАШАВАМ
ОВУ ЗЕМЉУ ЗЕМЉОМ
ФЕРДИНАНДА И ИЗАБЕЛЕ,
ВЛАДАРА ШПАНИЈЕ!

ОВО МЕСТО ЗВАКЕ СЕ
САН САЛВАДОР!

КОЛУМБО ЈЕ МИСЛИО ДА ЈЕ ДОШАО У ИНДИЈУ! ОЧЕКИВАО ЈЕ ЗЛАТНЕ ДВОРЦЕ И ВЛАДАРЕВУ СВИТУ ОБУЧЕНУ У СВИЛУ...

ДО БОЖИКА 1492. ГОДИНЕ ОД ДЕЛОВА БРОДА 'САНТА МАРИЈА' САГРАДИО ЈЕ ПРВУ КОЛОНИЈУ, ДАНАШЊИ ХАИТИ...

ОВОМ ОСТРВУ ДАЈЕМ ИМЕ
ХИСПАЊОЛА... А ОВОМ МЕСТУ
ПОРТО НАВИДАД!

ВОКЕРУ, БРОДСКОМ МАЛОМ,
ДОБРО СУ ИШЛИ ЈЕЗИЦИ!
ПОСТАО ЈЕ ТУМАЧ...

ЧОВЕК... ЧОВЕК!

ЧОВЕК!
ЈА!

ЗЛАТНИ ГРАДОВИ
И ДВОРЦИ МОРА
ДА СУ ТАМО
НЕГДЕ! ПИТАЈ ГА!

ОХЛОУ?

*◎-

НЕ ЗНА НИШТА О ТОМЕ!

6. ЈАНУАРА 1493. ГОДИНЕ КОЛУМБО ЈЕ НАПУСТИО ОСТРВО ХАИТИ И ПОШАО ЗА ШПАНИЈУ! У ПОРТО НАВИДАДУ ОСТАЛО ЈЕ 40 ЛУДИ...

РАТ ЈЕ ДОНЕО
ЉУДСКЕ
ЖРТВЕ!

КАРИБО УМАЛО НИЈЕ
БИО ЖРТВОВАН...

... АЛИ, КИТ ЈЕ РИЗИКОВАО
СОПСТВЕНИ ЖИВОТ КАКО БИ
ПОМОГАО ПРИЈАТЕЉУ!

ТО ЈЕ, НАРАВНО,
ИЗНЕНАДИЛО НАРОД!

И САМ КИТ ЗА ЊИХ ЈЕ БИО
ИЗНЕНАЂЕЊЕ!

ОВАЈ НАРОД ВЕРОВАО ЈЕ У
ЈЕДНУ СТАРУ ЛЕГЕНДУ - О
ДОЛАСКУ БОГА ЗЛАТНЕ КОСЕ!

АЛИ КИТ ЈЕ ЖЕЛЕО САМО ШТО ПРЕ ДА ПОБЕГНЕ
ОДАТЛЕ...

ЗАШТО НЕ ПОКУШАЈУ
ДА НАС
ЗАУСТАВЕ?

САД НЕМАМО
ВРЕМЕНА ДА
ИХ ПИТАМО!

КИТЕ, А
ЗАШТО
НАМ СЕ
КЛАЊАЈУ?

НЕ ЗНАМ, КАРИБО! НЕ
СМЕМО ДА ИМ
ПОКАЖЕМО СТРАХ!
ПОЖУРИ!

КАРИБО, ОВО СИГУРНО НИЈЕ
ЈЕДАН ОД ЗЛАТНИХ ГРАДОВА
О КОЈИМА ЈЕ ПРИЧАО
МОЈ КАПЕТАН!

ДОК СУ МЕ ДРЖАЛИ ЗАРОБЉЕНОГ,
ЧУО САМ ДА ГОВОРЕ О ВЕЛИКОМ
ГРАДУ НА СЕВЕРУ КОЈИ СЕ
ЗОВЕ ТЕНОКТИЛАН
- ЦАРСКИ ГРАД!

НАСТАВАК У СЛЕДЕКЕМ БРОЈУ

ЧУДЕСНИ СВЕТ

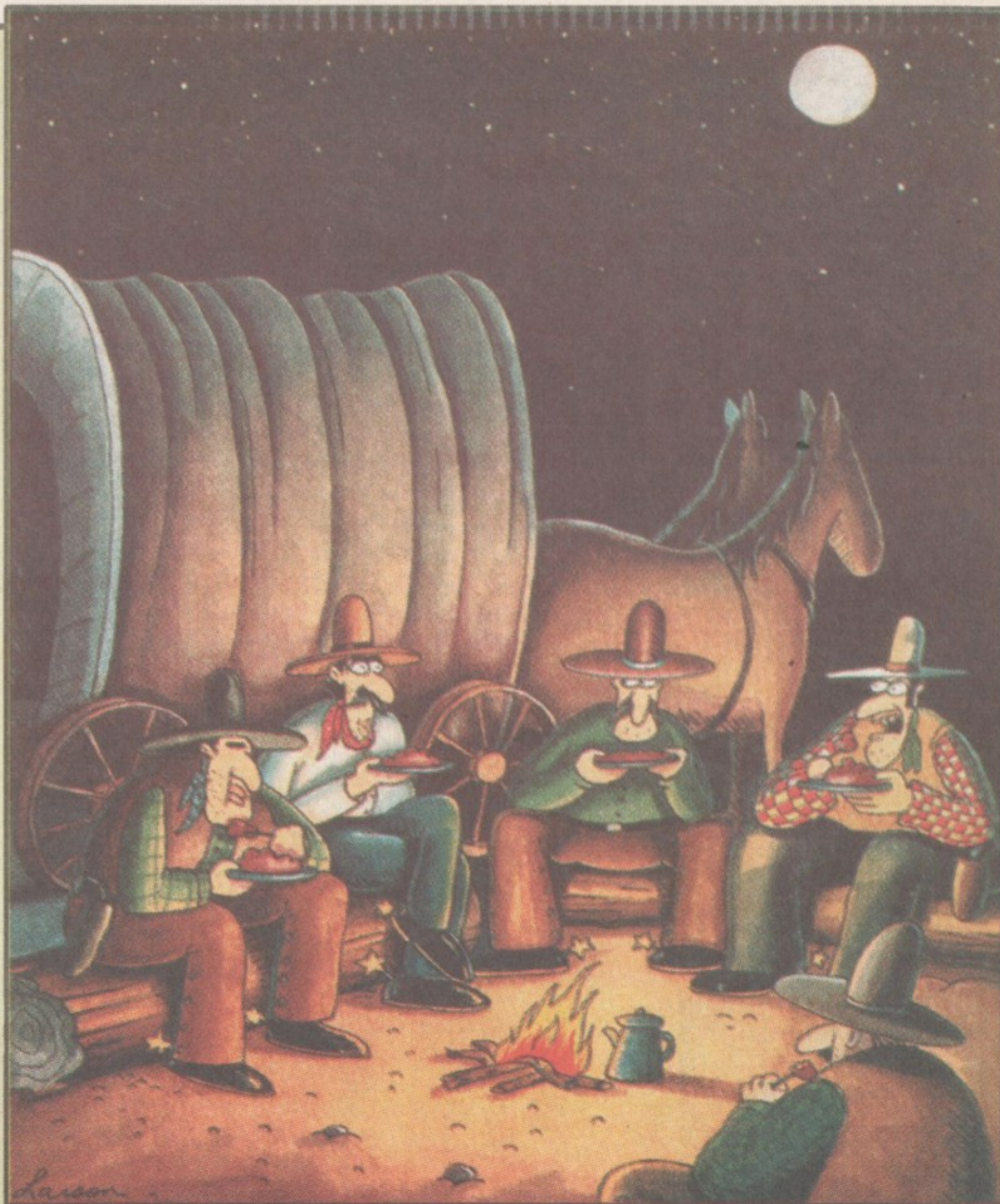
ТЕРИЈА ЛАРСОНА

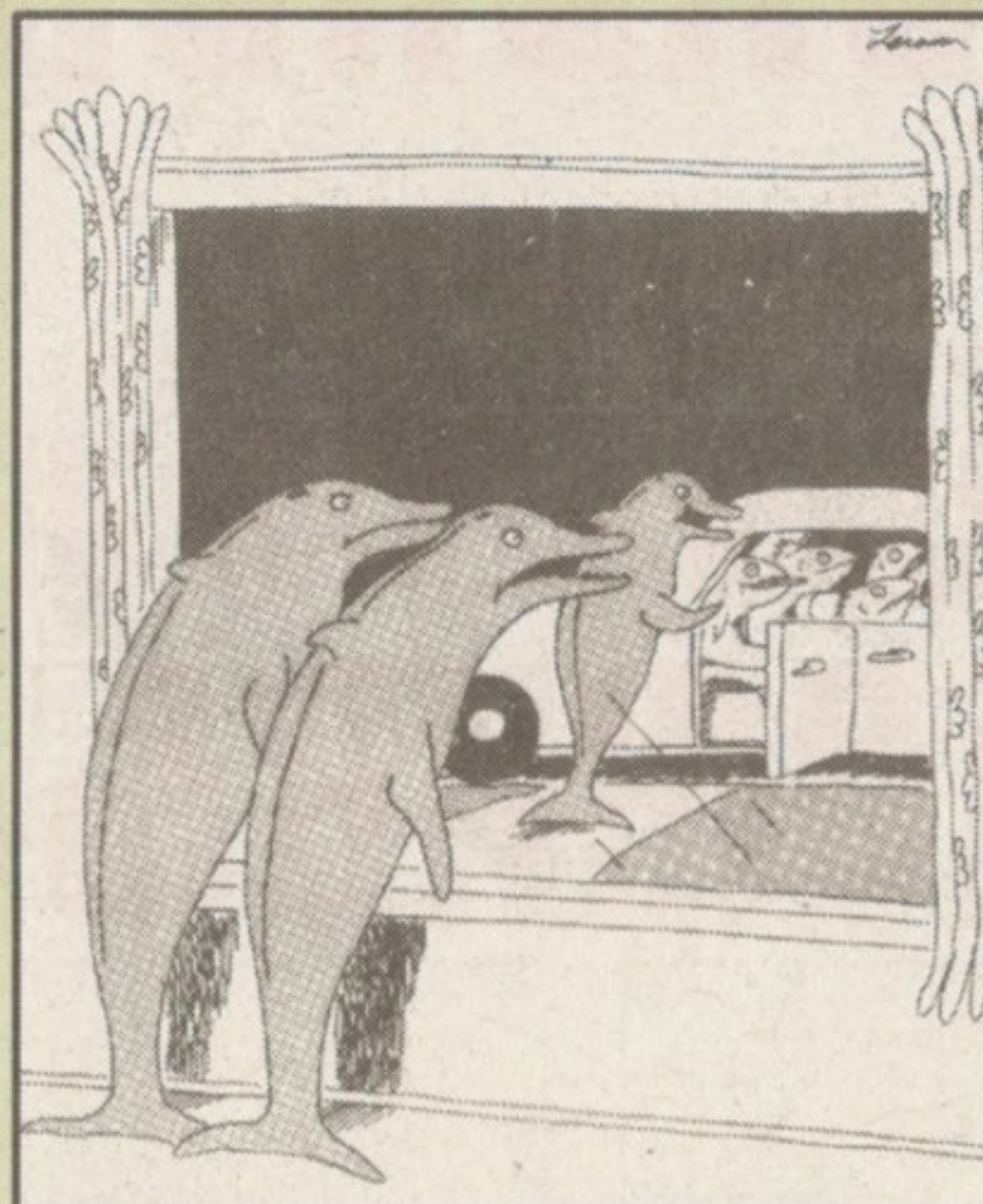
„ГОСПОДИНЕ ЛУИС, НЕ ЗНАМО
ШТА ЈЕ ТО, НИ ОДАКЛЕ ЈЕ СТИГЛО,
АЛИ ПОСЛЕ ПРОШЛОНЕДЕЉНЕ
НЕСРЕКЕ С НАШИМ ПСОМ
САВЕТУЈЕМО ЛУДИМА ДА ГА
НЕ ДОДИРУЈУ!“

ЦИМЕРИ ЕЛВИС И САЛМАН РУЖДИ
ВИРКАЈУ У СПОЉАШЊИ СВЕТ.

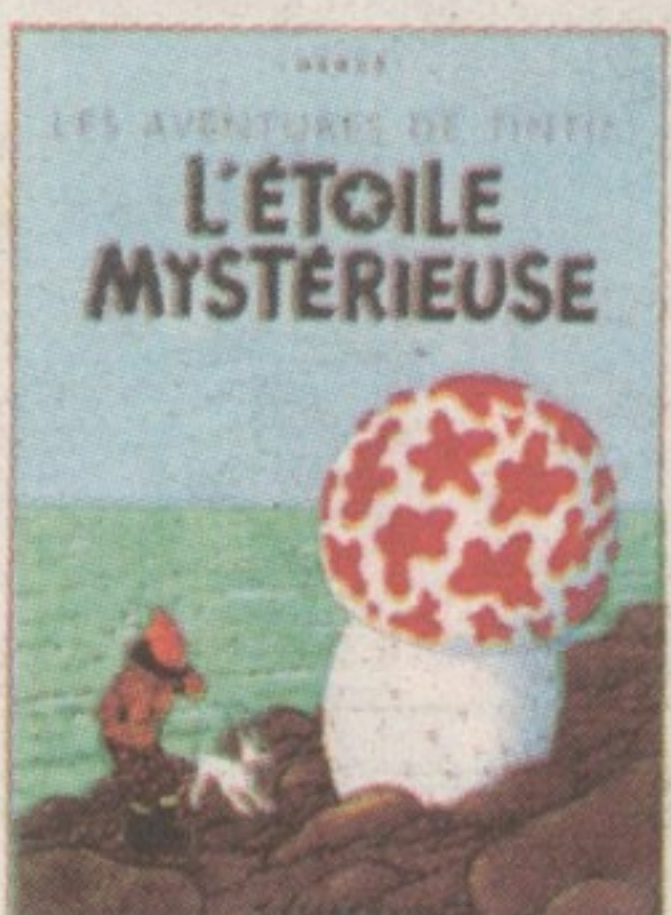
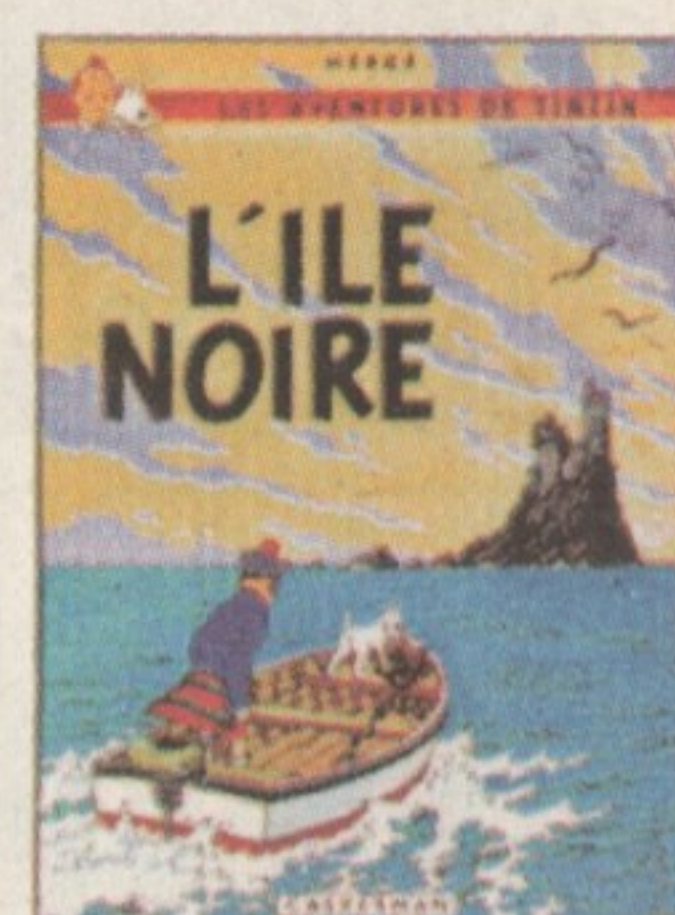
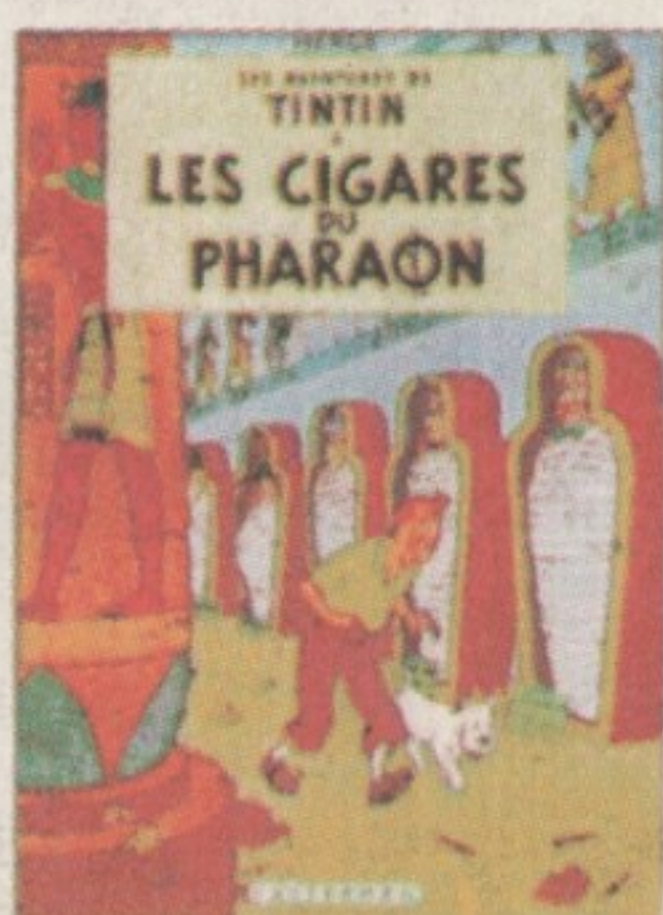
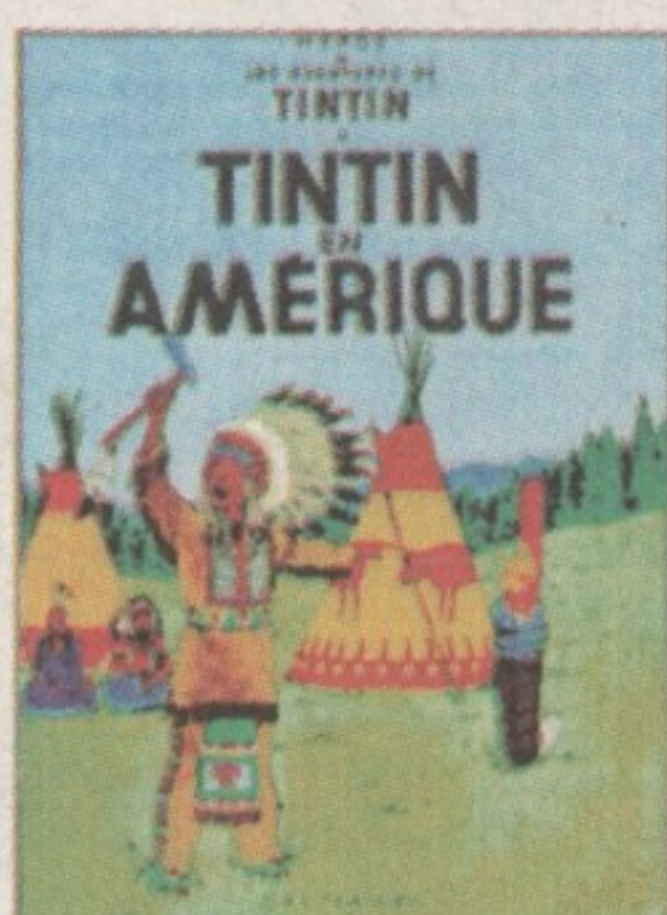
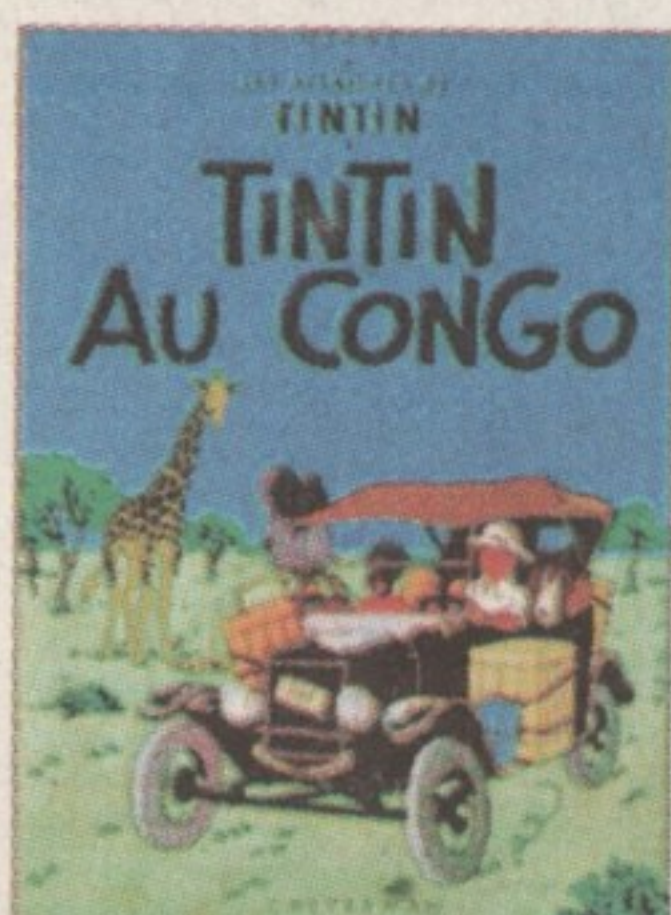

„ФРЕНК... НЕМОЈ ТО ДА НАМ РАДИШ!“

„ОПЕТ ИСТО ДРУШТВО! МОЖДА
НЕ БИ ТРЕБАЛО ДА БРИНЕМ, АЛИ
ИМАМ НЕКИ ЛОШ ПРЕДОСЕЃАЈ
КАД НАШ ЦИМИ ИЗЛАЗИ С ТОМ
ТУЋЕВИНОМ!“

ЧИТАЈТЕ ТИНТИНА

У

„ЗАБАВНИКУ“

СВАКОГ ДРУГОГ МЕСЕЦА НОВИ
ДОЖИВЉАЈИ!!!

"Uživaj u
Footballu."

Andy Harmer - glumac, London

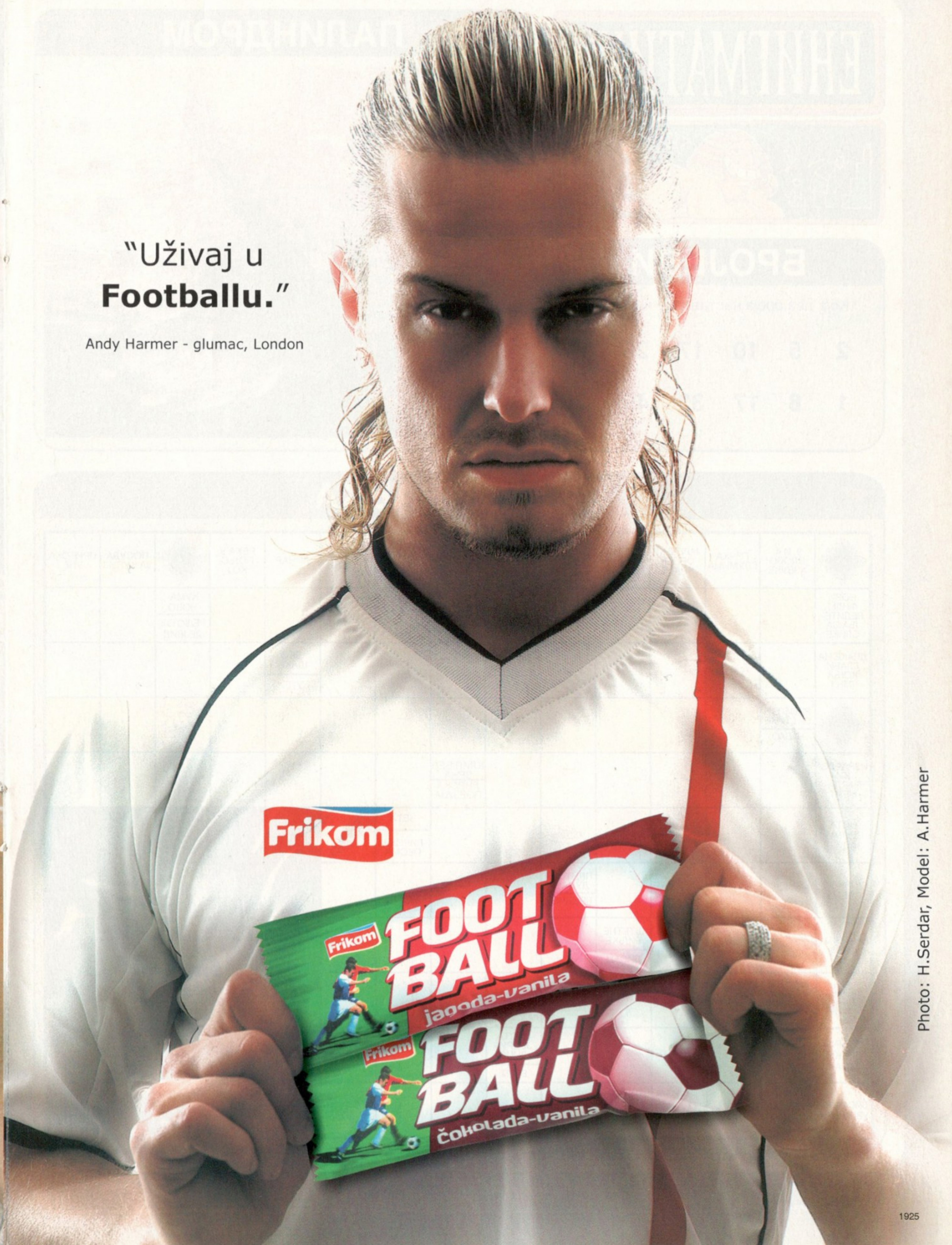

Photo: H.Serdar, Model: A.Harmer

БРОЈЕВИ

Која два броја настављају низове?

2 5 10 17 26 ?

1 8 17 32 49 ?

ПАЛИНДРОМ

Кад веслају
ти спортисти
с оба краја
чамац исти ■

СКАНДИНАВКА

◆	9. и 4. СЛОВО АЗБУКЕ	ГРЧКА ГЛУМИЦА	МЛЕЧНИ ОРГАН КРАВЕ	ПРИ- ЛИЧНО ВИСОК	ЗЕМ- ЉИШТЕ	ЈУГ	АУСТРА- ЛИЈСКИ НОЈ	ОЧИШ- ЋЕН	ПЕТИ СЕ ТРЧЕЋИ	ДИНАР	РЕКА У ПОЉС- КОЈ	◆	ПОСУДА ЗА КУПУС	ПРИТОКА УНЕ
НОВИ ФИЛМ РЕДИТЕ- ЉА СА СЛИКЕ												КУМА- НОВО		
ДЛАКЕ НА ГЛАВИ КОЊА (МН.)						НАЈ- ЛЕПША ДЕВОЈКА				ДЕО ШАКЕ				
						ЗАДУЖ- БИНАР				У. Г.				
◆	РЕДИТЕЉ СА СЛИКЕ ЧАВАО													
ИЗРАЕЛС- КИ ПАРЛА- МЕНТ							КЛИП БЕЗ ЗРНА							
			ГЛУМАЦ РАЈАН							ЧЕТА				
НОТА СОЛМИ- ЗАЦИЈЕ			АМЕРИ- КАНЦИ							ЛИРСКА ПЕСМА				
УПРКОС СВЕМУ					ПРИТОКА ДУНАВА									
					ВРЕЋИЦА									
НАМИБИЈА (СКР.)				ШТЕТНЕ БИЉКЕ										
				ЛИСАЦ										
◆	ШИРОКИ ОГРТАЧ													
	П. У.													
СТАРО- ГРЧКИ ЈУНАК						ВРСТА ЈЕДРИ- ЛИЦЕ								
						ВОЛТ								
СИСАЊЕМ УВЛАЧИТИ														

ОСМОСМЕРКА

У осмосмерци нађите називе сисара из пописа. Неискоришћена слова, читана редом, дају још један одговарајући појам.

АНТИЛОПА,
ВИДРА,
ГВАНАКО,
ДАБАР,
ЈАЗАВАЦ,
КАМИЛА,
КРАВА,
ЛАМА,
ЛЕМУР,
МАГАРАЦ,
МАЈМУН,
МАЧКА,
МРАВОЈЕД, ПАВИЈАН,
ПАНДА, ПАНТЕР, ПУМА,
РАКУН, САМУР, ТВОР,
ТИГАР, ХРЧАК ■

М	Р	А	В	О	Ј	Е	Д	Р	П
А	П	Ц	А	Р	А	Г	А	М	А
Ј	А	А	Р	С	З	Б	П	Л	Н
М	П	О	Н	О	А	А	И	А	Т
У	А	К	М	Д	В	М	М	В	Е
Н	Л	А	А	И	А	Т	У	А	Р
У	И	Н	Ј	К	Ц	О	Р	Р	Л
К	Т	А	Х	Р	Ч	А	К	К	Ж
А	Н	В	И	Д	Р	А	М	У	П
Р	А	Г	И	Т	Р	У	М	Е	Л

АНАГРАМ

МАЛО СОКОВА – КАП!

Решења
на страни
61

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

(4 – 11. 6. 2004)

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА

бр. 151/23

1. (1) ► **BEASTIE BOYS** – Ch-Check It Out (4)
2. (3) ▲ **ASH** – Orpheus (4)
3. (6) ▲ **THE VINES** – Winning Days (4)
4. (7) ▲ **MORRISSEY**
– Irish Blood, English Heart (3)
5. (9) ▲ **HOOBASTANK** – The Reason (5)
6. (10) ▲ **THE CHARLATANS**
– Up At The Lake (3)
7. (12) ▲ **THE KILLERS** – Mr Brightside (2)
8. (2) ▼ **AIR** – Surfing On A Rocket (5)
9. (14) ▲ **HOPE OF THE STATES**
– The Red, The White, The Black And The Blue (2)
10. (5) ▼ **BLOC PARTY** – Banquet (6)
11. (–) н **JOSS STONE** – Super Duper Love (1)
12. (4) ▼ **AMY WINEHOUSE** – In My Bed (6)
13. (16) ▲ **FRANZ FERDINAND**
– The Dark Of The Matinee (2)
14. (15) ▲ **PRINCE** – Musicology (3)
15. (–) н **LENNY KRAVITZ**
– Where Are We Runnin' (1)
16. (8) ▼ **THE VON BONDIES**
– Tell Me What You See (6)
17. (–) н **CORRS** – Summer Sunshine (1)
18. (13) ▼ **THE WALKMEN** – The Rat (5)
19. (18) ▼ **NORAH JONES** – Sunrise (9)
20. (11) ▼ **MUSE** – Sing For Absolution (7)
21. (17) ▼ **ZUTONS** – You Will You Won't (7)
22. (19) ▼ **McFLY** – 5 Colours In Her Hair (7)
23. (20) ▼ **THE STREETS**
– Fit But You Know It (10)
23. (22) ▼ **NICKELBACK**
– Feelin' Way Too Damn Good (11)

Испали:

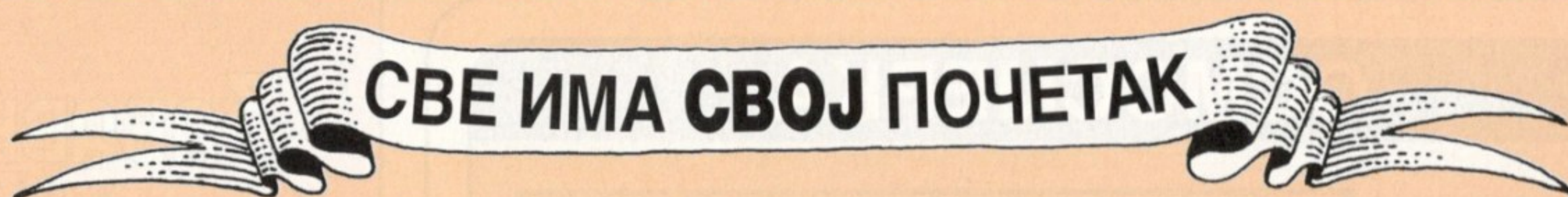
THE BEES – Wash In The Rain (7)
THE STILLS – Changes Are No Good (7)
THE DELAYS – Nearer Than Heaven (7)

Листу уређује Ax Неша
www.sezampro.yu

Листа најбољих албума 20. века
(Интернет)

1. **NIRVANA** – Nevermind, 1991.
2. **THE BEATLES**
– Sgt. Peppers Lonely Hearts Club Band, 1967.
3. **THE BEATLES** – Revolver, 1966.
4. **THE BEACH BOYS** – Pet Sounds, 1966.
5. **RADIOHEAD** – OK Computer, 1997.
6. **THE BEATLES** – White Album, 1968.
7. **VELVET UNDERGROUND**
– The Velvet Underground & Nico, 1967.
8. **SEX PISTOLS** – Never Mind The Bollocks
Here's The Sex Pistols 1977.
9. **THE ROLLING STONES**
– Exile On Main Street, 1972.
10. **BOB DYLAN** – Blonde On Blonde, 1966.
11. **MARVIN GAYE** – What's Going On, 1971.
12. **DAVID BOWIE** – Ziggy & The Spiders, 1972.
13. **BOB DYLAN** – Highway 61 Revisited, 1965.
14. **RADIOHEAD** – Kid A, 2000.
15. **THE CLASH** – London Calling, 1979.

ПРВА ЦЕНЗУРА

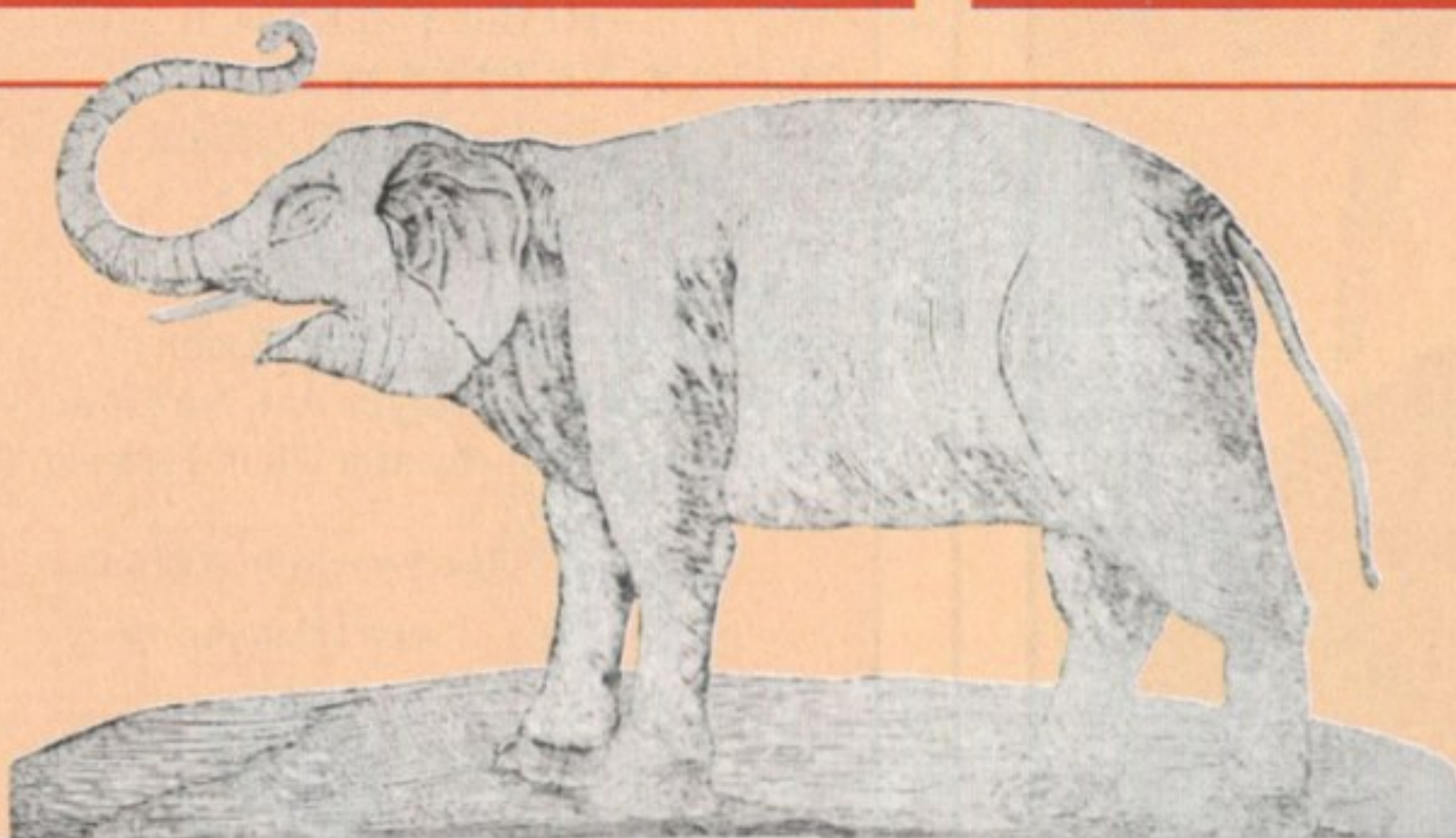
Крајем 1832. године кнез Милош је увео цензуру на штампање књига која је гласила: „У Србији неће се ни једна књига печатити у којој би написане биле: хула против божанства; хула против вероисповеданија хришћанског; мисли соблазителне благонравију; мисли против Правитељства Србског и његови чланови; мисли против Правитељства страни и њини чиновника и књиге у којима би се нашла писмена **љ, њ и ј** по ортографији познатог списатеља Вука Стефановића-Караџића, књиге које би биле написане без писмене малог и великог јера и без писмена јери“ ■

ПРВИ СЛИКАРИ ГРАФИЧАРИ

Државна каменорезница отворена је у Београду 1846. године, а њоме је руководио Едуард Браумен. Но, графика се, као сликарска техника, развила тек између два светска рата, за шта је заслужан Љубомир Ивановић (1882–1945), на слици, који је тридесет година радио највише у дрворезу и линорезу.

Следећи наш велики графичар био је Лука Младеновић, сликар старог Београда. Умро је 2000, у деведесетој години ■

ПРВИ ЈАВНИ ПЛАКАТ

Први плакат штампан у Књажевској српској печатњи појавио се у Београду 5. јула 1832. године. Адолф Берман, надзорник штампарије књаза Милоша, израдио га је у дрворезу. Овај плакат изазвао је велико занимање међу тадашњим становницима главног града.

На плакату је био текст у ком је, између осталог, писало:

„У Београду, с допуштењем височаише српске власти имаће Емилија Лесерф представити на виђење великог, лепог и мушког елефанта...“ ■

ПРВА СРПСКА КЊИГА

Прва српска књига била је „Четворојеванђеље“, штампано ћирилицом и издато 5. августа 1552. године у штампарији Трајана Гундулића, бербина из београдске колоније Дубровчана који је преузео штампарију кнеза Радише Дмитровића, а са њом и штампање овог дела. У то време Дубровчани су битно утицали на српску културу тако што су као трговци снабдевали Београд и остале градове ћириличним литургијским књигама штампаним у Венецији ■

ПРВЕ СУШЕНЕ ШЉИВЕ

До средине 19. века у Србији је било мало шљивика, али мало и сушара за сушење овог воћа. Изградњу сушара и доношење садница шљива у селима ваљевског и шабачког округа прва је покренула породица Крсмановић. Суве шљиве у Београду су разврставали решетањем и млаке их паковали у бурад по врстама и величини. У почетку су радници голим, добро опраним ногама, газили шљиве покривене саргијом, а касније је употребљаван завртањ, па се на лакши начин постизало да у буре стане што више шљива. Овако припремљене шљиве преко Трста су слате у Америку, у западноевропске земље непосредно. У прво време роба је довожена и одвожена воловским колима, а од 1884. железницом. Паковане су у велику храстову бурад или џакове од јуте. Од 1906. године уведено је и такозвано етивирање суве шљиве, што значи да је поново сушена помоћу паре или сувог ваздуха ■

НАЈСТАРИЈА ЦАМИЈА

Најстарија београдска цамија била је Велика цамија султана Сулејмана I у Доњем граду. Преправљена је од раније српске митрополијске цркве Успења Богородице која је, одмах после пада Београда 1521. године, претворена у цамију. У њој је следећег дана, уз присуство освајача Београда султана Сулејмана I обављен џума-намаз.

Ова цамија званично се називала Царевом, али је у народу била познатија као Велика цамија као некада Велика црква од које је цамија настала. И махала око ове цамије имала је назив – Велика. Сва три ова назива помињу се први пут у попису из 1560. године када је у „Великој махали“ било уписано само осам кућа ■

ПРВИ СРПСКИ ВОЈНИЦИ - ПАНДУРИ

Кнез Милош упутио је 25. фебруара 1825. године наређење нахијским и кнежинским старешинама да „у сваком селу изаберу по једног, а ако је веће место и по два здрава и угледна младића из добрих и задружних кућа, упишу их у војску и уче их војном вежбању“. Тако је у Србији првог маја 1825. године регрутовано 1147 младића. Како би прикрио од Турака покушај да окупи редовну војску, ову групу младића кнез је назвао пандурима и распоредио их по свим већим местима у Србији. Турци нису приговарали и, после годину дана, кнез Милош је војску незванично назвао солдатома. А 1827. године, пошто се ни Порта није противила, они су добили и званичан назив солдати. Одређена им је и плата – за војнике 60, за капларе 90 гроша.

Године 1827, према платним списковима, Србија је имала 991 војника, од којих је 100 било у Београду. Носили су народна одела уместо униформе и били наоружани са две кубуре, дугим ножем за појасом и аустријским дугачким карабином.

Војска се делила на солдате под командом нахијских или кнежинских старешина и солдате-бећаре који су били под непосредном командом кнеза Милоша. Први

командант свих солдата (и солдата-бећара) био је капетан Дамњан Глумац, бивши аустријски официр.

Кнежеви војници први пут су се појавили у униформи приликом читања султановог хатишерифа 1830. године на Ташмајдану.

Прва регуларна војска устројена је тек почетком септембра 1837, а прва касарна за српску војску подигнута је у Београду поред Милошевог конака 1836. године.

Народна војска, у пуном саставу, установљена је 1861. године под кнезом Михаилом ■

М. С.
и Д. С.

ЖЕЗНАКСТОВИТА

БѢСНУЮЩИМСЕ
ОТЪ ПЕТРОВѢ • ОН •
ЛОУКА Д • ОНЦѢ ЛЕВШНХ
ОРАЗАНЧНХЪ НЕДЪРЪ ОН Д
ЛОУКА І • ОПРОКАЖЕННЕМЪ
МЪ • ЛОУКА ВІ • ОРАСЛАВАНЕМЪ • ОН ГІ
ЛОУКА ГІ • ІОЪ • ОЛЕВІН МЫТАРН • МЪ ДІ •
ЛОУКА ДІ • ОНМОУЩНХЪ СОУХЪ РОУКОУ МЪА
ЛОУКА ЕІ • ОНЗВРАНИНЪ ПІСЛЬ • МЪ ДІ ЛОУКА СІ
ОСЕМЕНН ПРНТЧА • ОН ІД • ЛОУКА ІВ •
ОЗАПРЕЩЕНН ВОДАМЪ • ОН АІ ЛОУКА ІГ •

РАЗУМНИ, ЛЉУБОМОР ВЕОМА ЛЉУБОМОР

Као глад, страх или мржња, и љубомора је једно од осећања које човека води у безумље, злочин и смрт.
Као Шекспировог Отела

Илустровао
Душан
Павлић

1

Како бисте описали љубав коју осећате према вољеној особи?

- а) Разумно осећање 1
б) Посесивно осећање 5
в) Маштовито осећање 3

2

Открили сте да је ваш партнер гледао еротски филм. Због тога сте:

- а) Забринути 3
б) Радознали 1
в) Љути 5

3

„Будући љубоморан, четвороструко патим: зато што сам љубоморан, што себе због тога прекоревам, што се плашим да ћу својом љубомором некога повредити, зато што ме најобичније ствари избацују

из такта... Патим јер се плашим да ће ме напустити, да ћу бити нападан, луд или као и сви други.“ Тако је о љубомори писао филозоф Ролан Барт. Због чега бисте ви, као љубоморна особа, највише патили? Зато што сте:

- а) Досадни 1
б) Насилни 3
в) Зато што ће вас напустити 5

четрдесет шест

ИЛИ НИ?

4 Заљубили сте се. Са вољеном особом најчешће разговарате о:

- а) Садашњости 1
- б) Прошлости 5
- в) Будућности 3

5 Који бисте филм, од поменутих, најрадије поново гледали?

- а) „Непристојна понуда“ са Деми Мур 3
- б) „Кад је Хари срео Сали“ са Мег Рајан 1
- в) „Фатална привлачност“ са Глен Клоуз 5

6 Вољена особа открива вам да вас је преварила. Одлучујете:

- а) Да је напустите 5
- б) Да јој опростите 1
- в) Да је и сами преварите 3

7 Пријатељ вас моли да му позајмите своју омиљену књигу. Одлучујете...

- а) Да му је не позајмите 1
- б) Купите нову и поклоните му је 3
- в) Позајмите књигу 5

8 Шта мислите о истини у љубави?

- а) Увек треба да се каже, без обзира на последице 1
- б) Понека тајна добра је за љубав 5
- в) Све зависи од личности 3

9 Међу љубавима славних личности (ликова) одаберите „своју“:

- а) Грејс Кели и принц од Монака 1
- б) Мерилин Монро и Џон Кенеди 3
- в) Одисеј и Пенелопа 5

10 Заслепљени љубомором ви ћете...

- а) Разбити неки предмет 5
- б) Поцепати фотографију 1
- в) Искидати комад одеће 3

11 У тим тренуцима желите да:

- а) Побегнете 5
- б) Повредите себе 3
- в) Повредите неког другог 1

12 Отишли сте на забаву са вољеном особом којој се неко други удвара. Ви сте...

- а) Задовољни, односно почаствовани 3
- б) Смита вам насртљиво понашање удварача 1
- в) Љути сте на вољену особу 5

13 Шта вам највише недостаје док сте на путу?

- а) Ваша кућа 1
- б) Навике 5
- в) Пријатељи 3

14 У љубави вас ишчекивање...

- а) Узнемирава 5
- б) Љути 3
- в) Узбуђује 1

15 Као дете највише сте били љубоморни на...

- а) Родитеље 1
- б) Другове 3
- в) Играчке 5

16 Сматрате да љубавна превара...

- а) Може свима да се деси, али треба да остане тајна 3
- б) Убија љубав 1
- в) Обнавља љубав 5

Саберите бодове и сазнајте колико сте љубоморни

До 32 бода: РАЗУМНИ

Љубомора није део вашег живота. То осећање сматрате маном: не разумете љубоморне људе и не подносите их. Посебно уколико су љубоморни на вас. Заснивате пријатељства и љубавне везе вођени пре свега разумом, а тако се и понашате. Вреднујете, помно посматрате, покушавате да схватите, понекад оправдавате, али никада не кажњавате поступке других. Сигурни сте у себе, а у љубави доносите чврсте и практичне одлуке. Недостатак љубоморе чини вас на изглед хладном особом. Недостатак љубоморе у љубави може бити протумачен као благи страх од препуштања љубавним осећањима ■

Од 33 до 47 бодова: ВЕРУЈЕТЕ ДРУГИМА

За вас је живот са вољеном особом као најлепша музика, као игра која усклађује чак и љубоморне покрете тако да никада не искачете из ритма. Уравнотежени сте и сигурни у себе, лако излазите на крај са својим осећањима. Имате храбрости да се ослоните на сопствена осећања, али немате потребу да их стављате на проверу. Прилично добро знате своје границе. Предусретљиви сте и отворени, не дозвољавате другима да вас не примећују. Љубомора, у одређеној мери, доприноси вашој привлачности. Она за вас може да буде знак да ствари не иду у добром смеру, али и нека врста афродизијака, попут љуте папричице у јелу... Љубомору доживљавате и као ђаволка без кога би свет био или сасвим бео или потпуно црн ■

Од 48 до 59 бодова: ЉУБОМОРНИ

Склони сте да budete врло љубоморни, нарочито

када је о љубави реч. Али, не само у том случају... Не знати нешто, или не разумети некога, за вас је неиздрживо стање. Жеља да се уздржавате, а вољену особу стално надзирете може да ограничи ваше осећање слободе, снагу љубави и везу са вољеном особом. Потрага за сигурношћу и потврда осећања доводи вас до тога да желите да останете једина особа, једини сговорник и једини пријатељ онога за кога вас везују љубавна осећања. Али, управо та жеља повећава вашу несигурност и немир, што је особина љубоморних људи. Тако се вртите у круг. Приморавајући и себе и другог на верност, можете да изазовете – неверство! ■

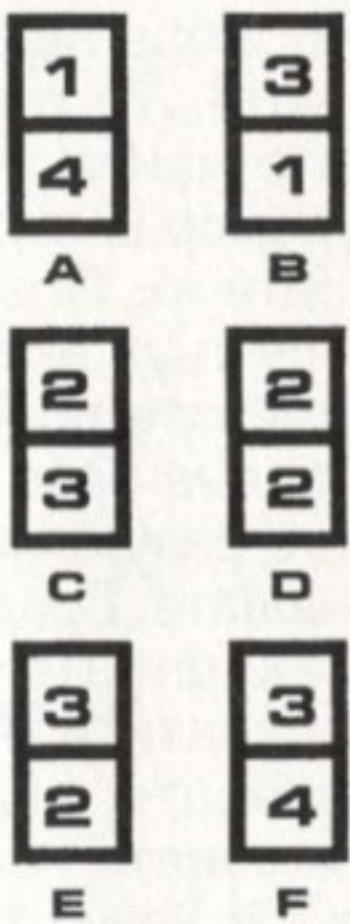
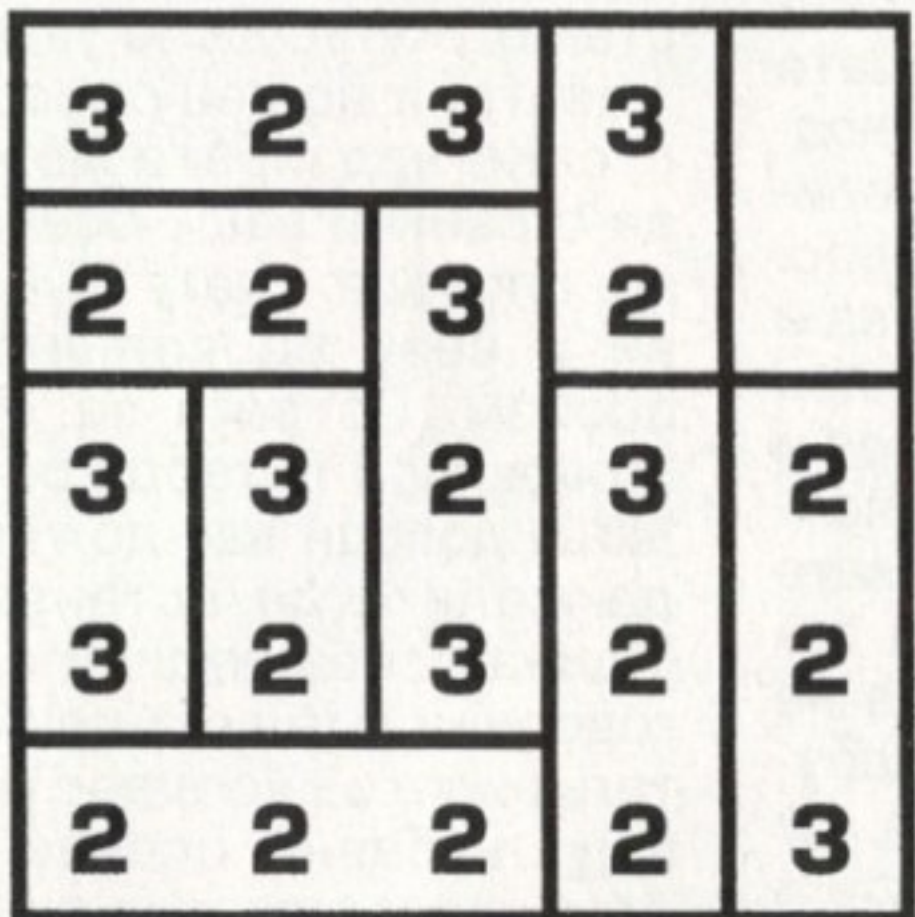
Више од 59 бодова: ВРЛО ЉУБОМОРНИ

Љубомора вас непрестано прати, без обзира да ли је реч о партнеру, пријатељима или предметима. Подозриви сте, имате потребу да нешто или некога проверавате, потврђујете, уходите, надзирете... Тешко подносити све оно што може да поремети уобичајени мир. Друге особе за вас су извор патње, а ви их, истовремено, прогоните. Вољена особа не постоји ни за кога другог осим за вас. Склони сте да љубав држите заточеном, под стакленим звоном. Не верујете у љубав друге особе према вама, али сумњате и у сопствену љубав... Љубомора је мисао која вас опседа не остављајући места ни за шта друго. Тачније је речено, она за вас више није осећање, већ начин живота. Готово нико не жели да вам се придружи и тако проведе живот. Што више предмета поседујете, ви постајете све несигурнији у себе ■

ЛОГИ

ЗАВРШИТЕ КВАДРАТ!

Која од „плочица“ са стране – А, В, С, D, Е, F – треба да дође на празно место? ■

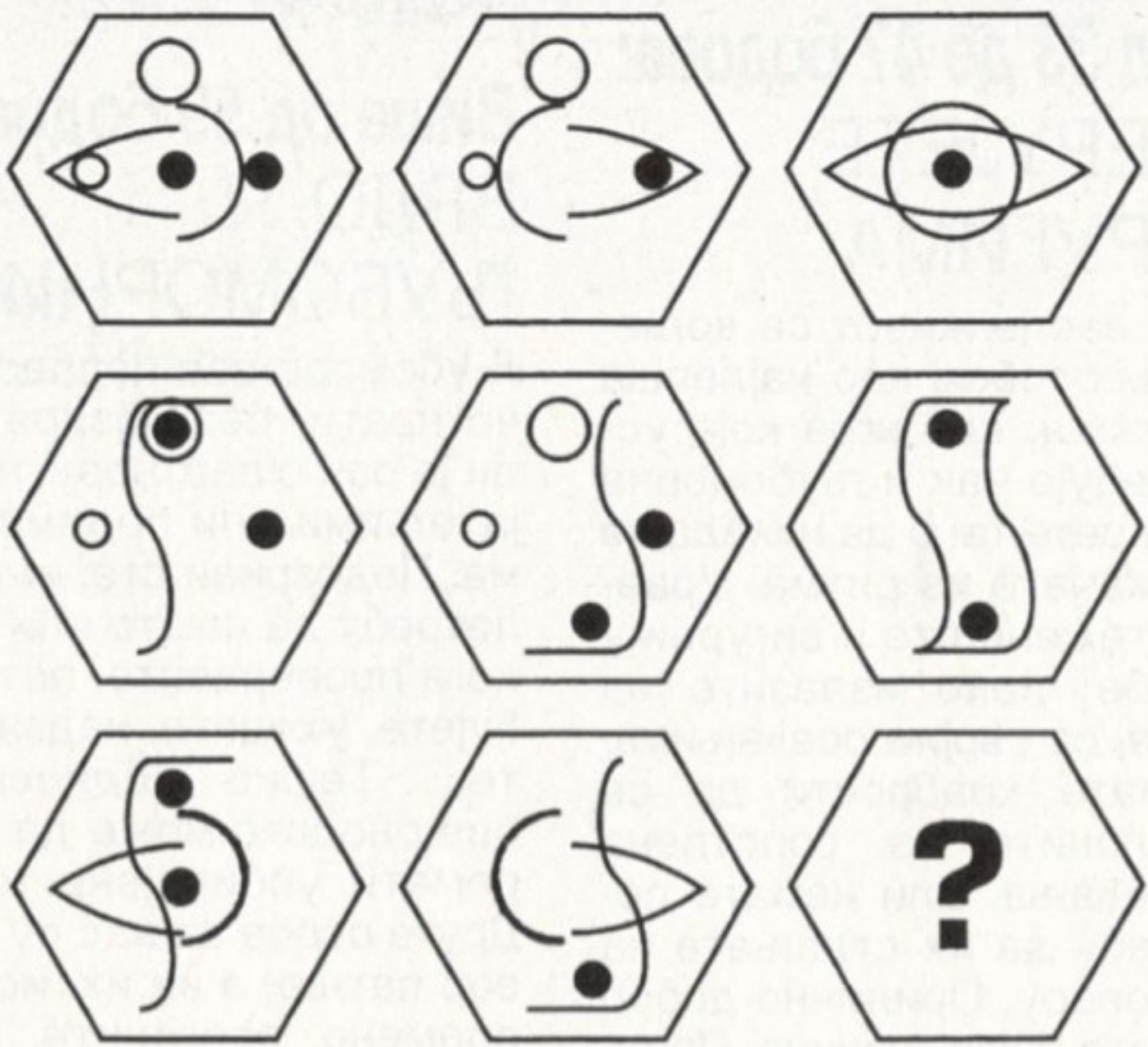

НИСКА СИМБОЛА

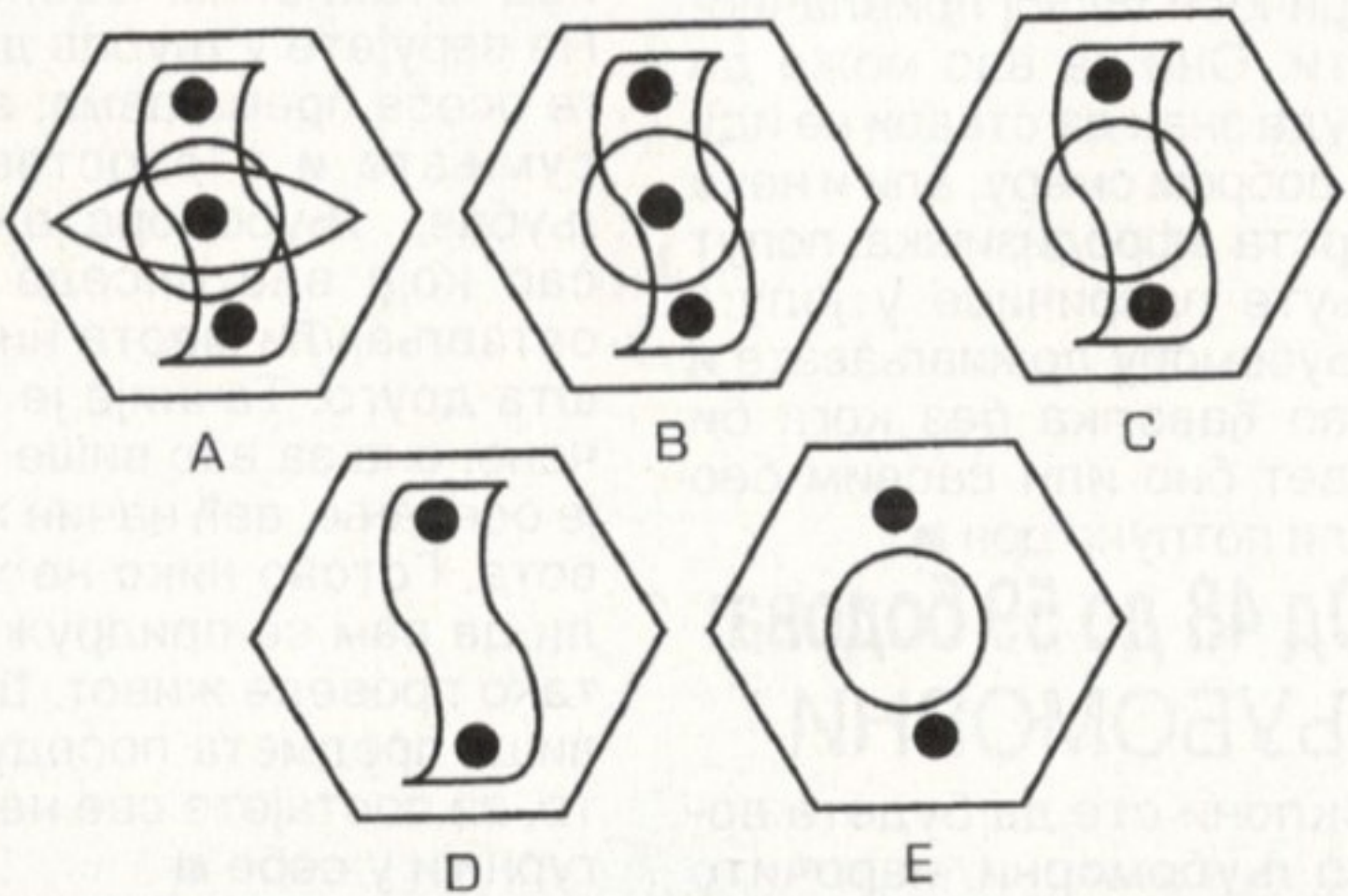
Добро разгледајте овај низ и одредите који га од постојећих симбола завршава и замењује знак питања ■

КОЈИ ХЕКСАГОН?

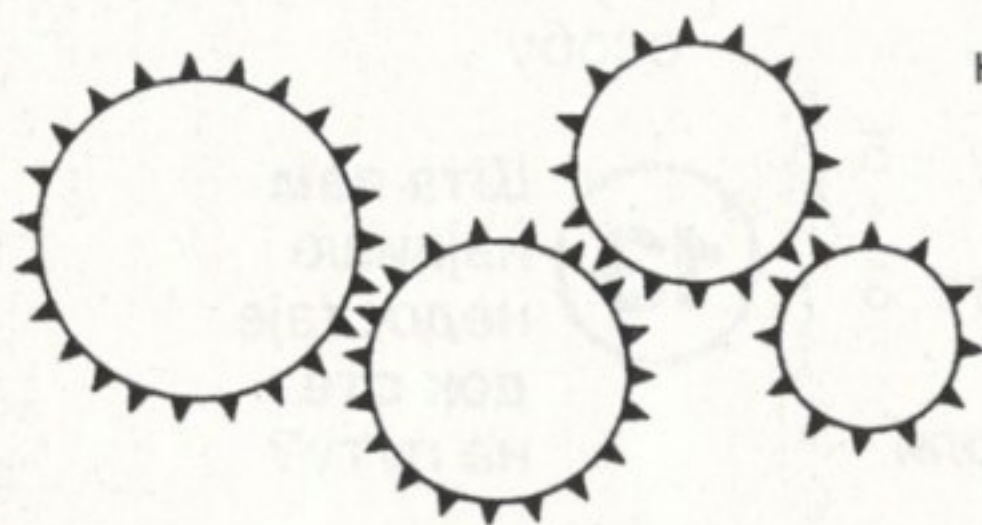

Један од доњих хексагона – А, В, С, D, Е – замењује горњи знак питања. Који? ■

КОЛИКО ОБРТАЈА?

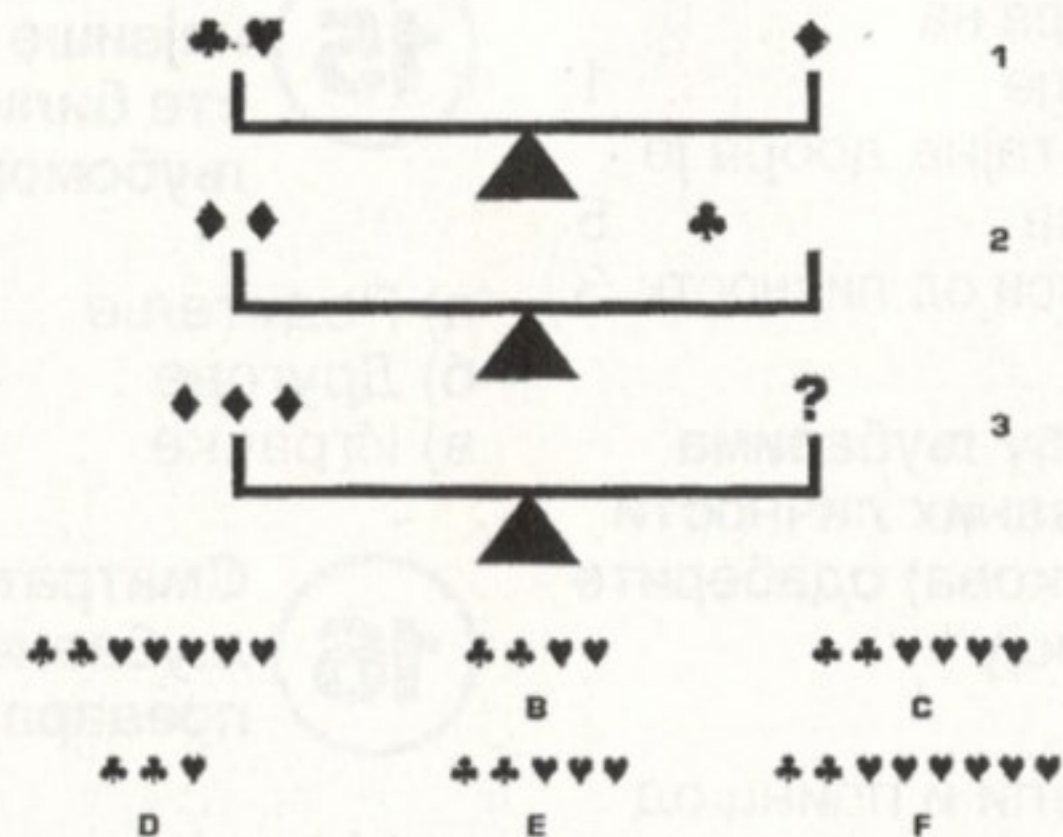
Од четири кружна зупчаника највећи има 86 зубаца, следећи 25 зубаца, онај за њим 15 зубаца и најмањи 12 зубаца. (Доњи цртеж само је пример и немојте бројати његове зупце.)

Колико ће пуних
обртаја направити
највећи зупчаник пре
него што се сви
поново нађу у
првобитном
положају? ■

ШТА НА ТАС?

Ваге су, као што се види, у савршеној равнотежи. Који од доњих тегова – А, В, С, D, Е, F – замењује знак питања? ■

ЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

ПОПУНИТЕ КВАДРАТ!

Завршите квадрат користећи пет датих бројева. Ниједан број у истом водоравном, усправном и дијагоналном реду не сме да се употреби више од једног пута. Који ће број – А, В, С, D, Е – заменити знак питања? ■

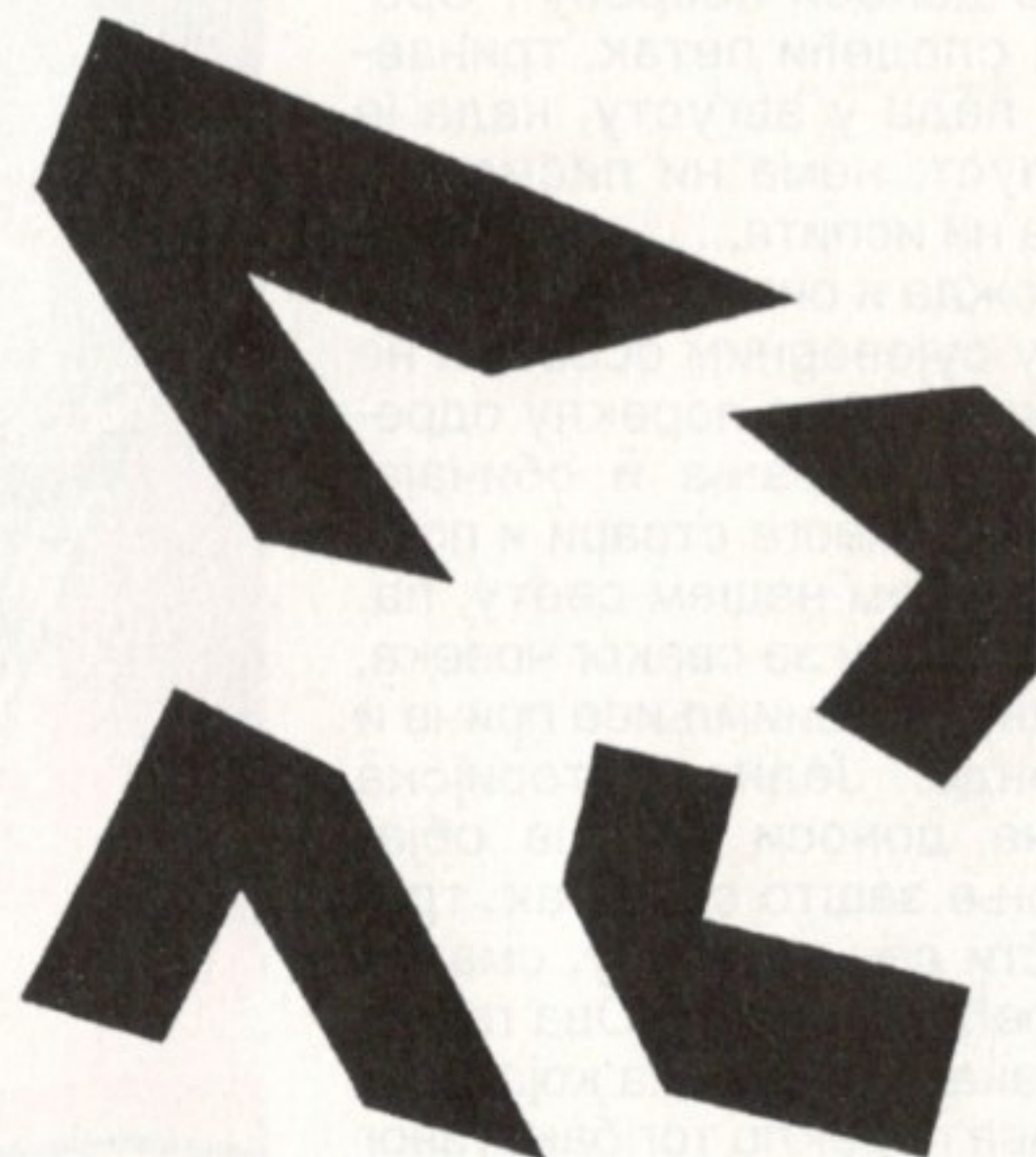
1	2	3	4	5
		5		
?		2		
		4		
4	5	1	2	3

2	4
A	B
3	5
C	D
1	
E	

ТУ СЕ КРИЈЕ БРОЈ

Када другачије сложите ове облике, добићете један од бројева обележених А, В, С, D, Е, F. Који? ■

2	5
A	B
7	6
C	D
4	9
E	F

КОЛИКО ВРЕДЕ СИМБОЛИ?

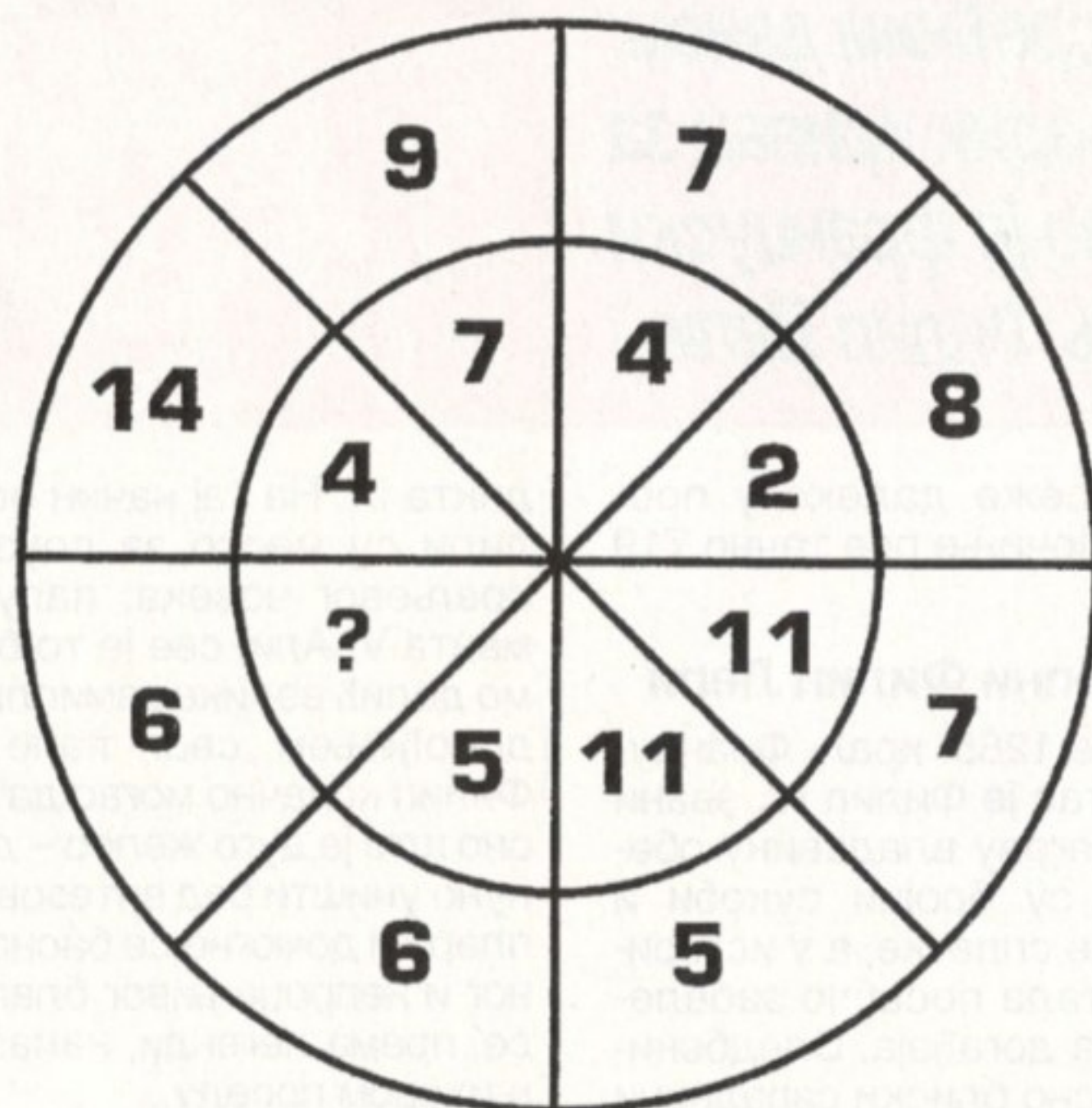
Сваки различит симбол има различиту вредност, а бројеви су збир симбола у сваком водоравном и усправном реду.

Која је вредност првог горњег реда? ■

				?
				202
				215
189	200	192		

ЗАМЕНА УПИТНИКА

Који број замењује знак питања? ■

Који је петак изузетак?

Петак. Тринаести дан у месецу. Многи верују да је то несрећан дан. Уверење да је петак, тринаести, баксузан дан, нарочито је распрострањено међу ученицима, основцима и средњошколцима, као и студентима. Пре свега због испита, а не зато што су ученици најсујевернији.

Иначе, реч баксуз турског је порекла. Потиче од израза *bahtsuz* што значи „човек који нема среће“ или „онај који некоме доноси несрећу“. Срећом, следећи петак, тринаести, пада у августу, када је распуст: нема ни писмених, нема ни испита...

Можда и они који себе сматрају сујеверним особама не размишљају о пореклу одређених веровања и обичаја. Као и за многе ствари и појаве на овом нашем свету, па, уосталом, и за сваког човека, везане су занимљиве приче и легенде. Једна историјска прича доноси могуће објашњење зашто се петак, тринаести дан у месецу, сматра несрећним даном. Ова прича – свакако не једина која објашњава порекло тог баксузног

Једна историјска прича доноси могуће објашњење зашто се петак, и то тринаести дан у месецу, сматра несрећним даном. Наводни кривац за то био је француски краљ Филип Лепи...

ЦРНИ ДАН, ТРИНАЕСТИ ПО РЕДУ

дана – сеже далеко у прошлост. Почини пре тачно 719 година...

Похлепни Филип Лепи

Године 1285. краљ Француске постао је Филип IV, звани Лепи. Његову владавину обележили су бројни сукоби и свакојаке сплетке, а у историји су остала посебно забележена два догађаја. Следбеници, односно блиски сарадници Филипа Лепог „проузроковали“ су, у раздобљу од 1303. до 1305. године, смрт папе Бонифација VII, а постоје и наговештаји да су отровали и Бене-

дикта IX. На тај начин ослободили су место за поузданог краљевог човека: папу Клемента V. Али, све је то био само делић велике замисли јер је довођењем „свог“ папе краљ Филип коначно могао да уради оно што је дуго желео – да потпуно уништи ред витезова темплара и помогне се баснословног и непроцењивог блага које се, према легенди, налазило у њиховом поседу...

Темплари или храмовци (од латинске речи *templum*, што значи – храм) били су припадници католичког витешко-калуђерског реда основаног по-

сле првог крсташког рата у Јерусалиму. Ред витезова храма званично је постојао од 1118. године. Њихов задатак био је да штите ходочаснике који су долазили у Свету земљу, освојену деветнаест година раније у првом походу крсташа под вођством Годфрида Бујонског. Сачувани списи показују да је први велики мајстор темпларског реда био извесни Иг де Пејен, а уз њега су била још осморица витезова, углавном из француских племићких породица. Сви они заветовали су се на сиромаштво, чедност и покорност.

Десет година касније, у француској вароши Троа, црквени сабор признао их је као званични верско-војни ред, а 1139. папа Инокентије II издао је булу (папску повељу) којом је темпларе ставио ван свих световних закона и обавеза. Заправо, за све што су радили одговарали су једино светом оцу – папи...

У наредним годинама моћ темплара постајала је све већа. Исто је важило и за богатство о коме су се препричавале легенде... Упркос заветовању на сиромаштво, они су

педесет

стекли велика овоземаљска добра мада ништа од онога што су поседовали није било власништво неког одређеног темплара – већ реда у целини. Европски владари и властелини поклањали су им имања, а исто су чинили и искушеници који би им се придружили. Стога не чуди податак да су темплари поставили темеље модерног банкарства: у та давна, несигурна времена, путник је могао, на пример, да уложи новац у њиховом седишту у једном граду, узме признаницу и онда га – показујући тај документ – подигне у другом.

Моћни темплари

Темплари су се и по изгледу разликовали од људи свог времена. Носили су кратку косу, али нису смели да секу браде (тада је било уобичајено да мушкарци, углавном, буду глатко избријани) и, наравно, били обучени у белу одећу с крстом на грудима. Такође, њихове ратничке способности биле су изузетне, па није необично што су их сматрали највећом силом тог доба. И то не само војном.

Приче о неизмерном богатству темплара нису се баш свима свиделе, како то обично бива када је реч о туђем благу. Један од таквих био је и француски краљ Филип IV. Темплари су имали војску

многу јачу од његове, а позајмили су му и новац који он никако није успевао да врати... Једном приликом отворили су, наводно, капије свог париског седишта и тако му помогли да се склони пред побеснелом светином која га је јурила. Тако су му показали ко је истински господар Француске.

Филип Лепи доживео је још једно понижење: био је одбијен када се пријавио да и сам приступи темпларском реду. Све то утицало је да Филип IV покрене сложен, али брижљиво осмишљен подухват који је имао само један циљ – да се по сваку цену докопа огромног темпларског блага.

Уклањање неподобних и постављање свог папе био је први корак. Следило је прикупљање оптужби због наводних злочина темплара да би коначно достигло врхунац хапшењем свих витезова храма широм Француске.

Догодило се то у петак, 13. октобра 1307. године.

Био је то црни петак за витезове темпларе. Ипак, Филип IV се, и поред свих мера предostroжности које је предузео (запечаћена наређења, учешће само проверених људи...) није докопао темпларског блага. Мучење ухапшених витезова, с циљем да се дође до значајних података, није уродило плодом – напротив, све су гласније постајале приче

да је благо склоњено на сигурно, можда чак и изван Француске. Уколико је ту икада и било. У годинама које су уследиле Филип IV покушао је да сличне, инквизиторске мере против темплара уз помоћ сплетки подстакне и на другим дворовима широм Европе. Али, све што је успео, биле су благе осуде и то не свуда. Заправо, једино што му је пошло за руком јесте њихово званично укидање, 1312. године, мада чак ни „његов“ папа није могао да донесе неку коначну пресуду о кривици, односно невиности витезова темплара.

Смрт је стигла и целате

Коначно, у марту 1314. године, Жак де Моле, велики мајстор реда, и Жофроа де Шарне из Нормандије печени су на ватри до смрти и њиховим погубљењем темплари су и званично престали да постоје. Истина, касније су се појавили бројни докази да то уопште није било тако и да је ред у измењеним околностима наставио да живи. Али, то је већ нека друга прича...

Овде је још само важно рећи да петак, тринаести дан у месецу, на неки начин, није био баксузан само за темпларе, већ и за њихове целате. Док је ватра пекла његово измучено тело, Жак де Моле позвао је своје прогонитеље –

Филипа IV и папу Клемента V – да му се придруже и положи пред Богом рачуне за оно што су урадили, и то за мање од годину дана. Тако је и било. Кроз месец дана папа је умро од stomачних тегоба, а до краја те године и похлепни краљ био је мртав...

Временом, дан када је намет страшни ударац темпларима, петак, 13. дан у месецу, постао је симбол предсказања нечег лошег, баш као и пролазак испод мердевина или црна мачка која вам препречи пут.

Наравно, легенда о „црном петку“ стигла је 1980. године и на филм. Аутори филма „Петак, тринаести“ нису се додуше бавили темпларима, већ убиствима у једном летњем кампу. Режирао га је амерички редитељ Шон С. Канингем, а главне улоге тумачили су Бетси Палмер, Едријен Кинг, Хари Крозби и Кевин Бејкон. Мада се не може назвати уметничким остварењем, филм је доживео велики успех, као и бројне наставке... Баксузни петак, очигледно, није свима баксузан! У сваком случају, приче о томе увек привлаче пажњу. Чак и оних који нису склони да верују да се несрећни догађаји дешавају баш тринаестог дана у месецу. У петак.

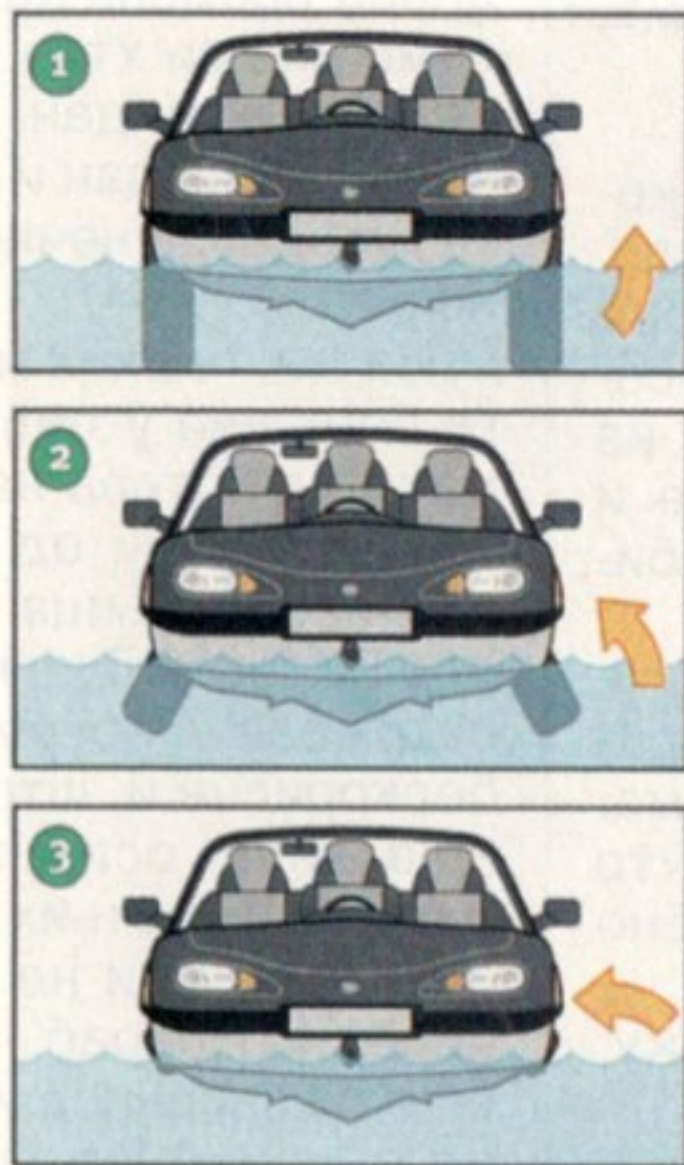
Јер, то је дан када излази „Забавник“

Мирјана Огњановић

АУТОМОБИЛ АМФИБИЈА

Аквада је возило као створено за тајног агента Џејмса Бонда. Ако уђе у воду, точкови овог аутомобила могу у трену да се увуку и направе од њега моторни чамац. Британски произвођач „Гибс“ недавно је приказао овај модел који би, како истичу, решио бар део лондонске саобраћајне гужве – ако не може да прође путем, возач се спусти до Темзе и отплови до следећег излаза на копно.

Акваду покреће шестоцилиндрични мотор јачине 175 коњских снага. Захваљујући њему, може да развије брзину од 160 km/h на копно, односно 55 km/h у води. Аутомобил постаје чамац буквално једним притиском на дугме поред волана, али ту је и систем сензора који проверавају да ли је возило заиста у води – нико не би желео да одједном остане без точкова у пуној брзини. Произвођач тврди и да је возило изузетно стабилно када је у води.

Због нарочитих потреба овог аутомобила, он нема врата. У акваду се ускаче са стране, као у чамац. Цена му је 250.000 долара, а више података може да се нађе на сајту

www.aquada.co.im

ФАНТАСТИКА

ЛЕПИ НАНКО

**ИЛИЈА
БАКИЋ**

Лепи Нанко је уморан. Сунце је припекло, а околне рушевине нису правиле превелику хладовину. Корача тешко оним што је некада била средина булевара, а сада само гомила шута и срче. Корице мача вуку се за њим у облаку прашине.

Изненада, нађе се, у том лому, испред барице и, испутивши уздах олакшања, закорачи ка зеленој води. Готово да је могао да чује како се табани, у врелим чизмама, радују.

Вода!

Али, у пола последњег корача заустави га седмо чуло. Јесте да су до сада зелене воде биле добре (чак се осећа и лак мирис ментола из њих), а љубичасте, жуте и црне опасне. Ипак, не би било лоше да се провери.

Лепи невољно повуче ногу. Увек је био спреман да саслуша глас здравог разума. Посебно ако је тај глас, то јест разум, његов и посебно што се ретко оглашавао.

Дохвати најближу шипку, челичну и још хромирану, и умочи је у бару. Скоро у истом тренутку вода прокључа, а шипка поче да се криви. Лако је извуче напоље. Дела који је био потопљен више није било. Истопио се. Испод зелене скраме бућкала се црна вода!

„У, је!“, оте му се. Одбаци метални патрљак и седне. Ствари се усложњавају. Ни вода није што је била јуче, а камоли пре оног Великог Пуф. Одавде не само да не може да се напије, иако је

био вољан (чак и да је вода љубичаста, па да га после мучи горушица), него ни ноге не може да опере јер његова кожа ипак је нежна.

Нанко загнури главу у дланове и уздахну. Свуда исто: рушевине, врелина, устајала вода, тек понека травчица да обрадује стомак. Лоше, веома лоше му се пише. Кад ће већ једном да се скраси? Ех, где су она давна времена кад си могао, само ако си хтео, да једеш и кад ниси гладан, да пијеш и кад ниси жедан и сечеш нокте на ногама нечим другим, а не мачем?

Из тих тешких мисли прену га боцкање у леђа. Лепи замахну да отера насртљивца, сигурно неку од оних буба или животињица које су после Великог Пуф нарасле, па сад базају по рушевинама, бескорисне и, што је најгоре, нејестиве, осим ако не желиш да ти од њих данима завија стомак и не сметају ти чиреви и свраб. Очигледно су и те зверчице исто мислиле о Нанку јер ниједна није показивала вољу да се озбиљније гости њиме, већ само да га грицне из, чинило се, чисте обести.

Насртљивац, међутим, настави с боцкањем. Лепи се окрену и – би му јасно да је заробљен! Није било трилема о намерама чупаваца који су га окружили. Озбиљно су махали копљима према његовом носу. Он подиже руке. Један му одузе мач, а онда га поведоше у даљину.

Ускоро зађоше међу рушевине корачајући сигурно све даље и даље док најзад не избише на некакву чистину и наредише Нанку да седне. Они остадоше да стоје и машу му копљима око главе што њему и не би превише сметало да један жгољави чупавац није упорно настојао да му избуши уши иако Лепи није баш био склон ношењу рупа.

Одасвуд почеше да ничу мусава деца и њихове исто такве мајке. Дође и неколико примерака који су могли бити мушки, али се Нанко у то не би кладио. Свака придошлица му је прилазила и дуго га загледала. Жене су сумњичаво вртеле главом и цоктале. Деца су тапшала и цичала. Његова појава очигледно их је веселила.

Или се радују оном што ће да ми раде, пролете Лепом и он се најежи.

Мушкарци су прилазили полако, уносили му се у лице и озбиљно климали главом. Морао је да задржи дах док су то радили. Задах који се ширио из њихових уста и коже пекао му је ноздрве. А ни изглед није био бољи. Сви слабаши, отечених стомака, умотани у прљаве крпе, масне коже, рашчупане косе која је штрчала увис. У уши или кроз нос затакнуте су им некакве обојене коске или жице шарене изолације.

Чинило се да радозналцима нема краја и Нанку поче да бива досадно. У неко доба граја се утиша. Људи се повукоше у страну и пред њега стаде сподоба на климавим ногама. Одмах је знао да је поглавица јер му је глава тако велика да је, ако ни због чега другог, а онда због те огромне лопте требало да буде вођа. Из носа му вири алка од тробојне жице, а у

ушима по кошчица. У косу је уплетена кост величине деочије подлактице.

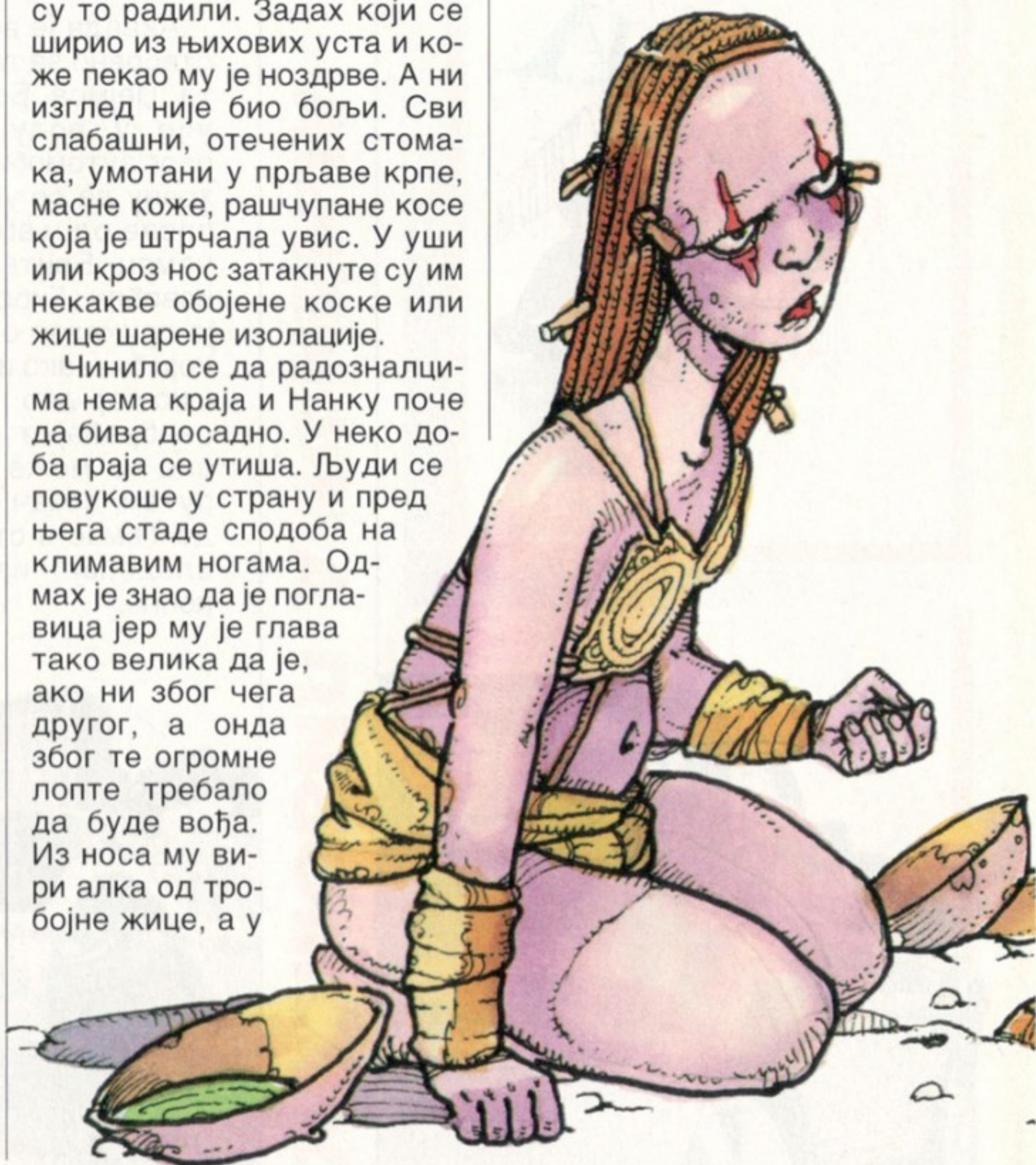
Поглавица се накашља, па поче: „Ко си ти?“, упита и, не сачекавши одговор, настави: „Ти си странац. А зашто си дошао овамо? Да нам плашиш децу, жене и старце!“

Лепи се обазре на окупљену гомилу која се гурала око њих одобравајући, климањем, изговорено и поново се загледа у ту косу, коске и масноћу. Ако би нешто и могло да уплаши овај свет, онда је то огледало. Тај закључак мудро задржа за себе.

„И шта сад?“, настави саговорник. „Наши храбри ратници су те заробили. Храбри ратници који се нису плашили.“

Нанку није било јасно зашто би се гомила копљаника плашила једног пешака, па још уморног, али, и то је прећутао.

„А шта си носио? Шта?“
(Шта, питао се Лепи.)

И КЛИКЕРАШИ

„Ово!“, викну поглавица и подиже мач. Окупљенима се оте уздах.

„Ово!“ је, у ствари, била челична шипка изваљена из некакве оgrade, на једном крају наоштрена, а на другом обмотана кожним тракама. То свако, уз мало труда, може да склепа.

„Ово!“, грмео је глас па заћутао. У тишини се чуло како муве зује, а појединци се чешкају. „И шта сад? Сад кад си ухваћен? Зна се. Двобој! Двобој до краја!“

У општем клицању Нанко је једва чуо своје мисли. А оне су се питале зашто увек мора да буде двобоја? И увек до краја. Зар се неспоразуми не могу решити договором? Као да нико није извукао никакву поуку из Великог Пуфа.

„Али, најпре ћемо да једемо.“

Веселје испуни ваздух и Лепи ускоро доби чинију пуну нечега што је зелено и мирише као и они што су то справили. У другу руку гурнуше му врч с црном течношћу по којој плива масноћа.

Нанко збуњено погледа поглавицу. Овај је управо прстима захватио и принео устима мало оног зеленог иако се то

(није могао да не примети) жестоко бацакало и – прогута. Мада није превише марио за лепе манире, Лепи затвори очи. Кад их поново отвори, виде поглавицу како задовољно мљаца.

„Како можеш?“, упита га стегнутог грла.

Овај слегне раменима: „Није страшно. Прво мало сркнеш из шоље. Течност изазива тренутну утрнулост свега куда прође. После прогуташ све и ништа не осећаш. Човек се навикне. Што не пробаш?“

Нанко одмахну.

„Ипак... потребна ти је снага за борбу. Сигурна рука је најважнија. Ако изгубиш, биће КВРЦ.“

„А ако победим?“

„Зависи. Или ћеш нам се придружити или ћемо изненада попунити јеловник. Тобом... Али, не брини. Још нико није победио нашег шампиона.“ Поглавица плесну рукама. „Време је!“

Опет се сви узмуваше, па кренуше, весело чаврљајући, према новом одредишту. Нанко их је ћутке следио у пратњи копљаника. Кад народ стаде, он се осврну. Очекивао је неку арену, ринг или тако нешто. Међутим, пред њим је обично парче утабане, равне земље. Уто му приђоше поглавица, један старац и један балавац. Поглавица рече: „Имаш право да бираш оружје.“ Старац иступи. У руци је имао фино изрезбарену кутију коју покуша да отвори. Док је петљао с бравицом, поглавица покаже на дете: „А ово је наш шампион.“ Клића од десет, једанаест година крзубо се нацери. Лепи оста без речи, само са знацима питања која му се роје око главе.

Старцу успе да отвори кутију и пружи је. Унутра, на мало излизаном сомоту, стотине разноврсних кликера!

„Можеш да узмеш било који. Има стакленаца, мермераца, гвоздењака, пластиканера.“

Ово није нормално, рече здрав разум Нанку. Али, оружје је ту. И Шампион. А сигурно је, у близини, и казан. Узе кликер, не бирајући, и стаде на црту коју је петом повукао старац. Игра му је позната, али су прошле године откако је играо. Збуњен, обазре се, па га старац, који је изгледа био судија, потапша и показа му рупу у коју је ваљало убацити оружје. Шампион се задовољно церекао и намигивао окупљенима.

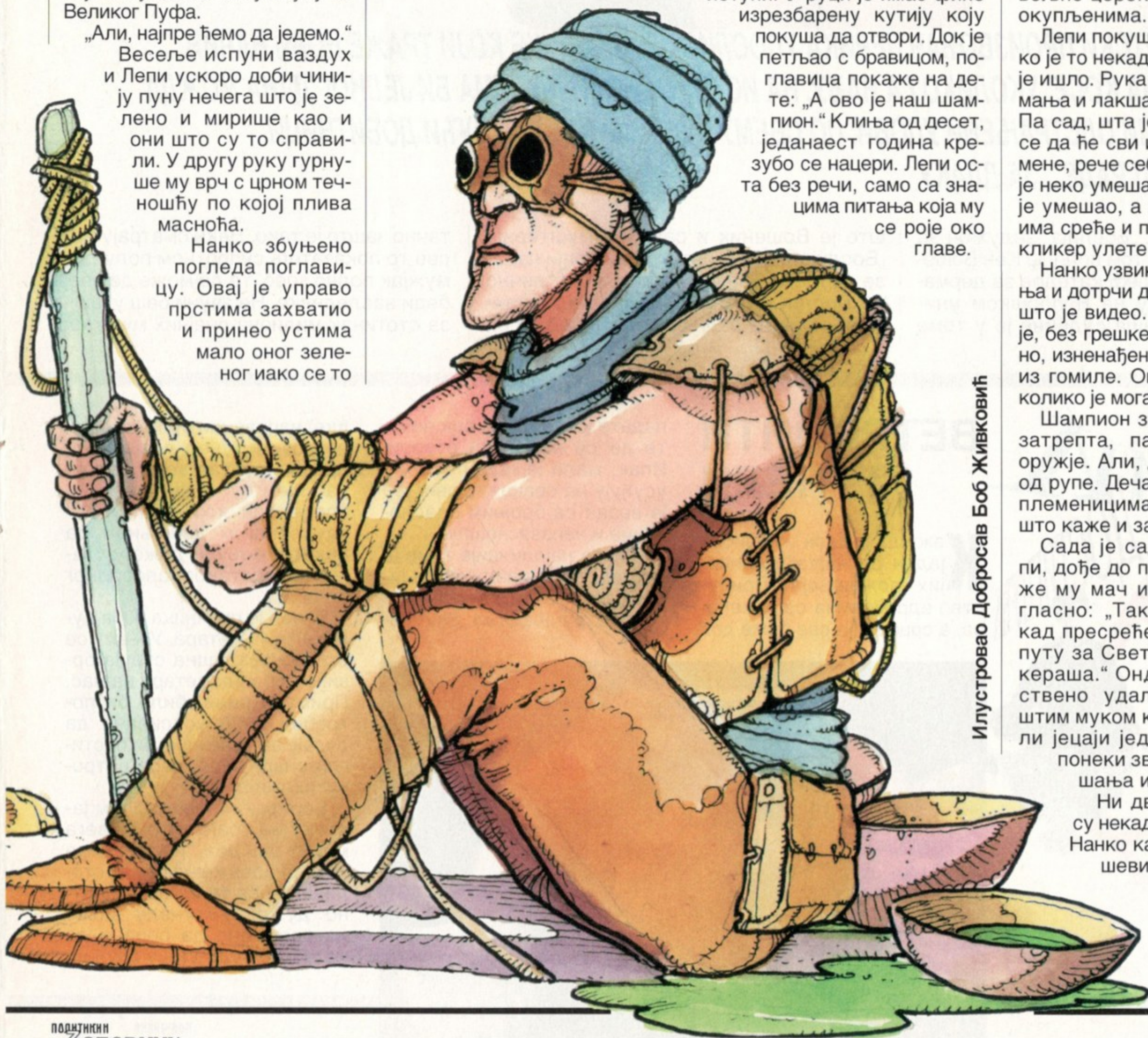
Лепи покуша да се сети како је то некада радио, али није ишло. Рука је, некако, била мања и лакша, а кликер већи. Па сад, шта је – ту је. Надам се да ће сви имати грчеве од мене, рече себи и баци. И (ако је неко умешао прсте – добро је умешао, а ако није – онда има среће и правде на свету) кликер улете право у рупу!

Нанко узвикну од изненађења и дотрчи да се увери у оно што је видео. Заиста, кликер је, без грешке, у рупи. Збуњено, изненађено „У, је!“ зачу се из гомиле. Он се исправи, и колико је могао, испрси.

Шампион заколута очима, затрепта, па баци кликер оружје. Али, далеко, далеко од рупе. Дечак се окрену са племеницима, заусти да нешто каже и заплака се.

Сада је сад, помисли Лепи, дође до поглавице, истрже му мач из руке и слага гласно: „Тако вам и треба кад пресећете мајстора на путу за Светски сабор кликераша.“ Онда се достојанствено удаљи праћен општим муком који су прекидали јецају једног Шампиона, понеки звук страшног чешања и зујање мува.

Ни двобоји нису што су некада били, помисли Нанко кад зађе међу рушевине и потрча из све снаге. Стао је тек кад је пао дебели мрак краја епизоде ■

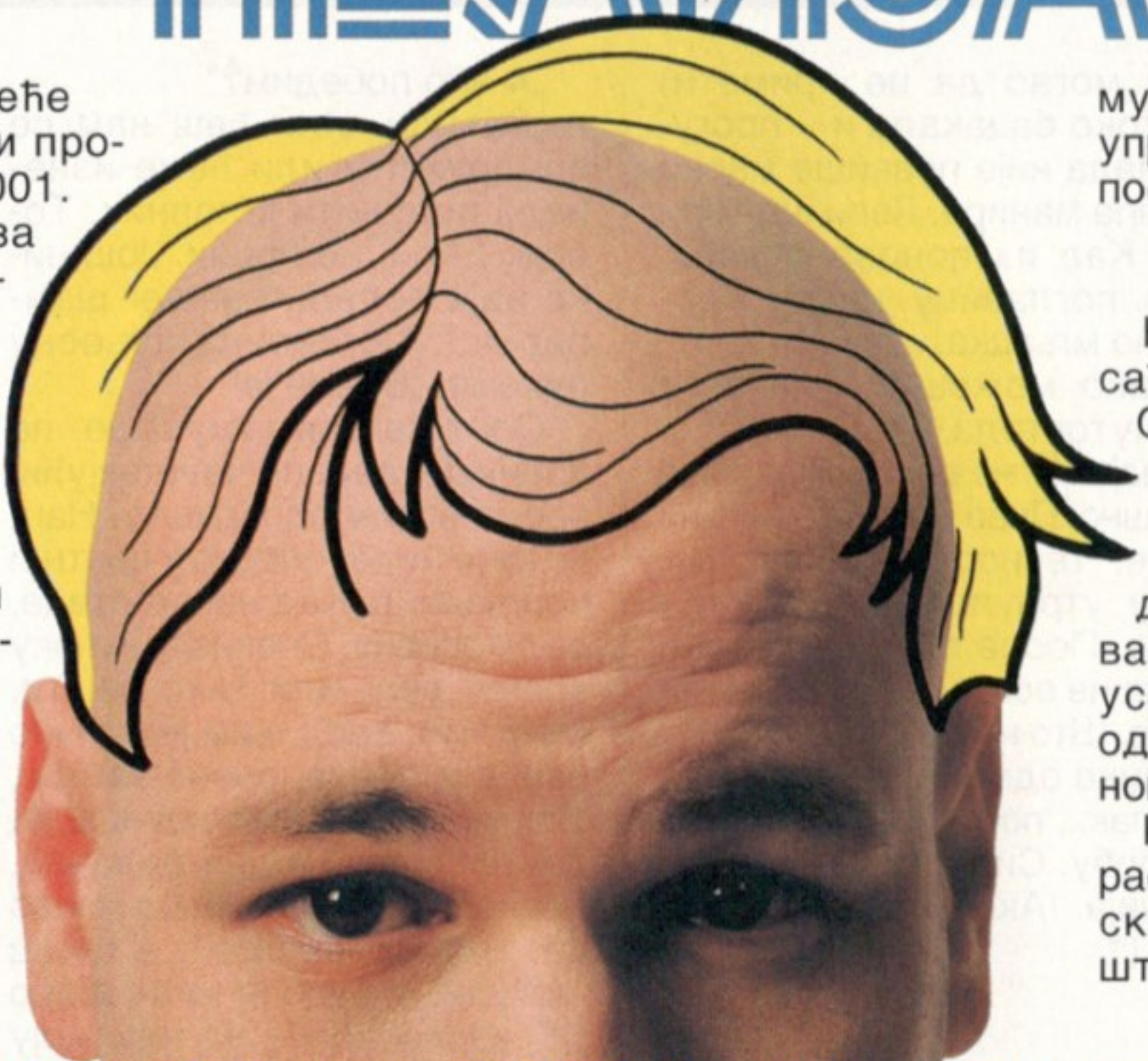

Илустровао Добросав Боб Живковић

ПРОЧЕШЉАВАЊЕ ЋЕЛИЈА

**РАСТИ,
РАСТИ,
КОСИЦЕ!**

Када је јапанско предузеће „Адеранс“, највећи светски произвођач перика, купило 2001. године америчку установу за пресађивање косе „Босли интернешенел“, мало коме је било јасно шта се ту тачно дешава. Али, предузимљиви Јапанци знали су да је научни тим „Бослија“ одмакао корак даље од свих других у изналажењу и изучавању начина који би обезбедио бесконачне количине природне косе милионима људи. Захваљујући поступку стручно названом фоликуларна неогенеза, перике би једног дана могле да постану непотребне. „Адеранс“ се, у ствари, престројава у ходу.

му их пресадио изнад чела. А сада управо Вошеник треба да усаврши нови поступак пресађивања косе.

Знак супротног полу

Невоља је у томе што за обично пресађивање никада нема довољно косе. Она се узима са потиљка и са стране, а то је, нажалост, сувише мало да би се прекрила ћелава површина. Вошеник има друго решење – издвајање ћелија косе, њихово умножавање у лабораторијским условима и усађивање таквих нових ћелија тамо одакле су ишчезле. Из њих ће временом израсти нове длаке.

Коса која ћелавим људима и даље расте са стране или на потиљку генетски је отпорна на хормонске промене што изазивају ћелавост. Нико не зна

НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ПРОИЗВОЂАЧ ПЕРИКА УПОСЛИО ЈЕ НАУЧНИКЕ КОЈИ ТРАЖЕ НОВИ НАЧИН ПРЕСАЂИВАЊА КОСЕ. УКОЛИКО ГА НАЂУ, НА ИСТОЈ ОСНОВИ ЉУДИМА БИ ЈЕДНОГ ДАНА МОЖДА ПОНОВО РАСЛИ ОДСТРАЊЕНИ УДОВИ. ПО СВЕМУ СУДЕЋИ, ТО СУ БУДУЋИ ДОБИТНИЦИ НОБЕЛОВЕ НАГРАДЕ... ЗА ДЛАКУ

Кључни човек „Бослија“ задужен за истраживање на том пољу је Кен Вошеник, донедавно шеф катедре за дерматотерапеутику на Њујоршком универзитету. Иронија судбине је у томе

што је Вошеник и сам био муштерија „Бослија“ – у његовој канцеларији налазе се фотографије на којима му лично Ли Босли, власник фирме, скида каишеве косе са задњег дела главе да би

тачно зашто је тако. Неки сматрају да је све то показатељ супротног полу да је мужјак полно зрео, те да може да обезбеди наследнике. Не звучи баш утешно за стотинак милиона очајних мушкара-

ВЕТРОВИТИ ТУНЕЛИ

Кажу да је скок из авиона један од најужбудљивијих доживљаја. Присуство адреналина се повећава, а срце лупа све брже док

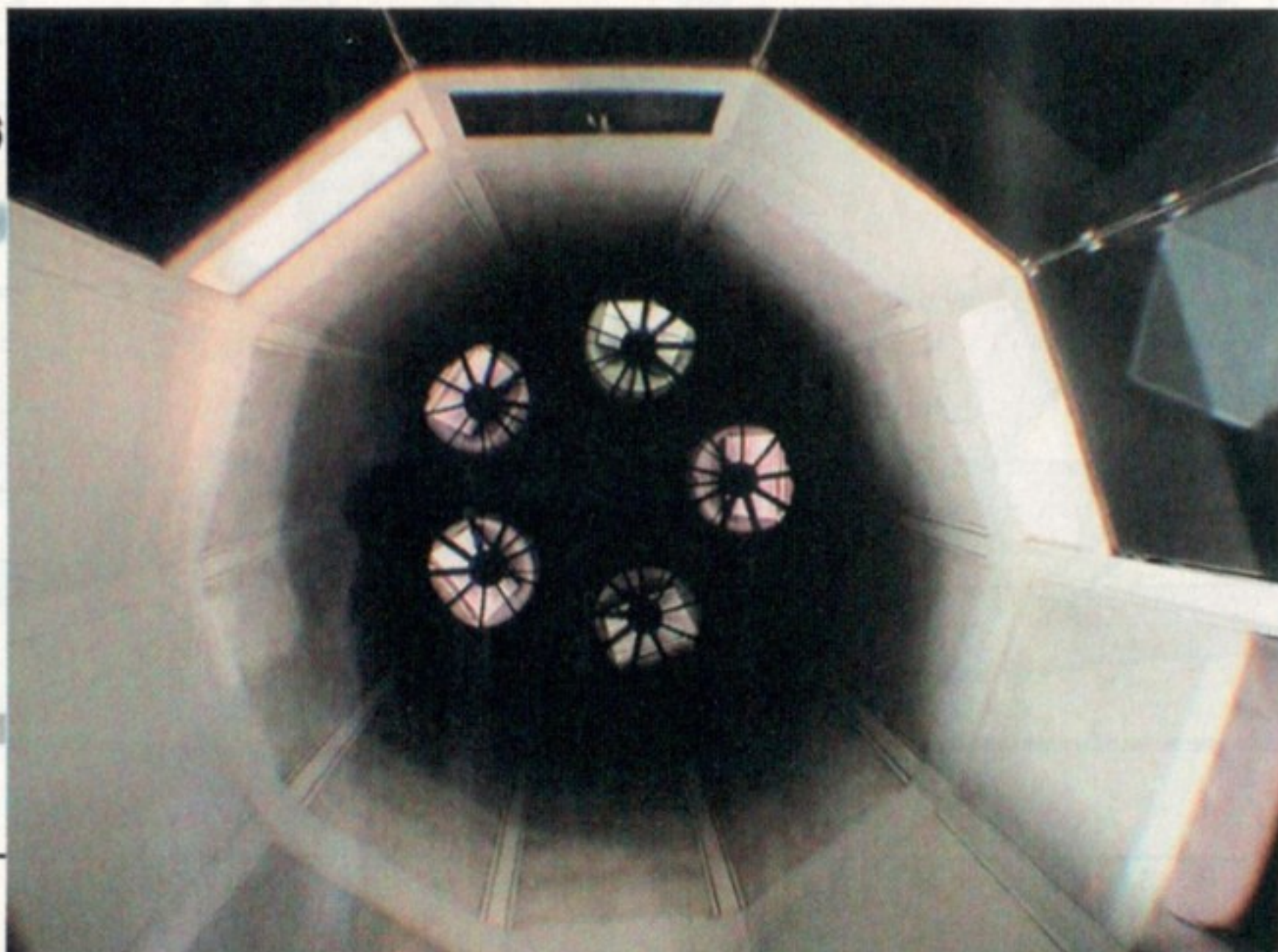
падате ка земљи и док чекате да се падобран отвори. Ипак, мало је људи који се усуђују на овакав подвиг јер је везан са бројним опасностима и неизвесношћу.

Нешто најсличније томе је лебдење на ваздушном јастуку док ветар струји око тела. Стручњаци из „SkyVen-

ture“ направили су такозвани ветровити тунел, шупљи, исправно постављени ваљак на чијем су крају циновски пропелери који дувају ваздух снагом довољном да неколико људи држе у стању непрестаног „слободног пада“.

Тунел је пречника 30, а дугачак је 40 метара. У њему се ствара ваздушна струја брзине 250 километара на час. Примера ради, било би потребно 3000 усисивача да дувају заједно како би постигли снагу пропелера ветровитих тунела.

Боравак на ваздушном јастуку не траје дуго – свега минут до два, иако онима који се одваже на ову пустоловину све то изгледа знатно дуже. У тунелу може истовремено да борави до четворо људи укључујући и

ФОЛИКУЛАРНА НЕОГЕНЕЗА

ца широм света који годишње потроше милијарде на разне „мазалице“, лосионе, перике и пресађивање косе не би ли повратили младалачки изглед за којим су девојке лудовале.

Важно је умножавање

Пресађивање косе сматра се најспешнијим начином. А прошло је много времена док није признато као поуздан поступак. Њујоршки хирург Норман Орендтрајх извео је 1952. године прву такву операцију у Сједињеним Америчким Државама доказавши да фоликули („кесице“ у којима је корен длаке) отпорни на опадање косе могу бити премештени с једног дела главе на други. Поступак дуго није био званично прихваћен и тек шездесетих година почео је нашироко да се примењује.

Додуше, ти први покушаји са данашње тачке гледишта изгледају смешно. Пресађивали су се „гроздови“ косе од 15 до 20 длака, па је крајњи исход подсећао на ретку четку. Данас хирурзи пресађују мање длака, па све изгледа много природније. Ипак, и даље остаје питање „потражње и понуде“.

Почетком деведесетих година Колин Џахода, енглески истраживач при Дурхамском универзитету, начинио је значајне кораке. Узео је ћелије фоликула са сопствене главе и пресадио их усред неприметних паперјастих длачица на руци своје супруге. Израсла је чврста, тамна коса, са мушким ДНК. Тиме је доказано да су ћелије фоликула саме себи довољне и обнављају се према унапред одређеним чиниоцима, где год да се нађу.

Али, изазов није у пресађивању ових ћелија, него у њиховом умножавању. И поред свега, опет их нема довољно на глави било ког ћелавог мушкарца. Умножавање у лабораторијским условима није једноставно као што на први поглед изгледа. У том поступку оне губе свој генетски код који их упућује да треба да стварају длаке. На крају научници имају пуну епрувету ћелија из којих не расте ништа.

Још најмање пет година

Вошеник и његови сарадници већ годинама покушавају да нађу право решење. Испробавали су различите начине користећи животиње, а највише што

су постигли јесте да у 80 одсто случајева ћелије настале у лабораторији производе длаке када се пресаде на миша.

– Ово је пут ка Нобеловој награди – каже Вошеник озбиљно.

То је можда тачно. Наиме, молекули који треба да „наговоре“ ћелију да из ње израсте длака исти су као и они који имају такву улогу у расту удова, бубрега, јетре... Ако би „Бослијеви“ људи проникли у тајну раста косе, можда би једног дана и одстрањени удови поново израсли на исти начин. Колин Џахода већ је успео прошле године да ћелије косе преобрати у крвне ћелије.

До тада ће Вошеник морати добро да „прочешља“ своја истраживања и нађе прави пут. По свему судећи, протећи ће још најмање пет година док се поступак не усаврши и док америчка управа за здравство не одобри пресађивање на људима. У међувремену, ћелави широм света окупљају се на Интернет форумима посвећеним њиховој невољи и покушавају једни друге да охрабре: „Када би десет милиона нас дало само по сто долара, обезбедили бисмо чак милијарду да се уложи за убрзање истраживања“, пише у једној поруци ■

Н. В.

инструктора који им помаже да се снађу у несвакидашњем окружењу. Упутства се своде на свега неколико реченица јер се показало да људи нису у стању готово ничега да се сете када их ветар повуче у ваздух изнад заштитне мреже у подножју тунела. Померањем и савијањем удова могуће је пловити кроз ваздух, чак се помало и пропињати и спуштати. Међутим, и најмања грешка води ковитлацу из кога се сам човек тешко извлачи. То стање пореди се с лоптицом за пинг-понг ухваћеном између ваздушних струја два фена за косу. Срећом, инструктор одмах прискаче у помоћ и вештачки лет се наставља.

Такозвани ветровити тунели саграђени су на много места у свету – широм Амери-

ке, Великој Британији, Француској... По тунелу су распоређене бројне камере које шаљу слику на мониторе постављене испред тунела. Тако они који се тек спремају да уђу унутра имају прилику да виде шта их чека. Осим тога, унутрашњост тунела може да се обоји у плаво, па да се користи за снимање узбудљивих филмских сцена помоћу такозваног хрома-ки ефекта када се глумац снима испред плаве позадине која се касније замењује неком другом сликом, те се ствара утисак, рецимо, правог скока из авиона.

Боравак у ветровитом тунелу омогућен је свакоме, без обзира на пол и године. Наравно, неопходно је да испуњавају одређене услове што се здравља тиче, пре свега, срца ■

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: ДАЛЕКО ЈЕ СУНЦЕ

*Savršeno je...
Pionirovo je!*

novo!

**Kiddy
CREAM**

"PIONIR" d.o.o. SUBOTICA
tel.: 031 24 660 000, www.pionir.co.rs
Made in Serbia & Montenegro

ПЕСМА ЗА ДРАГАНУ

Dragi "Zabavnice",

Moje ime je Dragana i imam 13 godina. Pisala sam ti vec nekoliko puta i mislim da si najbolji, najinteresantniji, najpoucniji i najzanimljiviji casopis.

Zamolila bih te da objavis tekst pesme "Ironic" od Alanis Morissette.

Unapred neizmerno zahvalna,

Dragana Rafailovic

iz Kraljeva gagagule@ptt.yu

IRONIC

An old man turned ninety-eight
He won the lottery and died the next day
It's a black fly in your Chardonnay
It's a death row pardon two minutes too late
And isn't it ironic... dontcha think

It's like rain on your wedding day
It's a free ride when you've already paid
It's the good advice that you just didn't take
Who would've thought... it figures

Mr. Play It Safe was afraid to fly
He packed his suitcase and kissed his kids goodbye
Ha waited his whole damn life to take that flight
And as the plane crashed down he thought
„Well isn't this nice...“
And isn't it ironic... dontcha think

It's like rain on your wedding day
It's a free ride when you've already paid
It's the good advice that you just didn't take
Who would've thought... it figures

Well life has a funny way of sneaking up on you
When you think everything's okay and everything's going right
And life has a funny way of helping you out when
You think everything's gone wrong and everything blows up
In your face

A traffic jam when you're already late
A no-smoking sign on your cigarette break
It's like ten thousand spoons when all you need is a knife
It's meeting the man of my dreams
And then meeting his beautiful wife
And isn't it ironic... dontcha think
A little too ironic... and yeah I really do think...

It's like rain on your wedding day
It's a free ride when you've already paid
It's the good advice that you just didn't take
Who would've thought... it figures

Life has a funny way of sneaking up on you
Life has a funny, funny way of helping you out
Helping you out

ПОДПИСНИК
ЗАБАВНИК
4. 6. 2004.

НА ВИСОКИМ ПОТПЕТИЦАМА

Драги „Забавнице“,
Све моје пријатељице носе
ципеле и сандале са врло
високим потпетицама. Жале
се да их боле ноге, а ја примећујем и да
отежано ходају. Молим те да ми одговориш
да ли таква обућа може штетно да утиче
на здравље?

ЦИЦА
Земун

Високе потпетице, такозване штикле, без обзира да ли су танке или дебеле, односно широке, подједнако узрокују неприродан ход и лоше утичу на мишиће као и кости ногу, нарочито стопала. Уколико упоредимо ход особе која иде боса и оне која се „попела“ на високе потпетице, приметно је да се с високим потпетицама читава тежина премешта на предњи део стопала. Тако неприродан положај стопала утиче на кости ножних прстију и стопала уопште. То је природно будући да су прсти тада стиснути и готово незадрживо клизе ка врху ципеле, па та особа тежи свом снагом да их задржи како не би „побегли“ напоље. С временом се јављају и болови у леђима. Ходање на високим потпетицама подразумева и знатно већи напор бутних мишића у односу на мишиће листова. Ортопеди препоручују ношење удобне обуће, али не потпуно равне, него с потпетицама чија је висина два до четири центиметра ■

Svet
KOMPJUTERA
6/2004
www.sk.co.yu
CENA 70 DINARA

Kako je stvaran „Dan posle sutra“
Virtuelna KATAKLIZMA
Vodimo vas na pretpremijernu projekciju "Spajdermena 2"

Nastavak sage o CO-A medijima
RFID orvelovske nalepnice
IGRA MESECA
Euro 2004 PORTAL
Okružujuće slušalice
Hitman: Contracts

CRNA GORA 1.5 EUR
MAKEDONIJA 100 DEN
HRVATSKA 12 KN
REP. SRPSKA 3.0 KM
SLOVENIJA 300 SIT
YU ISSN 0352-5031
8 770392 1003009

U PRODAJI 1. JUNA

Cross Radio

Radio **B02**, Beograd
Petak 22h
92.5, 97.1 MHz i 105.0 MHz

Radio **Kojot**, Zrenjanin
Subota 19h
107.3 Mhz

Radio **021**, Novi Sad
Nedelja 19:30h
92.2 MHz

Radio **Sombor**
Utorak 21h
90.9 MHz i 666 KHz

Radio **Polimlje**,
Prijepolje
Petak 18h
95.9 Mhz

www.crossradio.org

СЛАТКОВОДНА АЈКУЛА

Чуо сам да постоји нека риба коју зову булдог. Да ли је то истина?

МИЛАН
Београд

У народу је зову и риба-булдог, али би јој боље пристајало име – питбул. Ова напаст, која стално насрће на људе, зове се *Carcharinus leucas*, то јест ајкула из ушћа реке или слатководна ајкула. Са знање да их има и у рекама иза-

+ Ljubljana, Mostar, Zagreb, Sarajevo, Ciri, Banja Luka, Priština, Skoplje, Sofija, Maribor...

ХОКУ ПРАВЕ АЈКУЛЕ!

Ајкула из ушћа река подноси разне степене сланости воде, као и слатку воду. До пре неколико година мислило се да је ендемична врста језера Никарагва, а тек недавно је утврђено да је то слатководна ајкула која из Кариба стиже токовима реке Сан Хуан.

Bio jednom jedan **VIRUS**
narogušen i ljut sav

Dok ga jednog dana nije

obrisao KAV

(**KASPERSKY
ANTIVIRUS**)

Distributer za Srbiju i Crnu Goru

Singi

tel / fax 011 450-810 i 011 444-90-54

www.singi.co.yu

665

жива језу: значи да ни тамо не може да се плива без страха од ове немани.

Реч је о јединој ајкули која често залази и стотинама километара узводно уз реке које се уливају у океане. У Перуу су је нашли у Амазону на 3700 километара од ушћа. У америчкој држави Илиноис задовољно се пражка по реци Мисисипи, а има је и у Замбезију и Конгу у Африци, Гангу у Азији и Бризбејну у Аустралији. Опасили су је и у језеру Никарагва до кога је, вероватно, стигла „прескачући“ бројне речице и потоке. Док обичне ајкуле једу понајвише фоке и рибу, ова речна није гадљива ни на псе, кор-

њаче, стоку и живину, што је велика невоља за народе који живе дуж речних токова, али и за купаче у рекама и мору. Најбоља одбрана од напада булдог-ајкуле јесте да се отплива у дубину

јер она воли плитку воду, често ону богату наслагама натрулог лишћа и грања где је видљивост слаба. Ту лови све што се креће: чим се нешто зачује у води

или на води – сто ње.

Речна ајкула ретко се среће на дубинама већим од 150 метара, полну зрелост достиже између 8. и 10. године, пари се током лета и рађа живе младунце. Женке достижу дужину од 3,5 метара, а мужјаци су мањи ■

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

ЗАВРШИТЕ КВАДРАТ

D
Збир сваког усправног ступца једнак је збиру одговарајућег водоравног.

КОЈИ ХЕКСАГОН

A
Посматрајући хоризонтално и вертикално, видимо да се јединствени елементи у прва два премештају у трећи (десно или доле). Заједнички елементи нестaju.

НИСКА СИМБОЛА

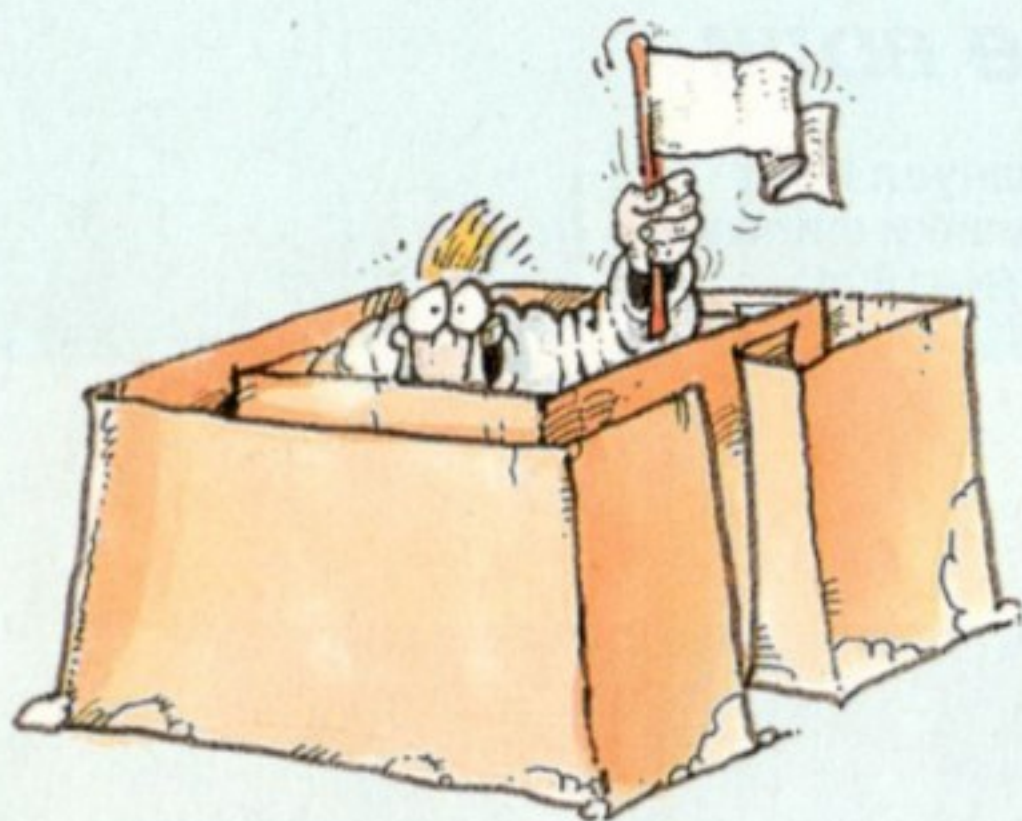
Велика бела звезда.

КОЛИКО ОБРТАЈА?

150

ШТА НА ТАС?

A

$$\clubsuit = 2, \heartsuit = 1, \diamondsuit = 3.$$

ПОПУНИТЕ КВАДРАТ!

D (5)

КОЛИКО ВРЕДЕ СИМБОЛИ?

190

ТУ СЕ КРИЈЕ БРОЈ

E (4)

ЗАМЕНА УПИТНИКА

4

Зборови дијагонално супротних сегмената једнаки су: $6 + 4 = 8 + 2$.

РЕШЕЊА

БРОЈЕВИ

37 ($1^2 + 1$; $2^2 + 1$; $3^2 + 1$; $4^2 + 1$; $5^2 + 1$; $6^2 + 1$)
72 (1^2 ; $3^2 - 1$; $5^2 - 8$; $7^2 - 17$; $9^2 - 32$; $11^2 - 49$)

ПАЛИНДРОМ

Кајак

АНАГРАМ

Кокосова палма

СКАНДИНАВКА

„Живот је чудо“, КУ, гриве, мис, длан, Емир Кустурица, кнесет, трганац, ла, О'Нил, ч, ипак, Тиса, НАМ, коров, перлина, Парис, кет, усисавати.

ОСМОСМЕРКА

Морж

ЦРЕВО, АЛИ ТАНКО!

Моје другарице и ја чуле смо различите податке о дужини танког црева код човека. Свака тврди да је њен податак тачан. Молимо те да нам помогнеш.

ЈЕЛЕНА ЧОЛИЋ
Милице
Шуваковић
Земун

Можда сте све у праву: дужина људског танког црева најчешће је око пет метара, али може бити дуго и до седам метара ■

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2730

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Дарко Рибникар

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје ПОЛИТИКА
Newspapers and Magazines
(PNM) d.o.o.

Штампа ПОЛИТИКА АД

Графички уредник Горан Војиновић

Редактор Недељка Сташић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Јасна Лукић
Петар Милатовић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони
секретаријат 330-1452; 330-1456
техничка редакција 330-1454
центра 3373-111 3373 191
претплата 3373-084
Огласни сектор Македонска 29/1, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин.
6 месеци 1170,00 дин.

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK
Југославија АД Београд је: 265-1100310000080-03 и
текући рачун код Комерцијалне банке
АД Београд: 205-32172-87

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Обавештење о претплати можете добити на телефоне
330-1616 или 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група –
Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка:
102 EUR. III група – Америка – Аустралија:
108 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд – Ресавска 22
Swift code: BZBJCSBG
Корисник: 540100-4117372424 (EUR) PNM – ДОО –
Београд или

II DEUTSCHE BANK AG
Swift code: DEUTDEFF – Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална
банка АД – Београд
Swift code: KOBBYUBG – BLZ 99900158
Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM – ДОО –
Београд

Код уплате обавезно навести

Претплата на лист **Забавник**

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000
Београд, 29. новембра 24/1, Југославија или
на факс ++ 381 11 3373-084

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

РЕКЛИ

СУ

О ЛЉУБОМОРИ

Бољи је муж без љубави него љубоморан.

Италијанска пословица

**Акутно стање
срећне љубави
увек је подложно
љубомори, као
отворена рана
инфекцији.**

Лајош Зилахи
мађарски књижевник
(1891-1974)

**У љубомори има
више самољубља
него праве љубави.**

Франсоа Ла Рошфуко
француски моралиста
(1613-1680)

**Мушкарци
су љубоморни
на своје претходнике,
жене на своје
наследнице.**

Марсел Ашар
француски књижевник
(1889-1974)

**Жена ће нам тешко
опростити
што смо
љубоморни,
али никада
нам неће опростити
ако то нисмо.**

Жан-Пол Тулет
француски књижевник
(1867-1920)

**Као глад, као страх, као мржња, и љубомора је
један од неодољивих мотива у човеку који су у
стању да га одведу у безумље, у злочин, у смрт.**

Милан Богдановић
наш критичар и
теоретичар
књижевности
(1892-1964)

**Кога окружи пламен љубоморе,
тај је стрелу у самог себе окренуо.**

Заратустра
ирански свештеник и филозоф
(око 600. пре н.е)

**Мушкарац
је љубоморан
кад воли,
а жена
и кад
не воли.**

Имануел Кант
немачки филозоф
(1724-1804)

**Постоје три врсте
љубоморних људи:
први верују да су све
жене неваљале, па је зато
неваљала и њихова жена,
други верују да су све
остале жене верне,
а само њихова неверна и,
најзад, трећи, који верују да
су све друге жене пропале,
а само њихова стоји као
неосвојива тврђава.**

Јован Дучић
наш песник, писац и дипломата
(1871-1943)

Н. М.

TEATARSKA INTERNACIONALNA BEOGRADSKA AVANTURA

na
vidiku!

5-12.jun

Poštovani,

Festivalski projekat TIBA ove godine nastaviće svoj put kroz pozorišni život Beograda, ali što je još značajnije kroz evropsku kulturnu baštinu.

T – teatarska

I – internacionalna

B – beogradska

A – avantura je pozorišni festival predstava za decu.

Osnivač Festivala je Skupština grada Beograda. Predsednik Saveta Festivala je glumac Dragan Nikolić. Prvi festival održan je od 14. do 22. juna 2003. godine, na scenama najeminentnijih beogradskih pozorišta, uz učešće 11 pozorišta iz 6 zemalja. Prve godine na Festivalu su učestvovalе zemlje iz naše neposredne okoline, međutim, kako je naša ambicija da prerastemo u kompetentan pozorišni festival, ove godine u selekciju će biti uključena pozorišta iz celog sveta. Festival TIBA je od 1. januara 2004. godine zvanično uvršten u kalendar ASSITEJ-a (Internacionalnog udruženja pozorišta za decu i mlade).

Drugi TIBA festival biće održan od 5. do 12. juna 2004. godine. Pored međunarodnog žirija, naši gosti će biti poznati pozorišni umetnici iz zemlje i inostranstva. Svi oni doprineće da 8 dana Festivala ne bude praznik samo za ljubitelje pozorišnog stvaralaštva za decu, već će kroz mnoge susrete, tribine, promocije, izložbe i radionice, pretvoriti Beograd u kulturno vrelo. Planiramo da ovaj festival bude centralno događanje grada Beograda, gde će se sklapati prijateljstva i stvarati kontakti koji će svake naredne godine doneti Beogradu nešto novo, svaki put bolje i kvalitetnije.

Na ovogodišnjem festivalu nastupiće pozorišni umetnici iz: Austrije, Engleske, Francuske, Norveške, Rusije, Poljske, Češke, Slovenije, Hrvatske, Republike Srpske, Srbije i Crne Gore.

Na Festivalu se dodeljuju sledeće nagrade:

1. GRAND PRIX
– za najbolju predstavu u celini
2. SPECIJALNA NAGRADA
– za nove pozorišne tendencije

Na ovogodišnjem TIBA Festivalu beogradska publika imaće priliku da pogleda sledeće predstave:

1. HENRI V – Kazalište »Mala scena« Hrvatska, prošlogodišnji dobitnik GRAND PRIX-a. Ove godine nastupa van konkurencije.
2. »Snežana i sedam patuljaka« – Mladinsko Gledalište Ljubljana, Slovenija
3. »Moje dugo putovanje kući« – NIE, koprodukcija Norveške, Češke, Poljske, Engleske i Francuske
4. »Kaštanka« – TJUS Rusija
5. »Jedni i drugi« – Compagnie smafu Austrija
6. »Perzej« – Lutkovno gledalište Ljubljana, Slovenija
7. »Kapetan Džon Pipfoks« – Dječije pozorište Republike Srpske
8. »Pinokio« – Boško Buha, SCG
9. »Mačka u čizmama« – Pozorištanice »Puž«, SCG
10. »Ljuljaška« – Malo pozorište »Duško Radović«

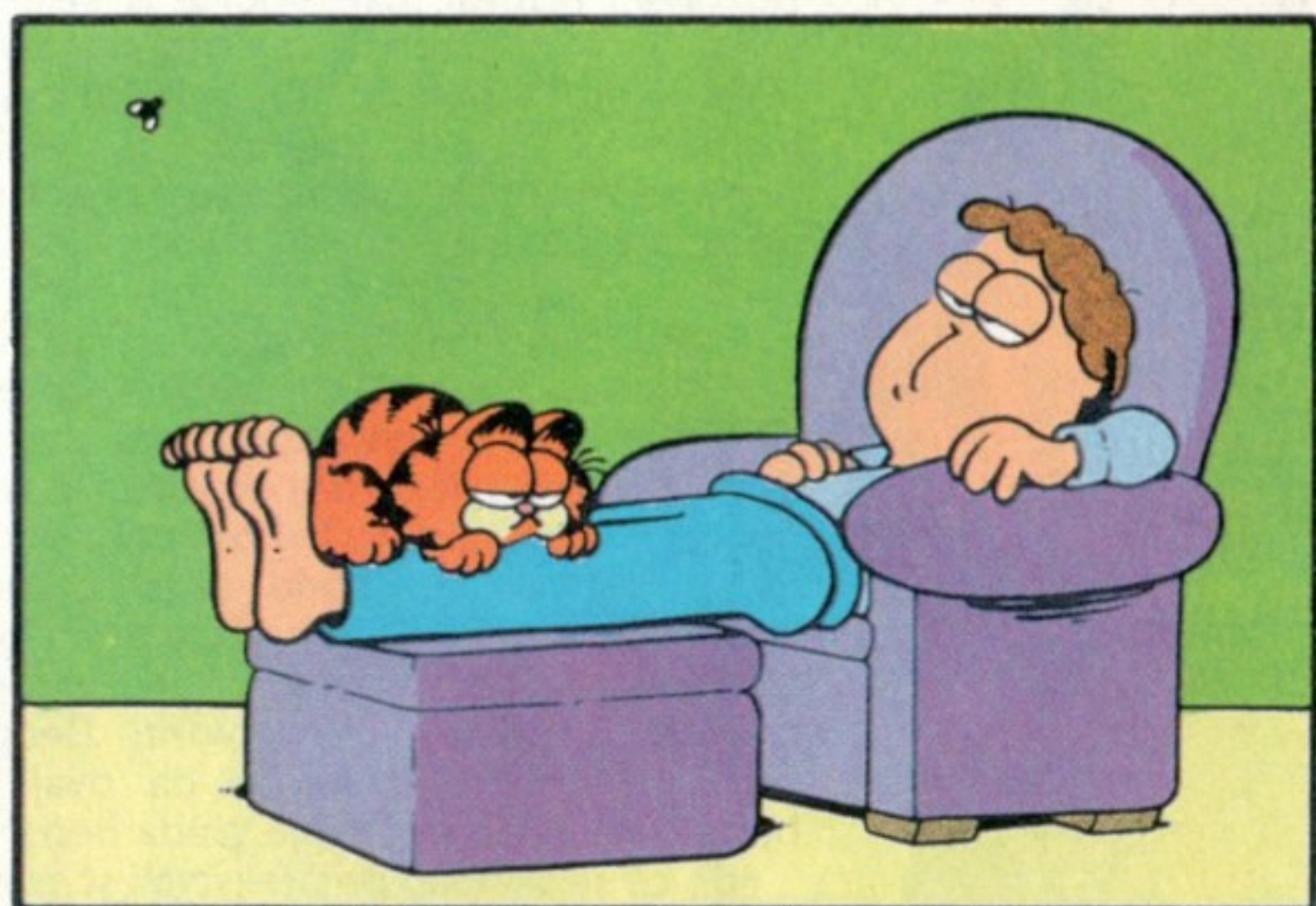
BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК

4. 6. 2004.